

Leidraad Inrichting Openbare Ruimte

Landelijk gebied, dorpen en stadjes

OKTOBER 2015

Leidraad inrichting Openbare Ruimte

Landelijk gebied, dorpen en stadjes

OKTOBER 2015

voorwoord

Fijn wonen en leven. Dat mogelijk maken, is wat inwoners verwachten van ons als gemeente. De openbare ruimte vervult daarin een belangrijke rol. Die moet op orde zijn. Dat vinden we vanzelfsprekend. Ook al is het dat niet. Want de inrichting en het onderhoud vragen veel inspanning en geld.

De openbare ruimte is onze gezamenlijke leefomgeving waar we dagelijks gebruik van maken. Daar komen we elkaar tegen. Ieder met een eigen visie, belang en mening. En het is een van onze visitekaartje voor de buitenwereld.

Een prettige woon- en leefomgeving is een persoonlijke beleving. Maar de eisen die daaraan worden gesteld zijn vaak dezelfde: mooi, schoon, heel, veilig, groen. Waar we gemakkelijk kunnen rijden, parkeren, spelen en de hond uitlaten. Ook als het donker, nat of glad is.

Deze Leidraad regelt op hoofdlijnen wat en hoe we dit gaan realiseren. Daarbij zoeken we de balans tussen gebruikswaarde, inrichtingskwaliteit en onderhoudslasten. En we sluiten aan bij ons duurzaamheidsbeleid en het streven naar burgerparticipatie.

Zelf geniet ik in mijn vrije tijd graag van ons prachtige buitengebied : de Maas, Herperduin, Keent, de stadjes en dorpen. Juist die verschillende identiteiten maken het Osse buitengebied bijzonder. Zij vinden hun oorsprong in de diverse landschapstypen: zand & klei, droog & nat, besloten & open, bos & weide, stad & land en in de cultuurhistorie en bebouwing. Met deze LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte) benoemen, behouden en versterken wij de identiteiten en kwaliteiten van onze openbare ruimte. Ten behoeve van onszelf en onze kinderen en kleinkinderen.

Onze inwoners geven zelf mede vorm hun leefomgeving. Individueel en samen met buurtgenoten. Op sociaal vlak, maar wellicht ook qua inrichting en onderhoud. Wij vinden meedenken én meedoen belangrijk. Wij helpen graag mee om goede ideeën te realiseren. Dit kan een buurttuin of bijenhotel zijn, maar ook deelname in een denktank of bijhouden van het groen in de buurt.

Laten wij als gemeente en inwoners gezamenlijk zorgvuldig omgaan met onze openbare ruimte. In het belang van fijn wonen en leven in onze gemeente!

mr. J. van der Schoot

Wethouder Ontwikkeling buitengebied en kernen
Openbare ruimte c.s.

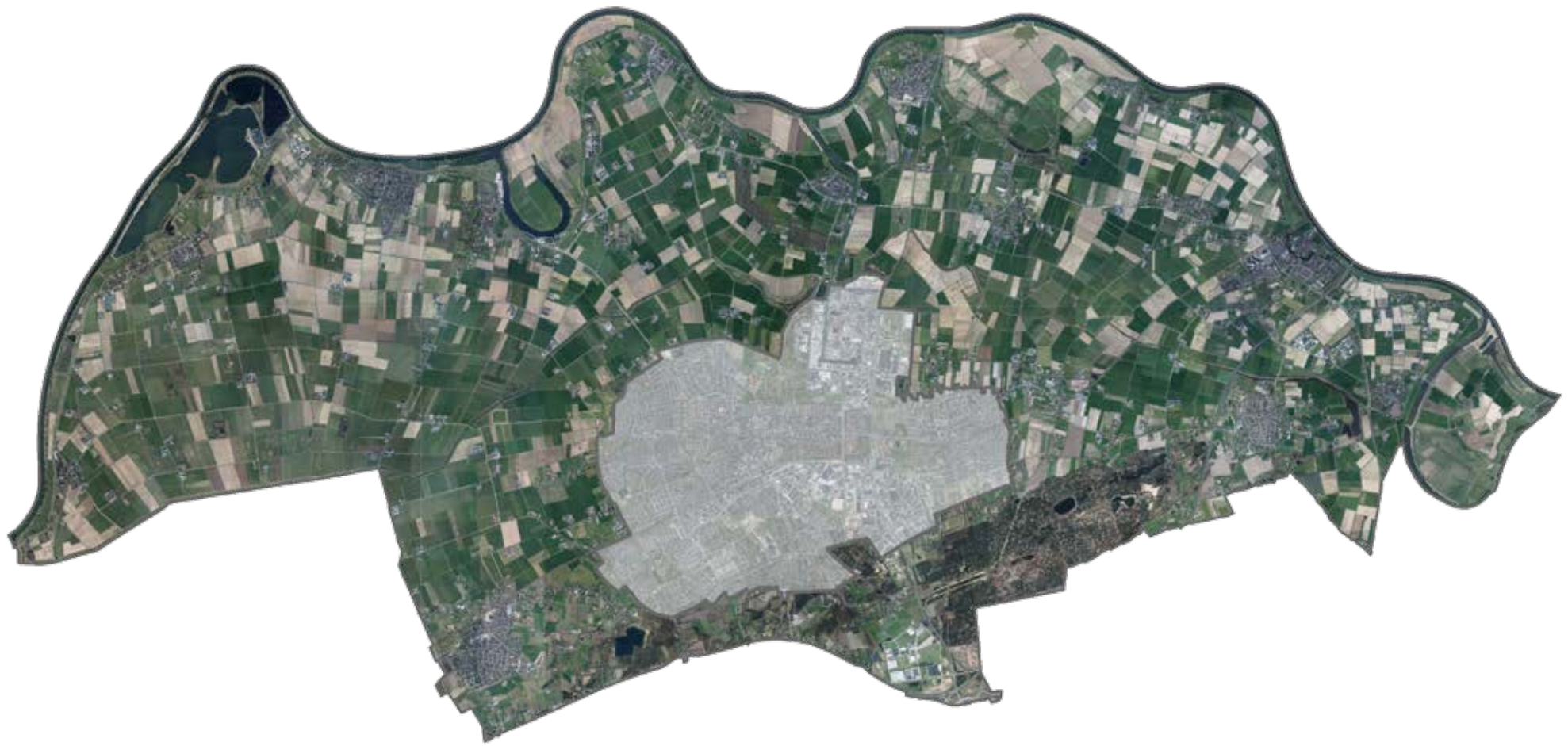
inhoudsopgave

VOORWOORD	5		
1 INLEIDING	11		
1.1 Aanleiding	11		
1.2 Plangebied	11		
1.3 Kernboodschap	11		
1.4 Uitgangspunten	12		
1.5 Positionering	15		
1.6 Vervolg op de LIOR	15		
1.7 Communicatie	17		
2 RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR	21		
2.1 Landschapstypen	21		
2.2 Stadjes, dorpen en landelijke kernen	23		
2.3 Infrastructuur	27		
3 GEBRUIK	31		
3.1 Evenementen	31		
3.2 Spelen en ontmoeten	33		
3.3 Wandelen en fietsen	35		
3.4 Recreatie en toerisme	39		
3.5 Natuur en landschap	41		
3.6 Honden uitlaten	47		
3.7 Autorijden en parkeren	49		
3.8 Participatie	51		
3.9 Aansprakelijkheid	53		
4 SPELREGELS VOOR DE INRICHTING	57		
4.1 Kwaliteitsniveaus	57		
4.2 Verharding	61		
4.3 Bomen en boomstructuren	78		
4.4 Verlichting	85		
4.5 Straatmeubilair	87		
4.6 Bebording	88		
		4.7 Hemelwater	88
		4.8 Kunst in de openbare ruimte	89
		5 BEHEER EN ONDERHOUD	93
		5.1 Osse aanpak	93
		BIJLAGEN:	99
		6 UITWERKING	101
		• Demen	103
		• Deursen-Dennenburg	107
		• Dieden	111
		• Geffen	115
		• Haren	121
		• Herpen	127
		• Huisseling	133
		• Lith	137
		• Lithoijen	145
		• Macharen	151
		• Maren-Kessel	157
		• Megen	163
		• Neerloon	169
		• Oijen	173
		• Overlangel	179
		• Ravenstein	183
		• Teeffelen	189
		• 't Wild	193
		7 DUURZAAMHEIDSMATREGELEN	197
		8 ONTWERPEN & BEHEREN	198
		9 BEGRIPPENLIJST	199

inleiding

Plangebied Leidraad Inrichting Openbare Ruimte: landelijk gebied, dorpen en stadjes

1

inleiding

1.1 Aanleiding

In 2013 is door de gemeenteraad de Visie openbare ruimte vastgesteld. Deze visie beperkte zich tot het bebouwd gebied van de kernen Oss en Berghem. Met de vaststelling is besloten om de visie aan te vullen met het buitengebied en de andere kernen. In de uitwerking is geconcludeerd dat de naam Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) beter past bij het product dan Visie openbare ruimte.

De LIOR is een belangrijk uitgangspunt en toetsingskader bij de uitwerking van de (her)inrichtingsplannen in de openbare ruimte. Het omvat geen nieuwe beleidskeuzes. Daarmee is het een product ten behoeve van de uitvoering van beleid.

1.2 Plangebied

Het plangebied betreft de openbare ruimte van de gehele gemeente Oss met uitzondering van de stad Oss en het dorp Berghem. Onder de openbare ruimte verstaan we de buitenruimte die voor iedereen vrij toegankelijk is, voor verschillende activiteiten gebruikt kan worden en waarvan de inrichting en het beheer onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt.

1.3 Wat is de kernboodschap?

In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen. Ieder met een eigen visie en belang. De beleving van de openbare ruimte bepaalt mede de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. Tegelijkertijd is de wijze waarop de openbare ruimte is ingericht en wordt beheerd een belangrijk visitekaartje voor de gemeente.

In de structuur en het beeld van de openbare ruimte is de geschiedenis en de ontwikkeling van het landschap afleesbaar. Oss is een gevarieerde en groene gemeente met een stad, historische stadjes en een diversiteit aan dorpen in een uitgestrekt buitengebied.

Een kwalitatieve openbare ruimte betekent balans tussen gebruikskwaliteit, onderhoudskwaliteit en inrichtingskwaliteit. Daarnaast is integraliteit in functies en met de omgeving van belang.

1.4 Uitgangspunten

De LIOR draagt bij aan:

...een inrichting in ruimtelijk perspectief

De ruimtelijke hoofdstructuur bestaat uit de landschapstypen met daarin lineaire structuurdragers zoals de Maas en wegen. De daarin liggende stadjes, dorpen, wijken en buurten hebben een eigen identiteit, historische-, cultuur- en natuurwaarde. Afhankelijk van de ligging is het contact vanuit de kernen met het landschap meer of minder, heeft het een eigen karakter en vraagt de identiteit om specifieke inrichting.

Voorbeelden:

- *De grootte en compactheid van sommige dorpen zorgen ervoor dat de dorpscentra geen contact (meer) hebben met het landschap. Elk centrum heeft zijn eigen karakter.*
- *Specifieke gebiedskenmerken (archeologie, cultuurhistorie, begroeiing) geven een eigen identiteit aan een omgeving en daarmee een grotere waardering en langer en beter gebruiksgenot.*
- *Megen en Ravenstein zijn oude vestingstadjes met een sterk historisch centrum. Herpen is een dekzanddorp met een sterke radialenstructuur. Geffen is van oorsprong een lintdorp op de dekzandrug. In Lith is het marktplein het dorpscentrum.*

...het bevorderen van multifunctionaliteit

Verschillende gebruikers en verschillend gebruik van de openbare ruimte betekent niet vanzelfsprekend ook een eigen plek in de

openbare ruimte. Kenmerk van de openbare of ook wel publieke ruimte is juist dat die voor verschillende activiteiten bruikbaar moet zijn. Het is enerzijds een belangrijke ontwerpogave om de beschikbare ruimte voor meerdere activiteiten te kunnen inzetten. Daarnaast zal via communicatie en informatie en het vergroten van betrokkenheid van gebruikers bij de openbare ruimte worden gewerkt aan gedragsverandering en acceptatie.

Voorbeelden:

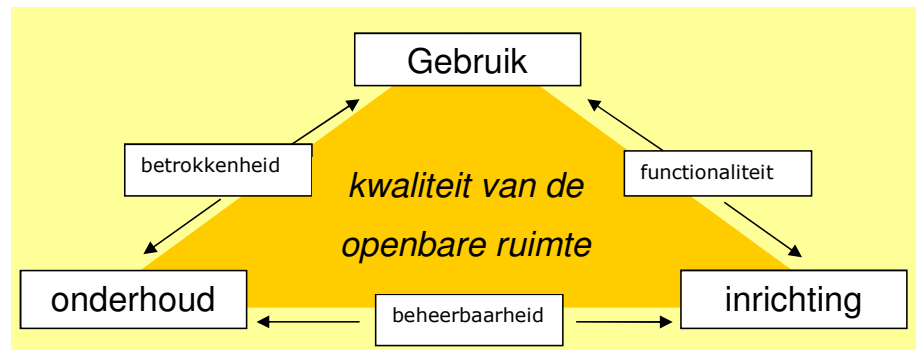
- *Straten en pleinen, vooral in verblijfsgebieden, zijn ook bedoeld voor jeugd om te spelen en jongeren om te ontmoeten.*
- *Groenvoorzieningen dienen meerdere doelen zoals leefbaarheid, klimaat, vormgeving, wateropvang, natuurontwikkeling, identiteit.*
-

...een beheerbare en betaalbare openbare ruimte

Druk op de openbare ruimte betekent vaak ook dat deze ruimte 'druk' is ingericht om iedere functionaliteit optimaal tot zijn recht te doen komen. Denk in het bijzonder aan verkeersmaatregelen, wegmeubilair, speelvoorzieningen. Met het aanleggen en in stand houden van die inrichting zijn vaak hoge kosten gemoeid. Een eenvoudiger, goed doordachte en slim ontworpen, logische en vanzelfsprekende openbare ruimte vraagt minder structurele beheer- en onderhoudsgelden en voegt veel kwaliteit toe.

Voorbeelden:

- *Door een andere benadering van speelruimte, hondenuitlaten en verkeersmaatregelen kunnen kosten van voorzieningen worden verlaagd.*

gouden driehoek kwaliteit openbare ruimte

- Door investeringskosten nadrukkelijk met toekomstige beheerkosten af te stemmen (Total Cost of Ownership TCO) kunnen de totale kosten op langere termijn worden verlaagd.
- Betrokkenheid van beheerders en gebruikers bij het ontwerp en omgekeerd verhoogt het inzicht in elkaars belang. Dat geeft daarmee meer garantie voor een beheerbewust ontwerp c.q. ontwerpbewust beheer.

...een duurzame openbare ruimte

Duurzaamheid is een complex en tegelijkertijd abstract begrip. Onder een duurzame openbare ruimte verstaan we dat deze een lange houdbaarheid heeft (lange levensduur), uit duurzame materialen is opgebouwd (lage energie, hernieuwbare grondstoffen) en ook in het gebruik weinig energie vraagt. De inrichting en gebruiksmogelijkheden zijn maximaal met betrokkenheid van bewoners tot stand gekomen en aangepast aan klimaatveranderingen (klimaat adaptatie).

De overheid heeft nadrukkelijk een voorbeeldfunctie als het om verduurzaming van de samenleving gaat. De gemeente Oss heeft dat in haar duurzaamheidsambities uitgesproken.

Voorbeelden:

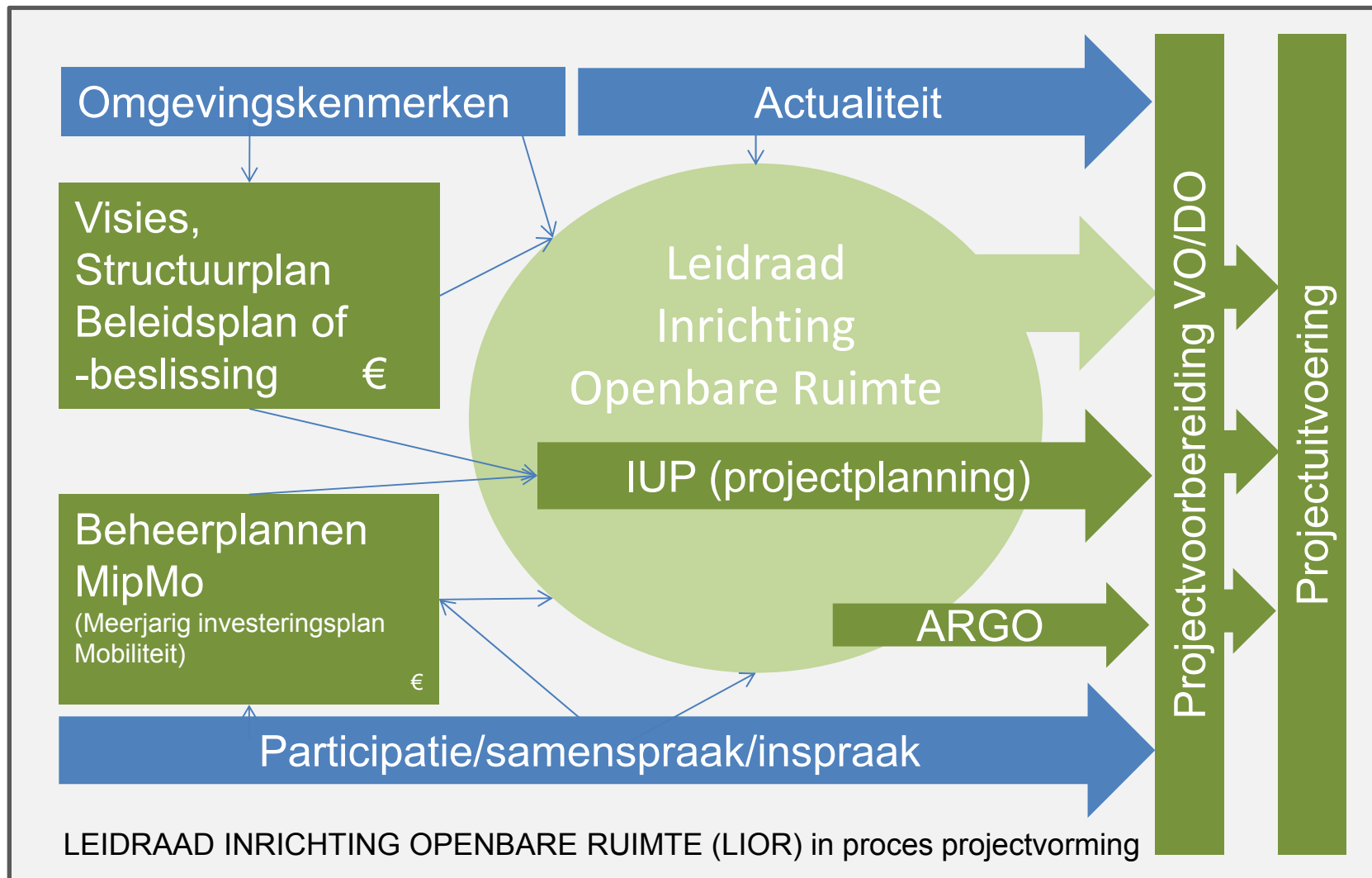
- Toepassing van minimaal materiaalgebruik (slim ontwerp) en maximaal duurzame materialen (hernieuwbare grondstoffen, herbruikbare materialen, lage milieubelasting) met lager energieverbruik (OVL, P-automaten, VRI) in de gebruiksfase.
- Bij aanleg van verhardingen en groenvoorzieningen wordt geanticipeerd op functioneren bij extreme weersomstandigheden (hitte, hevige regen, sneeuwval) zodat ingrijpen bij calamiteiten voorkomen kan worden.

...het vergroten van de natuurwaarde

Natuur (ecologie) is niet alleen voor specifieke natuurgebieden maar hoort thuis in onze leefomgeving. Natuur is van belang voor onze gezondheid en ons welzijn en welbevinden en daarmee ook voor de economische waarde van de bebouwde omgeving. Vervolgens kunnen met functioneel groen de nadelige gevolgen van menselijke activiteiten worden beperkt of verminderd. Onderzoeken tonen dit aan. Natuur in de stad is onder druk van menselijke activiteit naar de achtergrond verschoven. We kunnen de bebouwde omgeving aantrekkelijker en leefbaarder maken door natuur meer onderdeel te laten zijn van onze directe woon- en leefomgeving.

Positionering Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)

Voorbeelden:

- *Toepassing van groen voor wateropvang, bomen voor schaduw, luchtzuivering en ecologische verbinding.*
- *Natuur als leer- en ontdekkingomgeving.*
- *De openbare ruimte als 'volkstuint' met eetbare en bruikbare gewassen.*

...het bevorderen van de leefbaarheid

Inwoners en gebruikers waarderen veiligheid als een van de belangrijkste aspecten voor de leefbaarheid van hun woonomgeving. Het is belangrijk om in de ontwerpopgave steeds veiligheid als belangrijk uitgangspunt te nemen. Het gaat dan om directe veiligheid zoals verkeersveiligheid, sociale veiligheid, herkenbaarheid, betrokkenheid. Maar ook indirecte veiligheid zoals risico's voor inbraak, gezondheid, ernstige overlast, rampen vormt een belangrijk uitgangspunt.

Naast veiligheid zijn een passende functionaliteit en goed onderhoud van belang. Inwoners beoordelen de ruimte integraal terwijl ontwerp vaak nog vanuit een te sectorale benadering plaats vindt.

Met maximale toepassing van het concept wijkgericht werken, dit wil zeggen betrokkenheid bij inrichting en beheer van de eigen woonomgeving, kan een integrale benadering van ontwerp beter vormgegeven worden en is het draagvlak groter.

In woonstraten en -buurten hebben vooral de bewoners belang bij een leefbare openbare ruimte. Het is van belang dat bewoners maximaal betrokken kunnen zijn. Niet alleen in meedenken en meebeslissen maar ook in meedoen. Daarmee ontstaat er ook

diversiteit. De LIOR maakt een onderscheid in belang van openbare ruimte op het niveau van de gemeente en dorpen/wijken/buurten.

Voorbeelden:

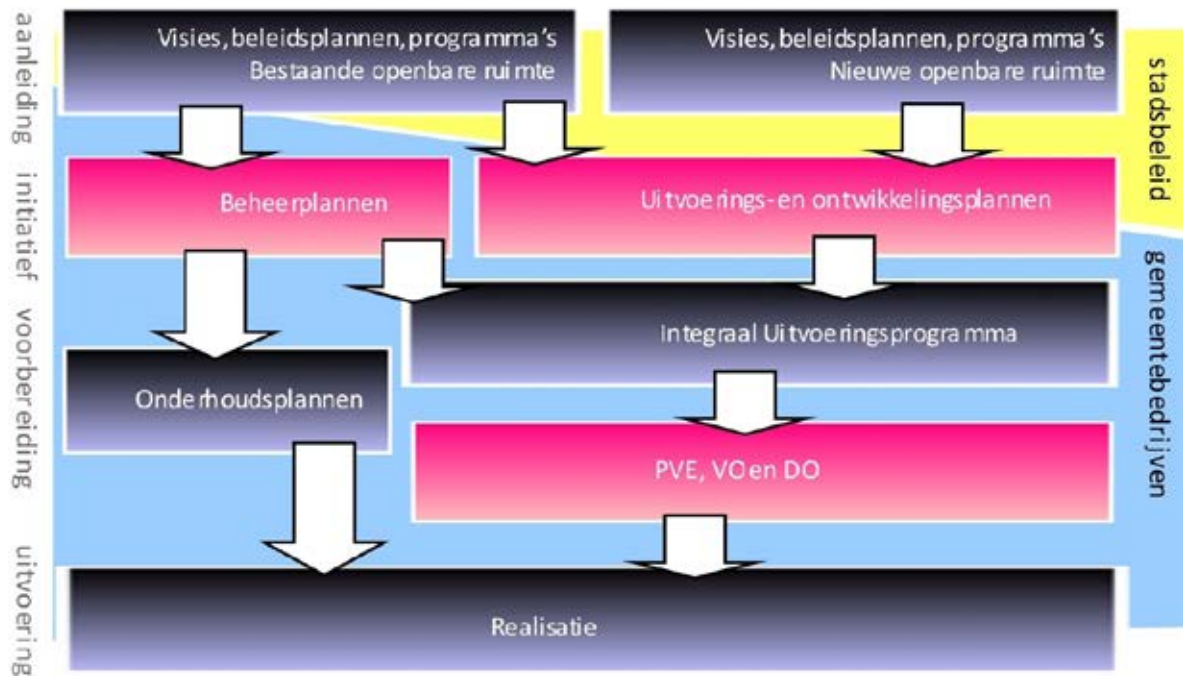
- *Verkeersonveilige plekken worden niet alleen veroorzaakt door toenemende verkeersdruk maar ook door onoverzichtelijke inrichting en daardoor noodzakelijk corrigerende maatregelen.*
- *Er is maximaal ruimte voor initiatief van bewoners/ bewonersgroepen in de eigen leefomgeving. De gemeente stimuleert en faciliteert dit onder andere met Bewoners Beheren Buurt.*

1.5 Positionering

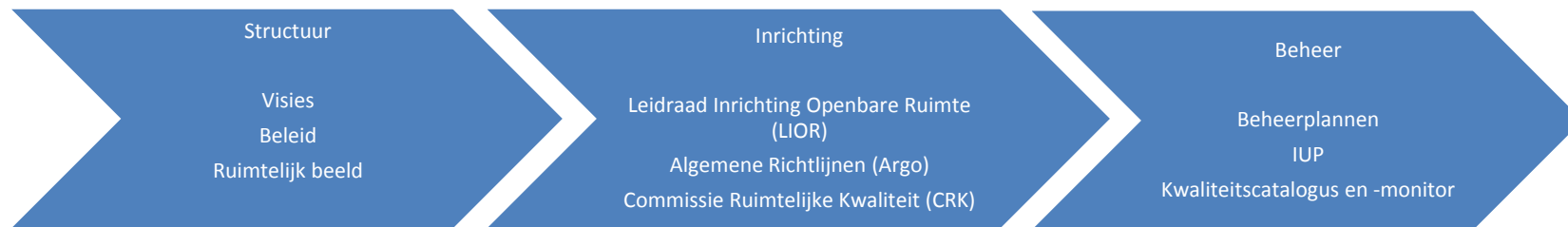
De LIOR levert een bijdrage in de vertaling van vastgesteld beleid en uitgangspunten naar concrete uitvoeringsplannen met uiteindelijk doel een kwalitatief betere openbare ruimte. Waar in dat proces nadrukkelijk verschillen ontstaan die zonder aanvullend budget niet kunnen worden uitgevoerd wordt realisatie met aanvullend budget als keuze voorgelegd.

1.6 Vervolg op de LIOR

Het voornemen om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren is een voornemen voor de lange termijn. Hoewel er op de korte termijn winst te behalen is door ontwerpen op hun kwaliteit te toetsen en dezelfde uitgangspunten te hanteren bij de (her)inrichting en beheer van de openbare ruimte, wordt een gewenst eindbeeld theoretisch pas over circa 50 jaar bereikt. Pas dan is de inrichting van de meest recent ingerichte gebieden versleten en toe aan herinrichting.

Globaal proces (her)inrichtingsprojecten. Rol LIOR vooral in fase Programma van Eisen (PvE), Voorlopig en Definitief Ontwerp (VO en DO)

Positionering LIOR: Van structuur, naar inrichting, naar beheer.

Een Leidraad Inrichting Openbare Ruimte is geen garantie dat de hierin vastgelegde principes in de toekomst zullen worden gebruikt. Het gebruik van dit instrument en de handhaving hiervan moet goed verankerd zijn in de werkprocessen en werkwijzen van de organisatie. Ook de beheersystemen en de beheerbegroting zullen goed afgestemd moeten zijn op het ontwerp en omgekeerd. Het totale proces van ontwikkelen, inrichten en beheren dient op orde te zijn.

Na vaststelling volgen interne acties om de LIOR in het werkproces te integreren en werkprocessen te optimaliseren. Ingrepen in de openbare ruimte worden getoetst aan de inrichtingsprincipes en materialen. Afwijkingen worden onderbouwd en verantwoord. De LIOR leidt niet automatisch tot ontwerpen van voldoende of betere kwaliteit. Dat is niet alleen in tekst en afbeeldingen vast te leggen. De LIOR is wel een belangrijk hulpmiddel. Naast hulpmiddelen zijn een integrale afweging, vakmanschap, strakke regie en beschikbare middelen van belang.

Standaardisatie van processen, uitvoering en materialen kan naast kwaliteitsverbetering op termijn ook tot kostenbesparing leiden. Er wordt tijd gewonnen in de voorbereiding van projecten als al duidelijk is wat er gemaakt moet worden en met welke materialen. Dat maakt vervolgens ook het dagelijks beheer en onderhoud efficiënter.

Door standaardisatie van de inrichting komen de beheerkosten voor een ontwerp beter overeen met de middelen die voor areaaluitbreiding moeten worden gereserveerd. Er zal een beperkt

aantal bijzondere plekken zijn waar inrichting kan afwijken. Dat zal dan expliciet inzichtelijk worden gemaakt (inhoudelijk en financieel). Via de programmabegroting wordt budget voor areaaluitbreiding vrijgemaakt. Via de beheerplannen wordt beheerbudget gereserveerd.

Om grip te houden op wat er in de openbare ruimte gebeurt is het naast een goed werkend beheersysteem van belang dat de beheergegevens op orde zijn. De organisatie dient altijd te weten in welke staat het aanwezige areaal verkeert. Op deze manier kan tijdig worden bijgestuurd op gewenste kwaliteiten.

Buiten het beheerproces en een goed beheersysteem is tenslotte nog van belang dat de financiële discipline op orde is. Afgesproken onderhoudskwaliteiten en beschikbare middelen zijn goed op elkaar afgestemd. Beheerplannen en programmabegroting geven inzicht.

1.7 communicatie

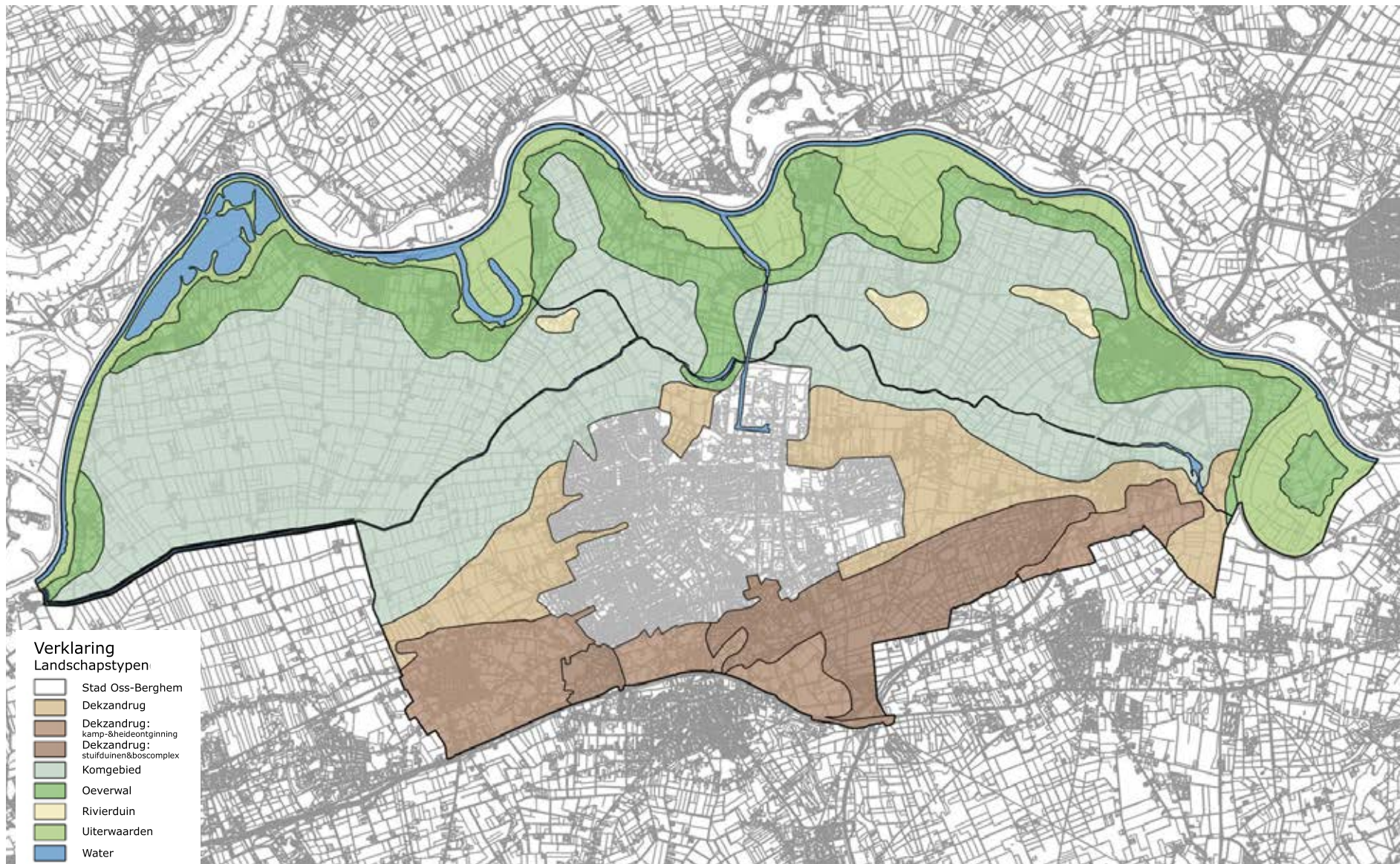
De uitgangspunten en grote lijnen van de LIOR zijn met de dorpsraden besproken. Intern zijn belanghebbenden bij het inrichtings- en beheerproces betrokken bij de ontwikkeling van de LIOR. Dit wordt doorgezet voor de fase van verdere implementatie. Vanuit de praktische ervaringen zullen te zijner tijd ook aanpassingen en aanvullingen worden voorgesteld.

ruimtelijke hoofdstructuur

landschapstypen gemeente Oss

2

ruimtelijke hoofdstructuur

2.1 Landschapstypen

De gemeente Oss bestaat landschappelijk gezien uit twee delen. Het noorden bestaat uit het laaggelegen, natte, rivierenlandschap van de Maas. Het zuidelijke deel bestaat uit het hooggelegen, droge dekzandlandschap. Verdergaande differentiatie binnen deze twee deelgebieden heeft geleid tot verschillende landschapstypen, waardoor er een gevarieerd landschap binnen de gemeente Oss is ontstaan.

De Maas speelt een belangrijke rol in de identiteit van het Osse landschap. Als grootschalig landschappelijk element heeft zij aanzienlijke invloed, het bepaalt de ordening en structuur en draagt in belangrijke mate bij aan het ruimtelijk beeld van het gebied. Kenmerkend is de zonering van de verschillende landschapstypen parallel aan de rivier. Van noord naar zuid:

- (rivier met) uiterwaarden
- oeverwal
- komgronden (met rivierduinen).
- dekzandrand
- dekzandrug

De Leidraad Inrichting Openbare Ruimte, landelijk gebied, dorpen en stadjes neemt de verschillende landschapstypen als basis. Deze landschapstypen staan uitgebreid beschreven in de nota

Landschapsbeleid (2008, aangepast in 2015). Daarom volstaan we hier met een korte samenvatting.

- **uiterwaarden:** rivierbed tussen de Maas en de Maasdijk; open tot halfopen landschap met plukken groen.
- **oeverwal:** hoger gelegen gronden achter de Maasdijk; halfopen karakter met landschapselementen zoals houtwallen, singels, (hakhout)bosjes, hoogstamboomgaardjes, wielen en laanbeplanting.
- **komgebied:** relatief laaggelegen gronden tussen de oeverwal in het noorden en het dekzandgebied in het zuiden; open landschap
- **rivierduin:** hoger gelegen 'eilanden' in het laaggelegen komgebied; halfopen karakter met landschapselementen en groenstructuren.
- **dekzandrand:** hoger gelegen zandgronden, overgang tussen komgebied en dekzandrug; halfopen, kleinschalig karakter.
- **dekzandrug:** hoger gelegen zandgronden, voormalige woeste grond; besloten karakter.

visie landschap, Nota Landschapsbeleid 2015 - gemeente Oss

1 uiterwaarden

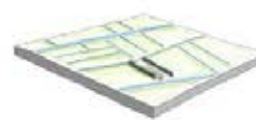
- halfopen tot open reliëfrijk gebied
- vergroten contrast buiten- en binnendijks
- natte natuurontwikkeling
- waterberging

2 oeverwal

- kleinschaligheid en groene karakter versterken
- toevoegen van landschapselementen als (hakhout)bosjes, houtwallen, singels, hoogstamboomgaardjes

3 komgebied

- open, grootschalig, rationeel
- wegbeplanting niet vervangen bij kap (uitsterbeleid)
- behoud vitale veeteeltsector
- uitgangspunt erfbeplanting: transparante bomenrij(en)(bij voldoende hoogwaardige architectuur stallen)
- overgang rivierduindorpen naar komgebied versterken door toepassing van groen op de rivierduin

3a rivierduinen

4 dekzandrand

- halfopen, kleinschalig karakter
- regelmatige slagenverkaveling; kavelrandbeplanting loodrecht op dekzandrug
- aanwezigheid van kwel benutten
- mogelijkheid tot transformatie naar nieuw landschap

5 dekzandrug

- halfopen tot besloten karakter
- bosgebied besloten met open plekken (vennen en stuifduinen)
- kleinschalig mozaiek met bosjes, houtwallen
- droge ecologische verbindingen

STREEFBEELD

- identiteit: verschillende landschapstypen versterken
- contrast tussen landschapstypen versterken
- beplanting: toepassing van gebiedseigen beplantingssoorten
- bebouwing: streven naar streekeigen bouwstijl
- nieuwe ontwikkelingen aan laten sluiten bij de (gewenste) karakteristiek, niet uitsluiten
- archeologische en cultuurhistorische waarden behouden
- inzetten op natuur- en landschapsbeheer en -ontwikkeling

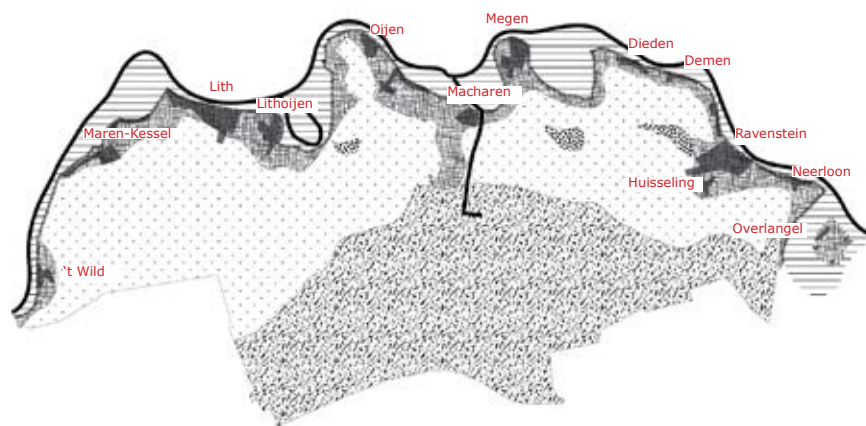

Deze verschillende landschapstypen vormen de kracht van de gemeente Oss. Essentieel uitgangspunt is het versterken van de identiteit en het contrast tussen de verschillende landschapstypen. Hierdoor ontstaat een afwisselend en leesbaar landschap. In het schema hiernaast staat per landschapstype het streefbeeld beschreven (zie ook Nota Landschapsbeleid 2015).

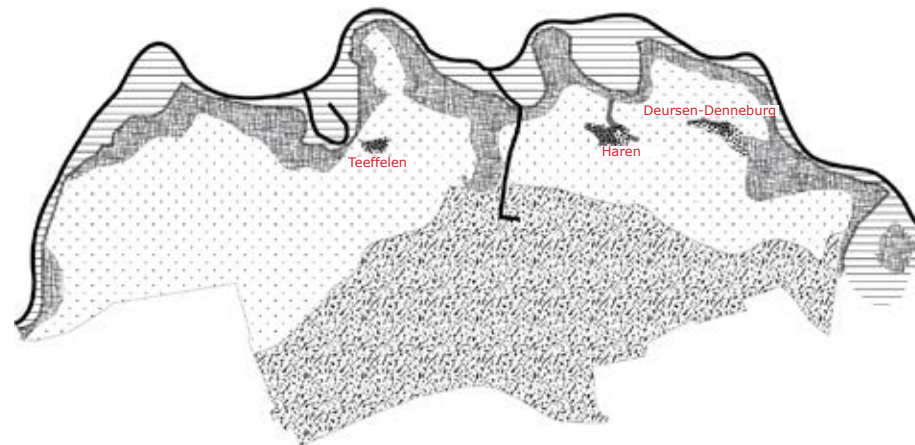
2.2 Stadjes, dorpen en landelijke kernen

De stadjes, dorpen en landelijke kernen liggen niet willekeurig in het landschap. Ze liggen allemaal op de hogere delen in het landschap. De hogere delen zijn de oeverwal, de rivierduinen en het dekzandgebied. De verdeling is als volgt (van west naar oost):

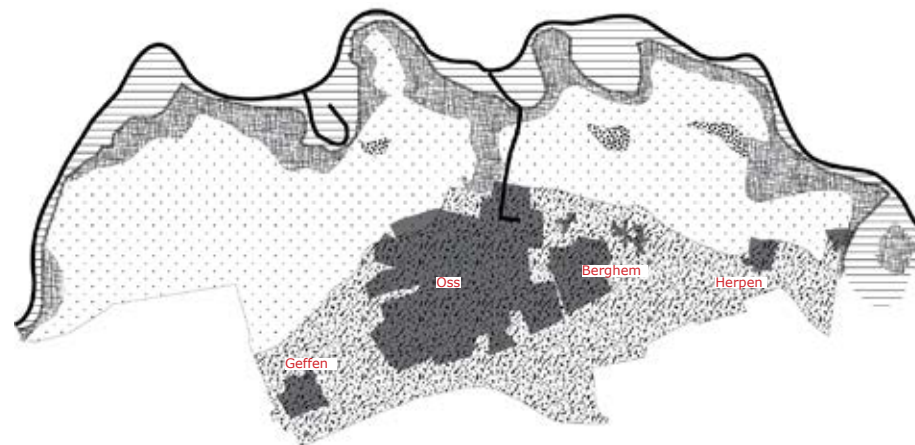
- Oeverwal: 't Wild, Maren-Kessel, Lith, Lithoijen, Oijen, Macharen, Megen, Dieden, Demen, Ravenstein, Huisseling, Neerloon, Overlangel.

- Rivierduinen: Teeffelen, Haren, Deursen-Denneburg.

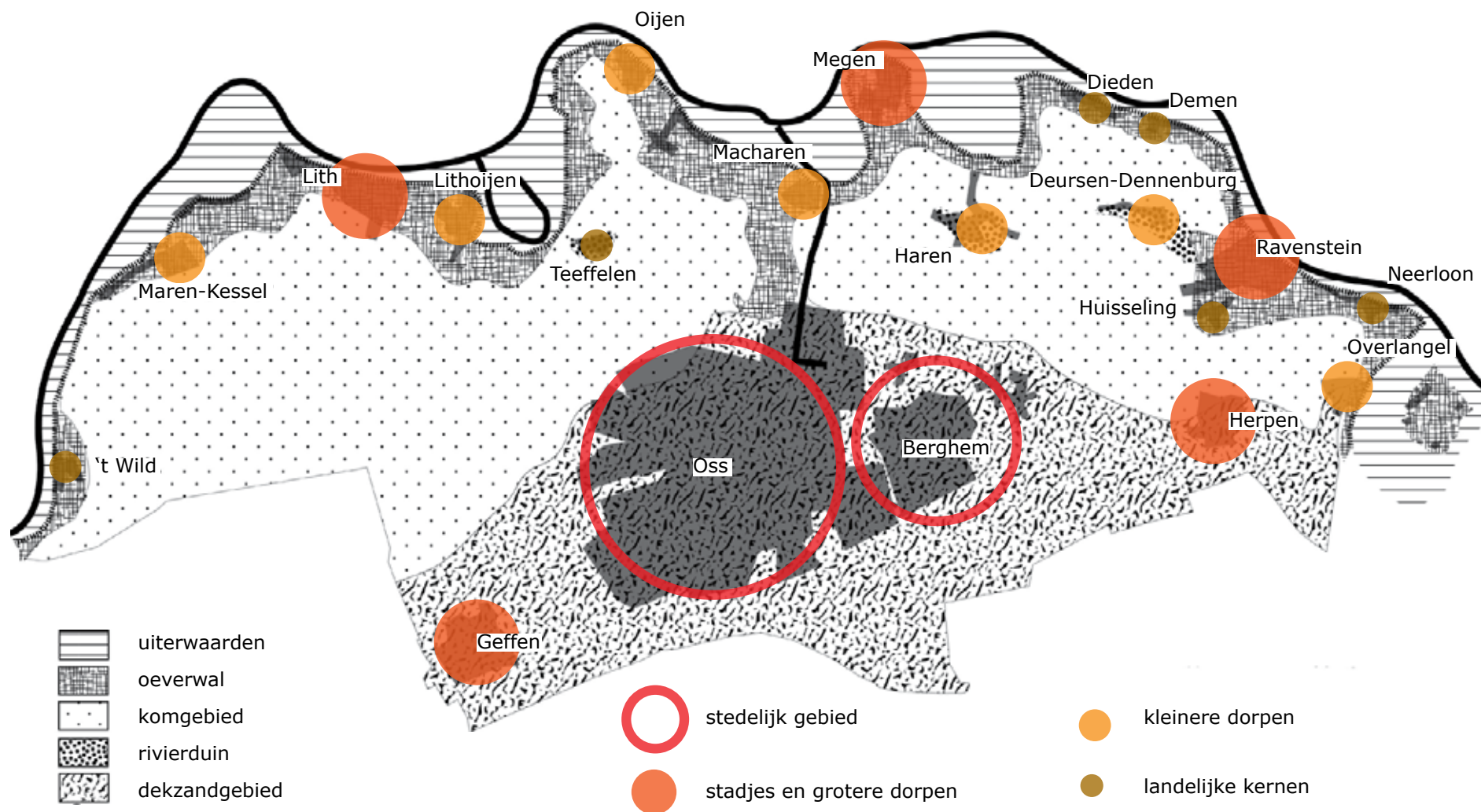

- Dekzandgebied: Geffen, (Oss, Berghem), Herpen.

stedelijk gebied, stadjes en grotere dorpen, kleinere dorpen en landelijke kernen

Naast de ligging kunnen we de bebouwde kernen ook onderverdelen op basis van hun omvang en relatie met het landschap. We onderscheiden vier gebieden:

Het stedelijk gebied: (*Oss en Berghem; zie Visie openbare ruimte, deel 1*). Dit is het stedelijk gebied zoals dat ook in provinciaal beleid is aangeduid. Berghem vervult naast Oss een rol in de verstedelijkingsopgave van de gemeente.

De stadjes en grote dorpen: *Megen, Ravenstein, Geffen, Herpen en Lith*. Dit zijn, buiten het stedelijk gebied, de hoofdkernen van de gemeente Oss. Deze kernen hebben een lokaal verzorgende functie voor de omliggende dorpen. In deze kernen wonen ook de meeste mensen. De historische structuur is in de loop der tijd opgevuld en uitgebreid met nieuwe woonbuurten. Hierdoor is een duidelijk onderscheid ontstaan tussen de kern en het buitengebied. Het buitengebied loopt over het algemeen niet (of nauwelijks) door in de kern. Er is duidelijk sprake van een 'binnen' en 'buiten' de kern.

Centra:

Megen en Ravenstein zijn stadjes. Geffen, Herpen en Lith zijn grote dorpen. Door de grootte en compactheid van deze dorpen is er geen contact (meer) tussen het centrum van het dorp en het landschap. Elk centrum heeft zijn eigen karakter. Megen en Ravenstein zijn oude vestingstadjes met een karakteristiek historisch centrum. Herpen is een dekzanddorp met een sterke radiale structuur. Veel van deze radialen komen bijeen op het Alard van Herpenplein, dat samen met de Rogstraat het hart van het dorp vormt. Geffen is van

oorsprong een lintdorp op de dekzandrug. Hier is later een plein (Dorpsplein) aan de hoofdstraat (Dorpstraat) toegevoegd. In Lith loopt het centrum van de Lithsedijk, via het Marktplaatsplein, tot en met de Mgr. Bekkerstraat.

De kleine dorpen: *Deursen-Dennenburg, Haren, Lithoijen, Oijen, Overlangel, Macharen, Maren-Kessel*. Bij deze dorpen zijn overwegend op kleine schaal nieuwe woonbuurtjes aan de historische structuur toegevoegd. Over het algemeen is er nog wel een duidelijke relatie met het landschap.

Het buitengebied met de landelijke kernen: *Demmen, Dieden, Huisseling, Neerloon, Teeffelen, 't Wild*. Bij de landelijke kernen is het stratenpatroon nog steeds hetzelfde als het historische stratenpatroon. Langs deze straten heeft in de loop der tijd alleen een verdichting van de bebouwingslinten plaatsgevonden. Bij de landelijke kernen loopt het landschap in de kern door. Er is geen duidelijke scheiding tussen 'binnen' en 'buiten' de kern.

NB: De verschillende bebouwingsconcentraties zijn, nog meer dan de landelijke kernen, onderdeel van het buitengebied. De bebouwingsconcentraties staan beschreven in de Structuurvisie Buitengebied Oss 2015. (Bebouwingsconcentraties zijn: Kessel, Batterijstraat eo, Benedeneind, Boveneind, Megen-West, Neerlangel-Ravenstein, zuidelijke rand Deursen-Dennenburg, zuidelijke rand Ravenstein-Huisseling, Keent, kernrand Herpen, Koolwijk, Kleine Koolwijk en Duurendseind, Gement, Zevenbergseweg en Heistraat, Oss-Zuid, Oss-West, Geffen-Oss en Geffen-Zuid.)

N329 - Weg van de Toekomst, inrichting volgt landschapstype

2.3 infrastructuur

Het Osse landschap met de daarin liggende stadjes en dorpen wordt 'doorsneden' door grootschalige infrastructuur. Deze lineaire elementen zoals spoorlijnen, provinciale wegen en snelwegen hebben hun invloed op het landschap.

Deze lijnen banen veelal hun eigen weg door het landschap. Het tracé, veelal de kortste weg tussen twee punten, is minder nadrukkelijk verbonden met de landschappelijke ondergrond.

Voorzover mogelijk willen we de inrichting afstemmen op het landschap waar ze doorheen gaan.

- Bij de **spoorlijn** zijn hier weinig mogelijkheden voor. Het spoor kan gezien worden als een autonome lijn in het landschap, met een uniforme, technische inrichting. Vanuit de trein zijn de verschillende landschapstypen wel goed beleefbaar.
- De **doorgaande wegen, provinciale wegen en snelwegen** banen ook hun eigen weg door het landschap. Hier zijn echter meer mogelijkheden om het ontwerp af te stemmen op het landschapstype waar ze doorheen gaan. Een uniforme inrichting van het gehele wegtracé (met bijvoorbeeld een dubbele bomenrij) is niet gewenst. Uitgangspunt is om het wegtracé aan te passen aan de ondergrond (het landschapstype). Openheid in het komgebied en beslotenheid op de oeverwal en het dekzand. De N329 (Weg van de Toekomst) vormt een goed voorbeeld van zo'n landschappelijk wegontwerp.

gebruik

Stropoppen langs de snelweg voor "Effe naar Geffe". (foto Wiljo van Nuland)

3

gebruik

De openbare ruimte is van en voor iedereen. Goed gebruik van de openbare ruimte zorgt voor leven op straat, ruimte voor ontmoeten en een wij-gevoel. De openbare ruimte kent een oneindig aantal vormen van gebruik. We gaan in dit hoofdstuk in op: evenementen, spelen en ontmoeten, wandelen en fietsen, recreatie, natuur en landschap, honden uitlaten, autorijden en parkeren, aansprakelijkheid en participatie.

3.1 Evenementen

Het Osse centrum is van oudsher de plek voor evenementen. Het streven is om de evenementen beter te spreiden en het aanbod te verruimen. Evenementen dragen bij aan de vitaliteit van de gemeenschap. Daarbij gaat om de gewone evenementen zoals kermis, Carnaval en zeskamp, maar ook om grote bijzondere evenementen zoals Oeverloos en Effe naar Geffe. Het Osse buitengebied, maar ook de grotere dorpen en stadjes zijn prachtige decors voor evenementen.

Als gemeente koesteren we de drive die vanuit de gemeenschap zelf komt om activiteiten en evenementen te organiseren. We stimuleren dit zoveel mogelijk. Dorpsgemeenschappen zijn over het algemeen hecht. Zij zijn prima in staat om activiteiten en evenementen te organiseren. In het Osse buitengebied zijn ook een aantal grotere organisaties vanuit de gemeenschap actief. Deze

zijn actief rondom aantrekkelijke natuur en landschap, zoals de Maasmeanders en De Maashorst. Maasmeanders is een prachtig voorbeeld van zo'n gedreven kracht uit de samenleving. Zo'n 100 ondernemingen zijn samen actief op en rond de Maasmeanders.

Goede voorbeelden van evenementen die gebruik maken van het landschap zijn:

- *Kunst aan de Maas: mooie route van 35 km langs kunstwerken die allemaal geïnspireerd zijn op het landschap.*
- *Effe naar Geffe;*
- *Openluchttheater Dorp aan de Rivier (in Lith)*
- *Maashorstfair: grote streekmarkt in de Maashorst;*
- *Maasdijk marathon;*
- *Oeverloos (uiterwaarden te Demen);*
- *Ravenstein bij kaarslicht;*
- *Etc.*

KANSEN/OPGAVE:

- *Betere spreiding, breder aanbod en meer evenementen;*
- *Stimuleren initiatieven vanuit de gemeenschap;*

De natuur biedt veel speleaanleidingen

3.2 Spelen en ontmoeten

De dorpsbewoners ontmoeten elkaar in het Dorpshuis, de kerk en pastorie, bij de school, bij de lokale verenigingen én in de openbare ruimte. Juist het informele, spontane ontmoeten past bij een dorp. De inrichting van de openbare ruimte moet hier ruimte voor bieden. Een ruime opzet, veel groen, informeel. Dat maakt het dorp.

Kinderen spelen in de dorpen veel in de tuinen en op erven. In de dorpen hebben de huizen over het algemeen grotere tuinen dan in het stedelijk gebied. In het buitengebied spelen de kinderen op de erven en weilanden bij de boerderijen. De verkeersdruk is in de meeste dorpen laag, waardoor spelen op straat mogelijk is. De losse, groene structuur van dorpen biedt ook voldoende mogelijkheden voor speelaanleidingen. Dit wil niet zeggen dat in de dorpen geen speeltuintjes met speeltoestellen nodig zijn. We zetten naast formeel ingerichte speelplekken ook nadrukkelijk in op speelaanleidingen en natuurlijk spelen. De hoeveelheid formeel ingerichte speelplekken willen we beperken (er is ook niet altijd ruimte voor formele speelplekken). Samen met bewoners zal gekeken worden naar de meest gebruikte en kansrijke plekken.

De natuur en het landschap zijn ook geweldige speelplekken. De natuur en het landschap zitten vol speelaanleidingen. Denk aan bloemen plukken, kikkervisjes vangen, in bomen klimmen, hutten bouwen, zandkastelen bouwen, pootje baden, rollen in het gras, etc. De gemeente Oss heeft een prachtig uitloopgebied voor al haar inwoners. Aan de noordzijde ligt de Maas met daar aan vast fantastische plekken als de Lithse Ham, de Hemelrijksche Waard en

Keent. Aan de zuidzijde ligt De Maashorst. Belangrijke Osse parels in De Maashorst zijn Herperduin en de Landerij VanTosse. Bij de natuurpoort Herperduin komt in 2016 een grote natuurspeelplaats in het bos.

KANSEN/OPGAVE:

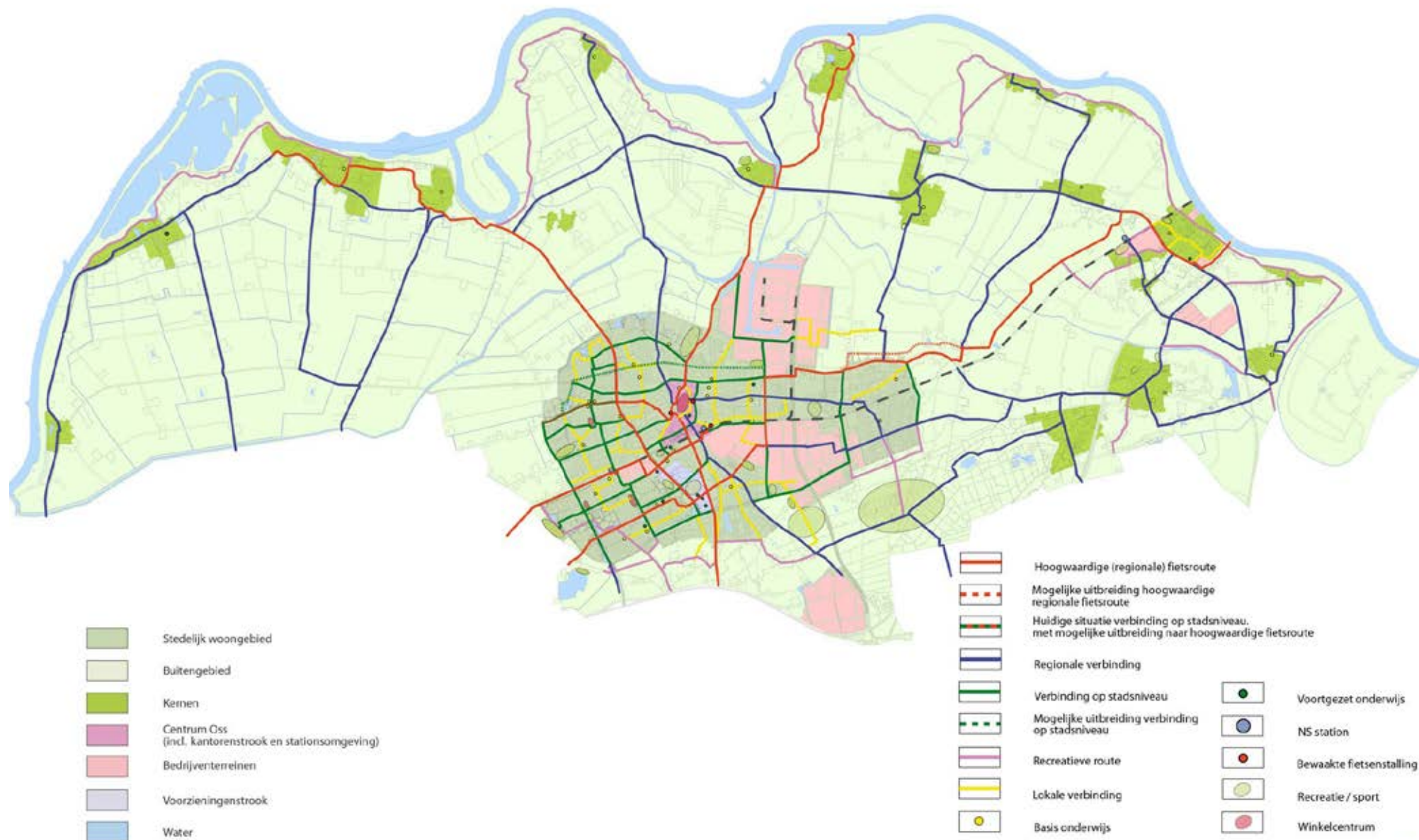
- Minder formele speelplekken, maar meer natuurlijk spelen en speelaanleidingen.
- Openbare ruimte die ruimte biedt voor informeel ontmoeten en spelen.
- Benutten natuur en landschap voor spelen en ontmoeten.
- Realisatie natuurspeelbos bij natuurpoort Herperduin.

natuurlijke speelaanleidingen

fietsnetwerk 2020

3.3 Wandelen en fietsen

Op de fiets of te voet geniet je meer van het prachtige buitengebied dan met de auto. Het is goedkoper en beter voor het milieu. Kortom fietsen en wandelen heeft de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. In het Mobiliteitsplan Oss 2020 (oktober 2011) staan de fietsroutes en fietsstraten opgenomen. Dat is ook hier uitgangspunt. Veiligheid staat voorop. Wel zoeken we ook naar ruimtelijk aantrekkelijke oplossingen. In de dorpen gaan we zoveel mogelijk voor een informele inrichting van de openbare ruimte. We passen het Mobiliteitsplan toe. Hierin staat dat de fietsinfrastructuur verbeterd wordt door: directe en samenhangende routes, verkeersveiligheid voor fietsers en tot slot door comfort en aantrekkelijkheid.

Het fietsnetwerk zorgt ervoor dat alle dorpen, stadjes, recreatiegebieden en sportfaciliteiten bereikbaar zijn voor fietsers. De volgende fietsroutes en -verbindingen in het Osse buitengebied onderscheiden we: hoogwaardige fietsroutes, regionale fietsroutes en recreatieve routes.

Recreatief kennen we de fietsknooppunten en de wandelknooppunten (zie ook recreatiekaart Oss). Op basis van deze knooppunten kun je op een aantrekkelijke manier door de gehele gemeente Oss fietsen en wandelen. Momenteel werkt de gemeente Oss samen met onder andere de VVV Oss en Stichting Landschapsbeheer Oss aan het completeren van het fiets- en wandelroutenetwerk. Hierbij benutten we zoveel mogelijk oude zandwegen en kerkpaden. Basis voor het wandelroutenetwerk zijn de "Ommetjes" rond de dorpen en de stadjes. Voorbeelden hiervan

zijn: Rondje Herpen, Rondje Huisseling, Ommetje Macharen, Ravenstein dorpenroute, rondje Neerlangel, Antoon Coolen Lith route, Ivo van Dintherpad (Geffen), etc.

Elke route heeft een ander karakter. Zo zijn er struinwandelingen voor natuurliefhebbers, maar ook speciale paden die geschikt zijn voor rolstoelgebruikers. Langs alle route staan voorzieningen als bankjes, picknickplaatsen en informatieborden. Het complete routenetwerk van ruim 100 kilometer maakt meerdaagse wandelingen en fietstochten mogelijk. De routes voeren langs alle mooie en diverse landschappen: de Maasdijk met de Maas en uiterwaarden, het open komgebied (polders), de bosgebieden van de hogere zandgronden en het oude kampenlandschap.

(Foto: <https://molenaarrien.wordpress.com/>)

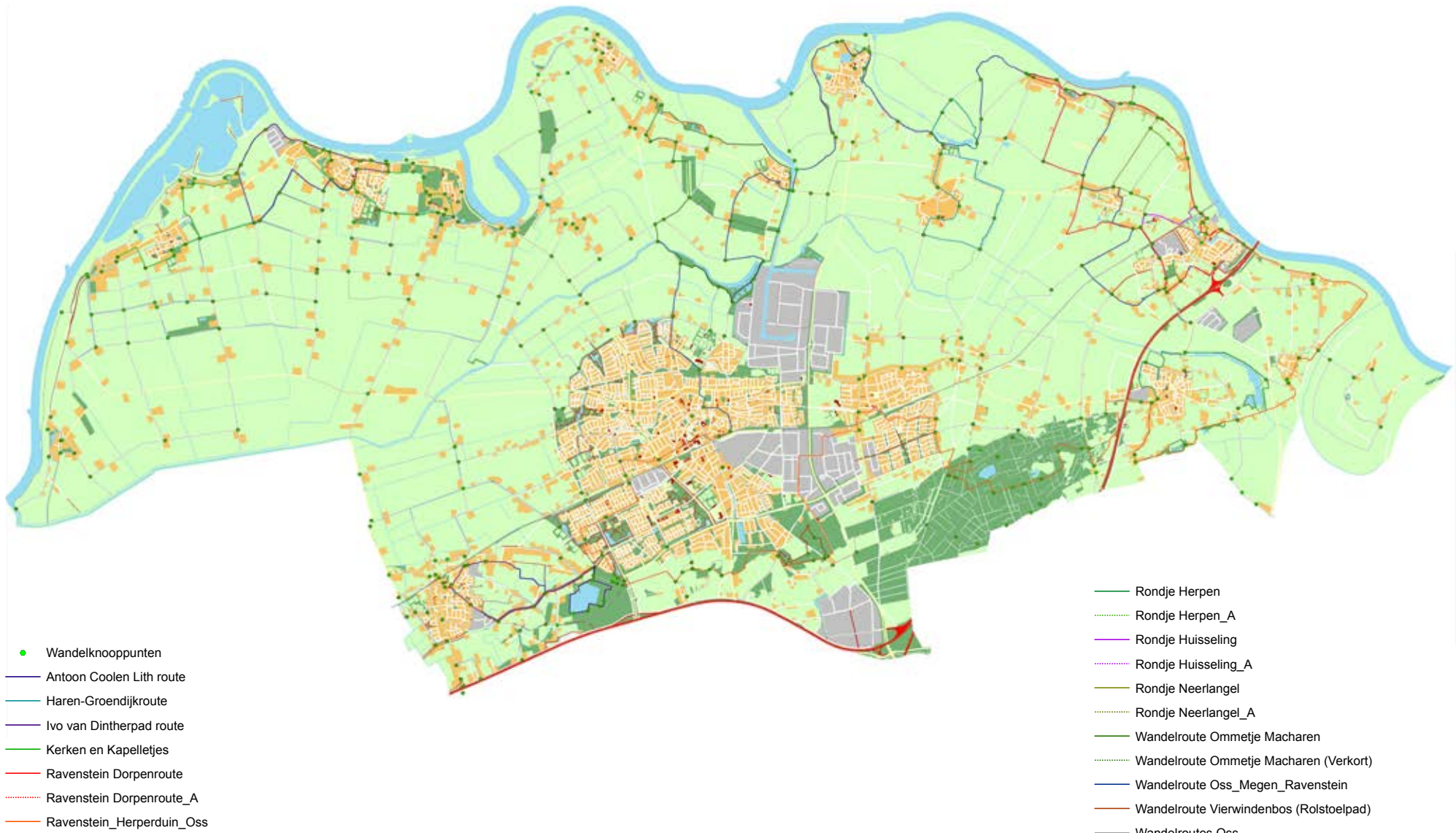
Ivo van Dintherpad

Recreatiekaart Oss

Wandelnetwerk gemeente Oss

Behalve het prachtige landschap willen we als gemeente Oss ook graag de lokale economie promoten. Denk hierbij onder andere aan recreatieve voorzieningen en streekproducten. (Momenteel wordt beleid voor toerisme en recreatie in economisch perspectief gemaakt.) Goede hulpmiddelen daarbij zijn de Wandelkaart en Fietsroutekaart van de Maasmeanders. En ook de fietsrouteboekjes "Vers, verser, wie fietst 't verst?". Bewoners, recreanten en toeristen ontdekken al fietsend de lekkerste producten van het land. Door lokaal voedsel te kopen, verminderen we het aantal voedselkilometers. Dat is goed voor het milieu, de lokale boer én - niet onbelangrijk - gewoon leuk.

KANSEN/OPGAVE:

- Alle, dus ook de kleine, kernen fietsvriendelijk bereikbaar houden en/of maken;
- Completeren netwerk wandel- en fietspaden. Dit netwerk voert langs alle mooie en diverse landschappen van de gemeente Oss;
- Benutten oude zandwegen en kerkpaden;
- Fietstochten organiseren aan de hand van de fietsrouteboekjes; "Vers, verser, wie fietst 't verst?";
- Het Osse buitengebied, dorpen en stadjes actief promoten met het wandel- en fietsroutenetwerk.

Fietsrouteboekje De Maashorst: "Vers, verser, wie fietst het verst?"

Fietsroutekaart en Wandelkaart Maasmeanders

3.4 Recreatie en toerisme

Vele recreanten en toeristen weten het prachtige buitengebied van Oss en de daarin gelegen dorpen en stadjes al te vinden. Dit mede dankzij de georganiseerde evenementen en het fiets- en wandelrouten netwerk. Ook timmeren verschillende organisaties al vele jaren aan de kwaliteit en beleefbaarheid van dit buitengebied. Denk hierbij aan: de VVV Oss, de Stichting Maasmeanders, Stichting Landschapsbeheer Oss, Stichting Maashorst in Uitvoering, etc. Kortom er gebeurt al veel op het gebied van recreatie & toerisme. Toch kan de gemeente Oss haar kwaliteiten nog veel beter op de recreatieve en toeristische kaart zetten.

Door Oss als een toeristisch-recreatieve gemeente weg te zetten, dragen we ook positief bij aan het leef- en vestigingsklimaat en de economie. Daarom gaan we beleid opstellen voor toerisme en recreatie in economisch perspectief. Het buitengebied en de daarin gelegen dorpen en stadjes spelen een belangrijke rol in dit nieuwe beleid.

De reikwijdte van de LIOR is beperkt in dit opzicht. Andersom geldt dat een aantrekkelijke, goed functionerende en goed onderhouden openbare ruimte een *voorwaarde* is voor een toeristisch-recreatief aantrekkelijke gemeente.

In de kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte (KOR) is het onderhoudsniveau van het buitengebied en de bos- en natuurgebieden sober. Ook voor de inrichting geldt in deze LIOR het inrichtingsniveau sober. Het ligt echter voor de hand om

volgens op het nieuwe toeristisch-recreatieve beleid dit niveau voor toeristisch-recreatieve gebieden in het buitengebied op te hogen naar basis. Dit heeft wel financiële consequenties.

KANSEN/OPGAVE:

- Nieuw beleid opstellen voor toerisme en recreatie in economisch perspectief. Hierbij is een aantrekkelijke, goed functionerende en goed onderhouden openbare ruimte voorwaarde.
- Volgens op het nieuwe toeristisch-recreatieve beleid het inrichtings- en onderhoudsniveau van toeristisch-recreatieve gebieden in het buitengebied ophogen van sober naar basis.

Ganzenven in Herperduin (De Maashorst) & schillenmodel De Maashorst

3.5 Natuur en landschap

Landschap en natuur hebben veel met elkaar te maken. Natuur is een vorm van grondgebruik. Landschap is het uiterlijk van het gebied. Het landschap bepaalt voor een groot deel de ruimtelijke karakteristiek van een gebied (zie ruimtelijke structuur).

We passen het bestaande beleid toe en geven hier invulling aan:

- Nota landschapsbeleid (2015): behoud van landschappelijke kwaliteiten door het stellen van een kader;
- Natuur- en landschapsvisie (2005): concrete projecten;
- Evaluatie Landschaps- en natuurbeleid (2014): geeft inzicht in hoeverre de doelen uit bovenstaand beleid zijn gehaald.

Uit de evaluatie van het Landschaps- en natuurbeleid blijkt dat in de polder (en de stad) nog veel winst te halen is voor natuur. Vergroting van de biodiversiteit is daarbij essentieel. Voor de polder ontwerpen we een ecologisch netwerk. De openheid is essentieel voor weidevogels. De Maas en de Hertogswetering zijn dragende ecologische verbindingen. Cultuurhistorische relictten zoals de oude (dwars)dijken, oude graven en weteringen benutten we eveneens. Momenteel ontwikkelt de gemeente het 'Natuurnetwerk in de polder'. We koppelen gebieden als: Hertogswetering, eendenkooien, Groenendijk, weidevogelgebieden, waterwingebieden, bloemrijke wegbermen, watergangen met natuurvriendelijke oevers, poelen, weide- en akkerranden. Dit natuurnetwerk maakt ook voor recreanten het verblijf aangenamer.

Ecologie in de openbare ruimte In het algemeen geldt dat we in de openbare ruimte nog veel meer rekening met natuur en

landschap kunnen houden. We zetten in op meer biodiversiteit in de openbare ruimte. Dit kan door in een bomenrij meerdere verschillende soorten toe te passen. Maar ook door bloemrijke bermen, die pas na de zaadverspreiding gemaaid worden. Meer biodiversiteit bereiken we ook door het maaibeleid af te stemmen op de gewenste soorten.

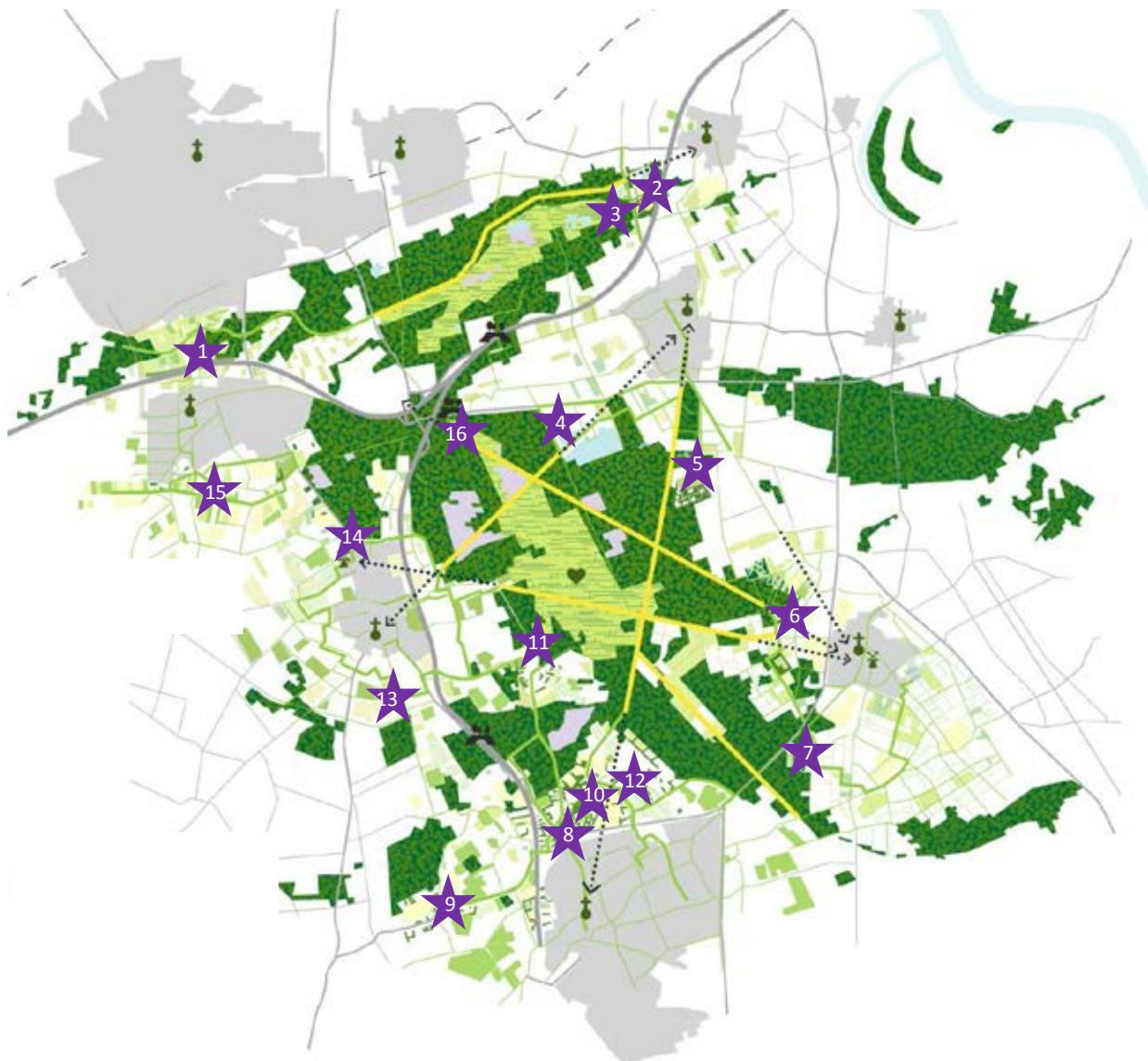
Algemene uitgangspunten om de natuurwaarden in de openbare ruimte te versterken zijn:

- variëren in het groen- en waterbeheer in tijd en plaats;
- watergangen natuurvriendelijk inrichten;
- toepassen van halfverharding voor paden en parkeerplaatsen. Dit biedt mogelijkheden voor bodem (zand) bewonende fauna zoals hommels, kevers en bijen;
- zorgvuldige soortkeuze plantmateriaal. Denk aan oorspronkelijk genetisch, duurzame teelt en gevarieerd;
- locatie en oriëntatie van verlichting aanpassen aan natuur/ landschap.

Parels De gemeente Oss heeft landschappelijk grof gezien twee gezichten: het dekzandgebied in het zuiden en het rivierkleigebied in het noorden. In beide typen gebied liggen bijzondere pareltjes op het gebied van natuurschoon. Zo liggen langs de Maas: de Lithse Ham, de Hemelrijksche Waard en Keent. Op de dekzandrug bevinden zich de Landerij VanTosse (oud kampenlandschap) en Herperduin (onderdeel van de Maashorst). De natuurgebieden in de gemeente Oss zijn niet vanzelfsprekend openbare ruimte. Openbare ruimte is namelijk niet alleen voor iedereen vrij toegankelijk, maar valt wat betreft inrichting en beheer ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Visiekaart 2017 project 'Meer Maashorst!' (Landschappen van Allure)

1. Landerij VanTosse
Kloostertuin- en landerijen
2. Meer Natuur! Vakantiepark Herperduin
3. Speel- en beweegbos
4. Regionale entree Palmstraat
5. Nieuwe natuur middels natuurbegraven
6. Landgoed Nabbegat
7. Gezond Landschap voor TBS-kliniek
8. Vitaliteitshuis Bernhoven
9. Natuurlijk Fitland
10. Bernhoven@home
11. Maashorsttuin Behandelcentrum Slabroek
12. Gezond door een (groen)te landschap
13. Tuin De Nistel
14. Onderzoek: landschap als bron van vitaliteit
15. Landgoed 'Buiten'gewoon
16. Leren en werken in De Maashorst

Natuurorganisaties hebben ook eigendommen binnen de gemeente Oss. In het rivierengebied hebben organisaties als Brabants Landschap en Natuurmonumenten eigendommen. Keent is eigendom van Brabants Landschap en de Hemelrijksche Waard en de Kesselse Waard (westelijke deel Lithse Ham) zijn eigendom van Natuurmonumenten. Zij bepalen hier de inrichting en het beheer. Als gemeente Oss verwachten wij wel dat ze zoveel mogelijk aansluiten bij het gemeentelijk beleid.

Maashorst Het bosgebied Herperduin is eigendom van de gemeente Oss (Vastgoed). Herperduin maakt onderdeel uit van de Maashorst. De Maashorst bestaat uit drie gebieden: 1. natuurkern, 2. natuurschil, 3. dynamische landschappen. In de natuurkern overheersen rust en rustige recreatie. In de natuurschil kan het dagje uit in de natuur voorop staan. De dynamische landschappen zijn kleinschalige landschappen met daarin verschillende functies waaronder landbouw, natuur en recreatie. De natuurkern en -schil maken onderdeel uit van het Nationaal Netwerk Natuur (NNN). Herperduin maakt onderdeel uit van de natuurkern en de natuurschil en dus ook van het NNN.

De Maashorst heeft een gezamenlijk inrichtings- en beheerplan (IBeP) voor het natuurgebied (kern en natuurschil). Dit plan is ook van toepassing op Herperduin. In het IBeP 2015-2019 ligt de focus voor inrichting en beheer op het op gang brengen van natuurlijke processen. Daarvoor worden de volgende instrumenten ingezet: begrazing, bosontwikkeling, herstel van het watersysteem, faunabeheer en ontsnippering.

De zuidelijke geleedingszone (zgz) en natuurpoort Herperduin maken onderdeel uit van de dynamische landschappen. Het Landschappen van Allure project 'Meer Maashorst!' voorziet in kwantitatieve en kwalitatieve uitbreiding van De Maashorst. Kwantitatief door de schil van kleinschalige dynamische landschappen bij de Maashorst te betrekken. Kwalitatief door de focus op gezond te leggen: gezond landschap, gezonde leefstijl, gezonde voeding en gezonde economie. De zuidelijke geleedingszone (Geffense Bosjes tot N329) vormt het dynamisch landschap Oss. Het gebied bij Natuurpoort Herperduin vormt het dynamisch landschap Herpen. Belangrijke resultaten (oktober 2017) zijn:

- natte ecologische verbinding tussen de Geffense Bosjes en Herperduin;
- kleinwildtunnels en dassentunnels onder Cereslaan en Nieuwe Hescheweg;
- fijnmazige groene dooradering tussen de Geffense Bosjes en Herperduin: houtwallen, houtsingels, boszomen, natuurvriendelijke bermen en akkerranden;
- natuurspeelbos bij natuurpoort Herperduin;
- aansluiten op het patroon van Dreven en Driften (gele en lichtgroene lijnen op de kaart hiernaast);
- semi-openbare kloostertuin en -landerijen bij Kloosterhuis 't Zicht.

De Landerij VanTosse is een project van Stichting Landschapsbeheer Oss en de gemeente Oss. We ontwikkelen tussen de Cereslaan en de Nieuwe Hescheweg een aantrekkelijk, kleinschalig voedsellandschap. We verbouwen en experimenteren

Natuurgebieden die eigendom zijn van de gemeente Oss

Legenda

- Bibeko
- Bubeko
- VG beheer
- VG ontwikkeling
- Komgrens

Natuurgebied

1. Kesselsedijk
2. Velmer
3. Lithse Ham schiereiland
4. Park De akkeren
5. Oijense benedendijk
6. Groene vinger Mikkeldonkweg
7. Randgroen Park Mikkeldonk

8. Wijkpark De Strepen

9. Park Bergsche Hoeve / Park Hertewissel
10. Park Elzeneind Noord
11. Park Het Woud Oost
12. Geffense Bosjes
13. Groene Vinger Frankenbeemdweg
14. Park Het Eiland
15. Park Amsteleind

16. Joost van de Vondellaan

17. Tildert
18. Vivaldistraat
19. Park Ruwaardsingel Oost / Sibelius
20. De Ruivert
21. Stelt
22. Park Hazenakker
23. Groene Vinger Spitsbergerweg

24. Ossemeer

25. Macharensse Dijk
26. Eendenkool
27. Randmeer
28. EVZ Beemdenweg
29. Vorstengraf
30. Vierwinden
31. Waatselaarstraat

32. Poelstraat

33. Grafheuvelterrein
34. Kleine poelstraat
35. De Rijt
36. Baxenbosgebied
37. Hollandse kamp
38. Lange del
39. Erfdijk I

40. Erfdijk II

41. Bulk
42. De Hammen
43. Hamelspoel
44. Ganzenweg
45. Loonsestraat
46. Keent

met oude en nieuwe gewassen zoals cranberries, spelt, bonen, stevia, hop en paddenstoelen. Landerij VanTosse staat voor 3x slow: slow-food, slow-motion en slow-care. Ruimtelijk bestaat de Landerij VanTosse uit een mozaïek van akkers met en dooradering van hout- en fruitwallen. De Fruitallee vormt (december 2016) de belangrijkste ruimtelijke drager. In de Landerij VanTosse liggen twee parels: de Tuinderij VanTosse en het klooster. Belangrijke resultaten (december 2016) zijn:

- Fruitallee (wandel- en fietspad met fruitbomen en-struiken);
- Hopframe (of een variant daarop);
- Graansingel (graandatabank in middenberm Ruwaardsingel);
- Akkernetwerk (mozaïek van akkers met diverse gewassen);
- Tuinderij VanTosse;
- Groene dooradering met hout- en fruitwallen, bloemrijke bermen, akkerranden, etc.;

Natuurlijke groengebieden Op de kaart hiernaast staan de natuurlijke groengebieden van de gemeente Oss. Deze zijn ook eigendom van de gemeente Oss (GIBOR: groen, Vastgoed: blauw). De gemeente is hier verantwoordelijk voor beheer en inrichting. De gemeente kan dit wel uitbesteden (bijvoorbeeld aan Stichting Landschapsbeheer Oss). In het Handboek Natuurlijke Groengebieden staan deze natuurgebiedjes beschreven en staan de bijbehorende natuurlijke beheermaatregelen.

Burgerparticipatie Betrokkenheid en participatie op het gebied van natuur en landschap komt al voor in de gemeente Oss. Voorbeelden zijn:

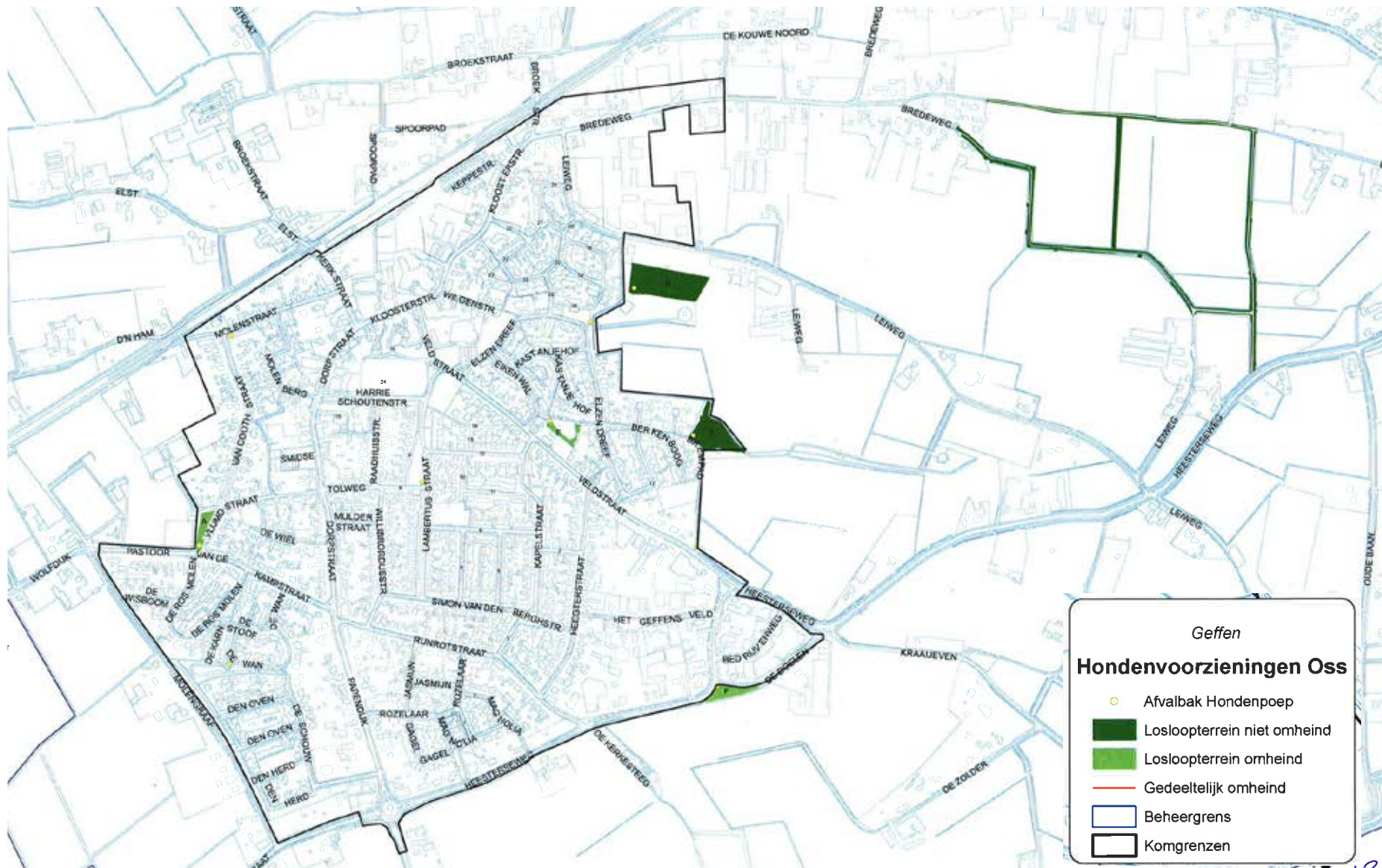
- Stichting landschapsbeheer Oss: Met de hulp van zo'n 120 vrijwilligers beheren en onderhouden zij de recreatieve paden en de (kleinere) natuurgebieden. Landerij VanTosse is een gezamenlijk project van de Stichting en de gemeente Oss. Het is een aantrekkelijk voedsellandschap ten zuiden van Oss, waar geëxperimenteerd wordt met oude en nieuwe gewassen, zoals spelt, cranberry's, hop, stevia, bonen en paddenstoelen.
- Beedeals: De Gemeente Oss heeft zich aangesloten bij het project 'Beedeals' waarin samen met andere (markt)partijen bijenprojecten worden geïnitieerd.
- Agrarische natuurvereniging (AVN) D'n Beerse Overlaet: Dit is een grote groep boeren en burgers, die het productieland exploiteren en daarbij rekening houden met de weidevogels.
- Osse Boeren: De Osse Boeren verbinden stad en platteland door middel van stadslandbouwtuinen. Het betreft momenteel vijf tuinen: Buurttuin Bergboss, Moestuïn Elzenhoek, Buurttuin 't Krinkeltje, De Biomoestuïn, Buurttuin Ruwaard.

KANSEN/OPGAVE:

- Meer biodiversiteit.
- Draagvlak bij de bevolking creëren, o.a. door burgerparticipatie.
- Creëren/verbinden natuurnetwerk in de polder.
- Uitvoeren projecten Meer Maashorst en Landerij VanTosse.
- Groene dooradering Geffense Bosjes - Herperduin.
- Natuurlijk groenbeheer.

Hondenlosloopterreinen en afvalbakken: Geffen (september 2015)

3.6 Honden uitlaten

We passen de beleidsnota 'Honden uitlaten in de gemeente Oss. Dat kan beter.' (juli 2015) toe. Belangrijke doelstellingen van dit beleid zijn:

- Hondenbezitters zijn tevreden over de voorzieningen;
- Structureel een lagere overlastbeleving;
- Lagere kosten voor het hondenoverlastbeleid.

Verantwoordelijkheid hondenbezitters

Hondenbezitters zijn frequente gebruikers van het openbare gebied. Zij zijn gebaat bij een goede toegankelijkheid en aantrekkelijke routes. Zij hebben de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat hun honden geen negatieve invloed op de leefbaarheid hebben. Binnen de bebouwde kom geldt een aanlijn- en opruimplicht. Buiten de bebouwde kom geldt alleen de aanlijnplicht. De gemeente zorgt voor voldoende afvalbakken, zodat de hondenbezitters de hondenpoep makkelijk kunnen opruimen. Honden mogen dus overal uitgelaten worden, mits de hond aangelijnd is. En binnen de bebouwde kom moet de poep opgeruimd worden. Dit maakt de grote hoeveelheid versnipperde uitlaatstroken overbodig.

Hondenlosloopterreinen

Om vrij te kunnen lopen en rennen hebben honden veel ruimte nodig. Het buitengebied biedt daar veel ruimte voor. Binnen de bebouwde kom is de ruimte schaarser. Het streven is de hondenlosloopterreinen te creëren op locaties waar voldoende ruimte is en goede inpassing mogelijk is. De kaart hiernaast laat de

hondenlosloopterreinen en afvalbakken binnen Geffen zien. In het hondenbeleid staan deze kaarten voor de grote dorpen, stadjes en het stedelijk gebied. In hoofdstuk 6 staat specifieke informatie voor: Geffen, Herpen, Lith, Megen en Ravenstein.

Tot nu toe was vaak onduidelijk waar de hond los mag lopen en mag poepen. Dit is nu helder:

- loslopen mag alleen in hondenuitlaatterreinen;
- poepen mag overal, mits de poep meteen opgeruimd wordt;
- binnen de bebouwde kom geldt de opruimplicht. met uitzondering van de hondenuitlaatterreinen. Buiten de bebouwde kom is geen opruimplicht.

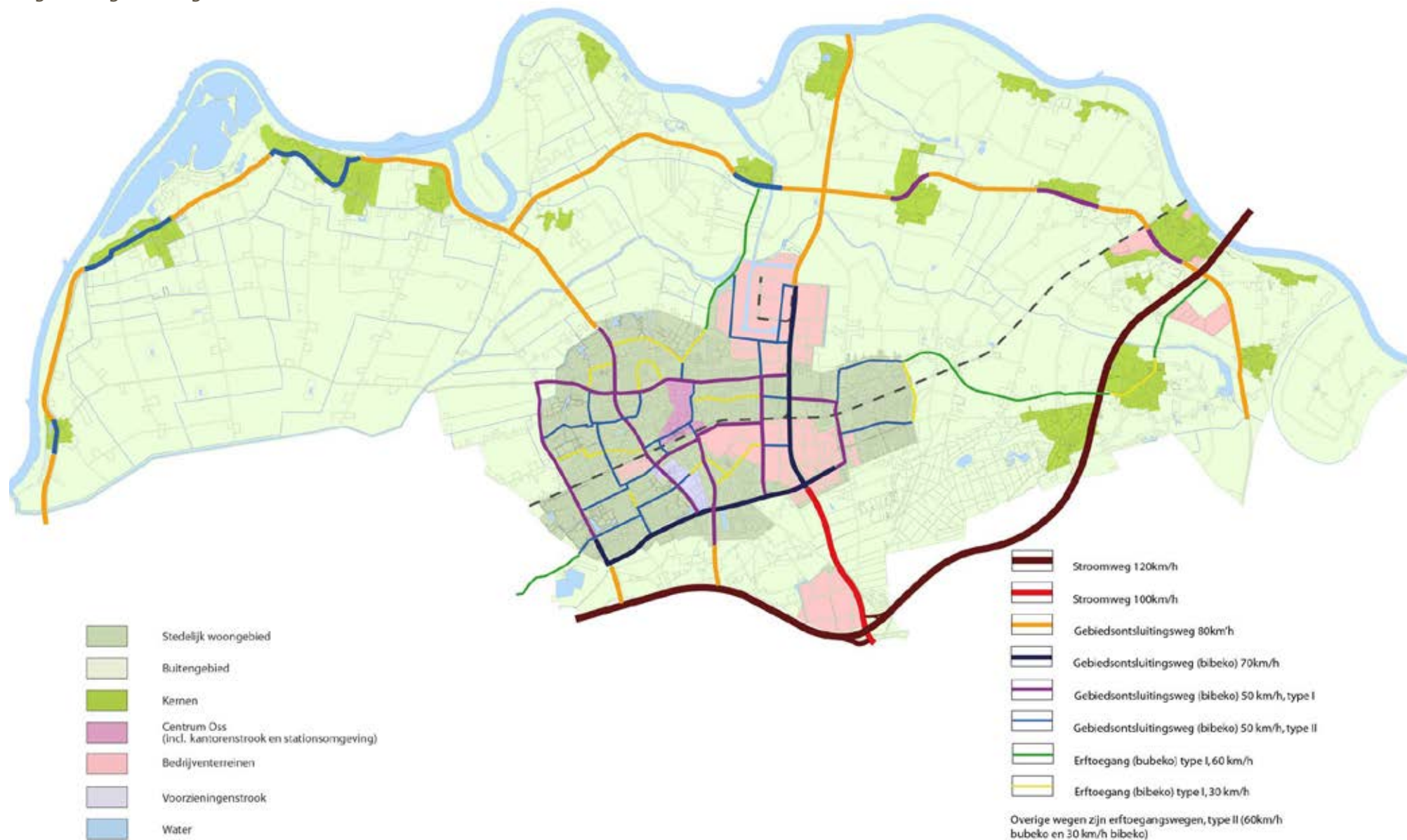
KANSEN/OPGAVE

- Meer verantwoordelijkheid bij hondenbezitters.
- Ruime, landschappelijk ingepaste losloopterreinen.
- Opruiming van bestaande, kleine uitlaatstroken.

wegencategorisering 2020

3.7 Autorijden en parkeren

We passen het Mobiliteitsplan toe. (Geffen heeft nog een eigen plan.) Op de kaart staat de wegcategorisering, die ook in LIOR uitgangspunt is. De wegen dienen een eenduidig beeld te krijgen. De stroomwegen, de gebiedsontsluitingswegen en de erftoegangswegen (60 km per uur) hebben in principe een rijbaan van asfalt.

Het autobezit is afgelopen decennia sterk toegenomen. Veel huishoudens hebben tegenwoordig meer dan één auto. Hierdoor is er een toenemende behoefte aan steeds meer parkeerplaatsen in de openbare ruimte. Oudere woonwijken zijn hier niet op berekend. Het gevolg is dat auto's buiten de daarvoor bestemde plaatsen geparkeerd worden. Soms wordt de oplossing gezocht in het opofferen van plantsoenen, brede bermen, stoepen of gedeeltes park. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van het openbare gebied. Er is echter een kritieke grens van het aantal parkeerplaatsen dat een straat op kan nemen zonder dat het (te) negatieve gevolgen heeft voor de beeldkwaliteit en leefbaarheid. De gemeente Oss hanteert een loopafstand van 100 meter van de beschikbare parkeerplaats tot aan de woning (Parkeernormen voor woonwijken). Grote voertuigen mogen alleen op de daarvoor aangewezen plaatsen geparkeerd worden.

Voor de leefbaarheid in de bestaande wijken hanteren wij de volgende richtlijnen:

- Relativeren van afstanden (maximaal 100 meter loopafstand acceptabel);

- Maximale bezettingsgraad van 95%;
- Beter communiceren en handhaven;
- Op een verantwoorde manier zoeken naar nieuwe, extra parkeerplaatsen, waarbij markante straathoeken, pleinen, plantsoenen en/of middenbermen intact blijven;
- Kansen benutten om parkeerplaatsen op beeldbepalende locaties te verplaatsen, b.v. op markante pleinen, plantsoenen of bermen;
- Benodigde parkeerplaatsen bij inbreidingsprojecten realiseren op eigen terrein;
- Parkeernorm toepassen in nieuwbouwprojecten;
- Bij herinrichting van bestaande openbare ruimte zoeken naar maximaal haalbare en ruimtelijk verantwoorde oplossing;
- Parkeren op eigen terrein bij bedrijfsterreinen.

KANSEN/OPGAVE:

- Netwerk van gebiedsontsluitingswegen uit Mobiliteitsplan vertalen in eenduidig beeld: asfalt.
- Parkeren vraagt om maatwerk gebaseerd op de geformuleerde richtlijnen.

Buurtuin BergBoss

3.8 Participatie

De overheid trekt zich verder terug. Van bedrijven en bewoners wordt meer zelfredzaamheid verwacht. Betrokken burgers zijn de beste ambassadeurs! Bij de inrichting van de openbare ruimte worden bewoners en bedrijven zoveel mogelijk betrokken. Het gaat per slot van rekening om hún woon- of werkomgeving. Algemeen geldt dat de gemeente participatie stimuleert. Wel worden er aan participatie in beheer randvoorwaarden, waaronder kwaliteitseisen, gesteld aan participatie.

Participatie LIOR: Bij het opstellen van deze Leidraad openbare ruimte (LIOR) is ook gekeken naar wat bewoners graag willen. In de verschillende dorpsplannen en voorzieningenkaarten staat wat de bewoners graag willen. Deze plannen hebben we dan ook goed benut voor zover deze relevant zijn voor de openbare ruimte. Daarnaast hebben we in de conceptfase een presentatie gegeven aan alle verschillende dorpsraden. Ook krijgen de dorpsraden de kans de LIOR te lezen en vervolgens te reageren. Uiteraard verwerken wij de opmerkingen vanuit de dorpsraden.

Participatie op projectniveau: De LIOR geeft eisen en randvoorwaarden mee aan projecten. Deze projecten staan in het IUP (Integraal UitvoeringsProgramma). Als deze projecten ontwikkeld en uitgevoerd worden, betrekken we de burgers (en andere belanghebbenden) op projectniveau. Een voorbeeld daarvan is de herinrichting van het Allard van Herpenplein in Herpen.

Participatie beheer: Voor beheer is participatie mogelijk door bewoners en bedrijven. Het project "Bewoners beheren buurt"

geeft bewoners de ruimte en mogelijkheid om gezamenlijk de eigen woonomgeving te beheren en onderhouden. Met behulp van dit project kunnen bewoners zelf de kwaliteit van hun wijk, buurt of straat behouden of zelfs verbeteren. Te denken valt aan:

- het aanleggen en bijhouden van geveltuintjes;
- het aanleggen en bijhouden van een buurt(moes)tuin;
- een schoonmaakactie;
- het onderhouden van een plantsoen;
- het onderhouden van een speelplek;
- etc.

Participatie rotondes: Rotondes zijn representatieve plekken waar dagelijks veel mensen langskomen. Mooi ingerichte en goed onderhouden rotondes kunnen een visitekaartje zijn voor de gemeente Oss. We betrekken graag bedrijven bij de inrichting en het beheer van de rotondes. Inmiddels kunnen ondernemers al enkele jaren rotondes adopteren in de gemeente Oss. Aan deze adoptie zijn wel voorwaarden verbonden, zoals voldoende ruimtelijke kwaliteit en een inrichting passend bij de omgeving. Per rotonde is vooraf in beeld gebracht wat voor uitstraling de rotonde moet hebben. Het idee achter adoptie is kwaliteit, betrokkenheid en kostenbesparing. Het is nu tijd om de adoptie van rotondes te evalueren.

Voorbeelden participatie: De afgelopen jaren zijn al vele goede voorbeelden ontstaan. Zo onderhouden de bewoners van de Pater Bleijsstraat de beplanting. Daardoor is deze beplanting in het kader van de bezuinigingen niet vervangen door gras. De Osse Boeren hebben al meerdere stadslandbouwprojecten in de

Vrijwilligers aan het werk in de Tuinderij VanTosse

stad (zie www.stadseboeren.nl/oss). Deze stadslandbouwtuinen brengen de bewoners weer direct in contact met hun voedsel. En tegelijkertijd verbindt voedsel ook de buurt. In het buitengebied ten zuiden van Oss ligt de Landerij VanTosse. In dit circa 70 hectare grote voedsellandschap participeert Stichting Landschapsbeheer met meer dan 100 vrijwilligers. Zij verbouwen oude en nieuwe gewassen zoals Spelt, Hop, bonen, paddenstoelen en cranberries. Ook onderhouden zij de natuur en landschap in de Landerij VanTosse.

Vanuit de Maashorst is het burgerparticipatieproject "De Groene Loper" opgestart. Dit project richt zich op de beleefbaarheid van de Maashorst. De IVN wil samen met bewoners en ondernemers de omliggende dorpen/steden verbinden met het natuurgebied. Door allerlei burgerinitiatieven met elkaar te verbinden ontstaan mooie routes van en naar de Maashorst. Te denken valt aan: ontdekplek voor kinderen, verkoop van streekproducten, bloemrijke bermen, een poel, buurt(moes)tuinen, gezondheidstuin, blote voetenpad, een insectenhotel, etc. Goede ideeën worden verder geholpen met de ontwikkeling en realisatie. Ook zijn er 30 vouchers van 750 euro beschikbaar.

KANSEN/OPGAVE:

- Stimuleren participatie in beheer door bewoners, organisaties en bedrijven.
- Grotere betrokkenheid bij de openbare ruimte.
- Optimaal benutten projecten als "Bewoners beheren buurt" en burgerparticipatieproject "De Groene Loper".
- Evalueren beleid rondes.

3.9 Aansprakelijkheid

De gemeente is altijd verantwoordelijk voor de openbare ruimte. Daarom wil de gemeente graag de openbare ruimte zelf in eigendom en beheer hebben. Dit is niet altijd het geval. Juridische afstemming is noodzakelijk als de gemeente geen eigenaar is en/of het beheer bij een andere partij ligt. Dit om misverstanden te voorkomen.

KANSEN/OPGAVE:

- Juridische afstemming bij gedeelde verantwoordelijkheid.

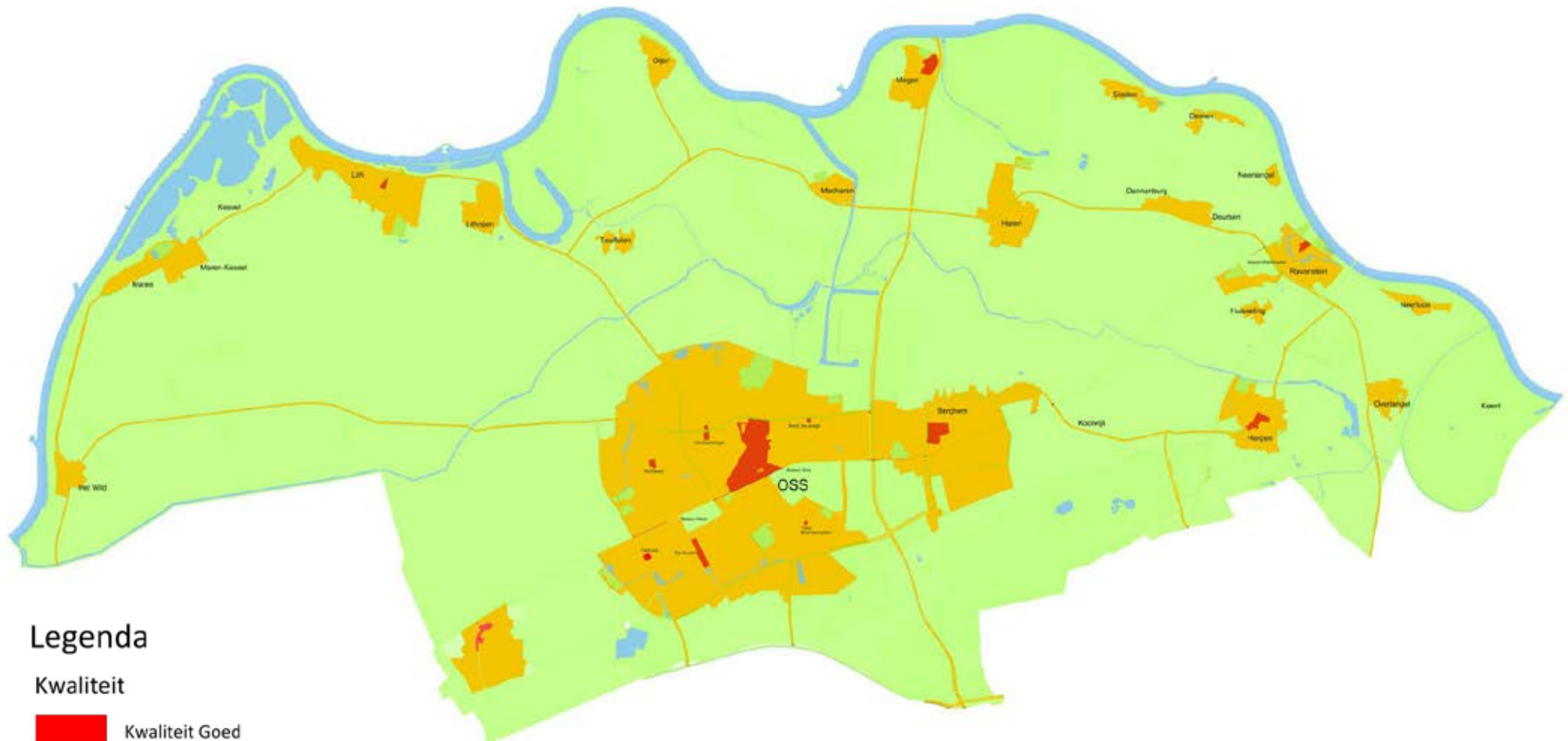

spelregels voor de inrichting

Kwaliteitsniveaus openbare ruimte: inrichting

Legenda

Kwaliteit

- Kwaliteit Goed
- Kwaliteit Basis
- Kwaliteit Sober+ (wonen)
- Kwaliteit Sober

4

spelregels voor de inrichting

De inrichting (en het beheer) van de openbare ruimte is een complexe opgave. Met veel aspecten dient rekening gehouden te worden zoals vormgeving, gebruik, duurzaamheid en juridische aspecten. Een eenduidige visie en integraal beheer is onmisbaar voor een samenhangende openbare ruimte.

In de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte legt de gemeente de hoofduitgangspunten vast voor de inrichting van de openbare ruimte aan de hand van spelregels. Deze zijn bedoeld als richtlijn bij (her)inrichting van bestaande en nieuwe gebieden. Op het moment dat een ontwerper of gebiedsbeheerder met een project begint, werkt hij/zij met deze spelregels. In de praktijk beperken projecten zich vaak tot één of meerdere straten. De leidraad voorkomt ad hoc keuzes en zorgt voor een goed doordachte, samenhangende en herkenbare openbare ruimte.

We gaan achtereenvolgens in op: kwaliteitsniveaus, verharding, groen, verlichting, straatmeubilair, hemelwater en kunst.

4.1 Kwaliteitsniveaus

We hanteren verschillende kwaliteitsniveaus om met het beschikbare budget zo dicht mogelijk bij het wensbeeld te komen. Over het algemeen geldt: hoe hoger het kwaliteitsniveau hoe hoger het benodigde budget. Het inrichtingsbudget is steeds eenmalig. Het onderhoudsbudget komt jaarlijks terug. Naarmate een locatie

drukker bezocht wordt en een representatieve functie vervult vinden we de beeldkwaliteit belangrijker. De openbare ruimte moet altijd haar functie vervullen.

Kwaliteitsniveaus inrichting

De verdeling in kwaliteitsniveaus voor de inrichting is op hoofdlijnen:

- Goed: centrumgebieden van de grotere dorpen en stadjes
- Basis: woongebieden, hoofdroutes
- Sober: buitengebied, bos/natuurgebieden, bedrijventerreinen

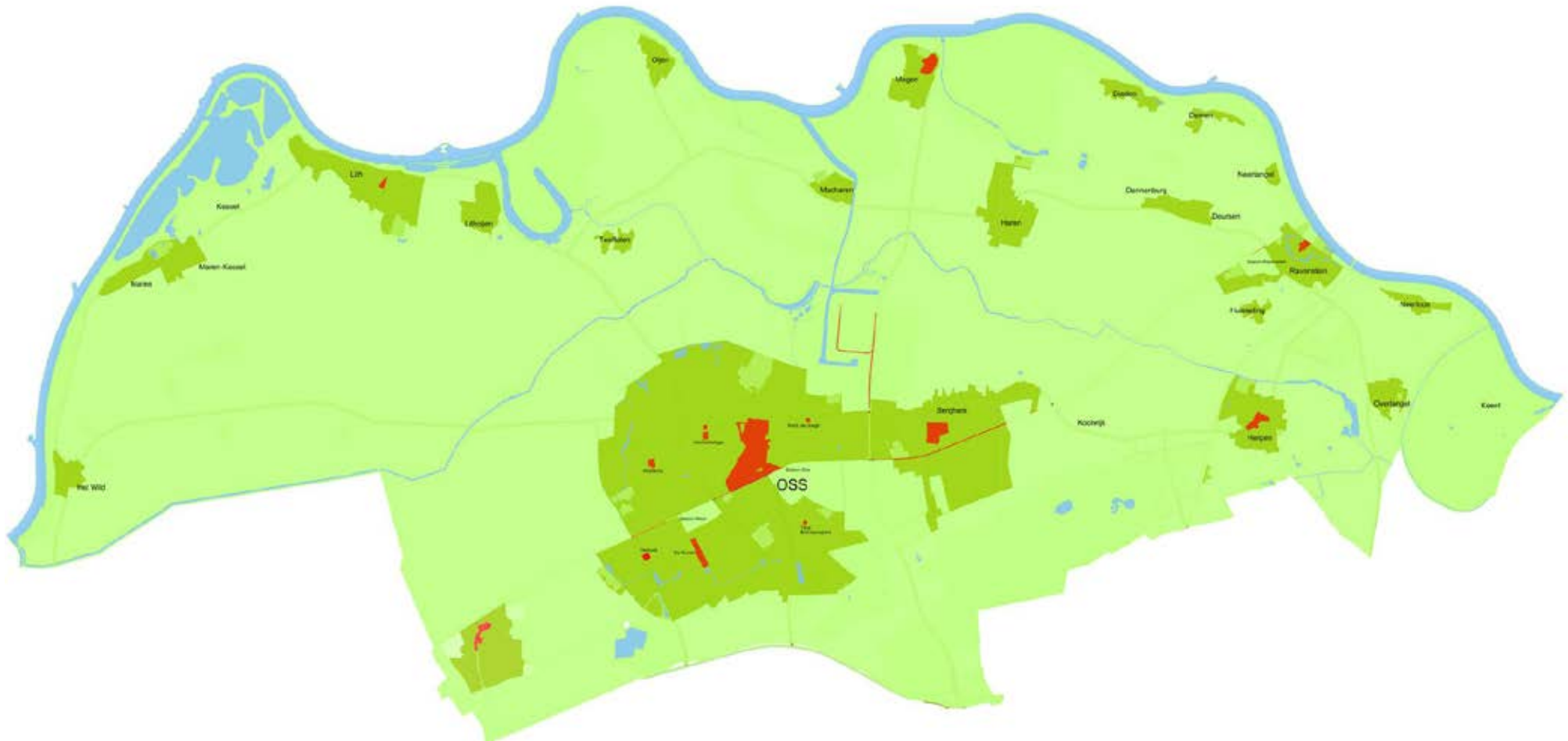
Het kwaliteitsniveau Goed betekent toepassing van hoogwaardige materialen zoals gebakken klinkers, natuursteen en/of bijzondere verlichting. Qua groen zijn ook intensiever te beheren heesters en bloemen mogelijk. Bij kwaliteitsniveau Basis passen we standaardmaterialen toe en minder intensief beheer. Kwaliteitsniveau Sober staat voor de minimale inrichting die nodig is om te functioneren.

Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud

Tegelijkertijd met de Visie openbare ruimte Oss-Berghem is de Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte opgesteld. De Kwaliteitscatalogus is een instrument om weloverwogen

Kwaliteitsniveaus openbare ruimte: beheer en onderhoud

kwaliteitgestuurde keuzes te maken. Dit geldt zowel in tijden van bezuiniging als in economisch betere tijden.

Voor beheer en onderhoud hanteren we de volgende kwaliteitsniveaus:

- Goed: centrumgebieden
- Basis: hoofdroutes
- Sober plus: woongebieden
- Sober: buitengebied, bos/natuurgebieden, bedrijventerreinen

Sober: Het kwaliteitsniveau Sober is de uiterste ondergrens voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Alle voorzieningen worden op dit kwaliteitsniveau nog net duurzaam in stand gehouden. Op korte termijn vindt geen kapitaalvernietiging plaats. De beeldkwaliteit daalt wel. Het kan nodig zijn om eenmalig de inrichting aan te passen. Als voorbeeld: bloembakken, eenjarigen, hagen en sommige verhardingen zijn niet geschikt om op het niveau 'sober' te onderhouden en dienen verwijderd of omgevormd te worden.

Sober Plus: De Plus staat voor een beperkt budget dat benut wordt om met name het zwerfafval op een iets hoger niveau te kunnen onderhouden. De Plus is ook bestemd om tegemoet te kunnen komen aan bewonersinitiatieven.

Basis: Het kwaliteitsniveau Basis vertegenwoordigt naast een duurzame instandhouding van alle voorzieningen ook een acceptabel mate van netheid. Voorop staat dat voorzieningen naast een

acceptabel netheidniveau ook voldoende bruikbaar zijn. Het niveau Basis is jarenlang de standaard geweest in Oss.

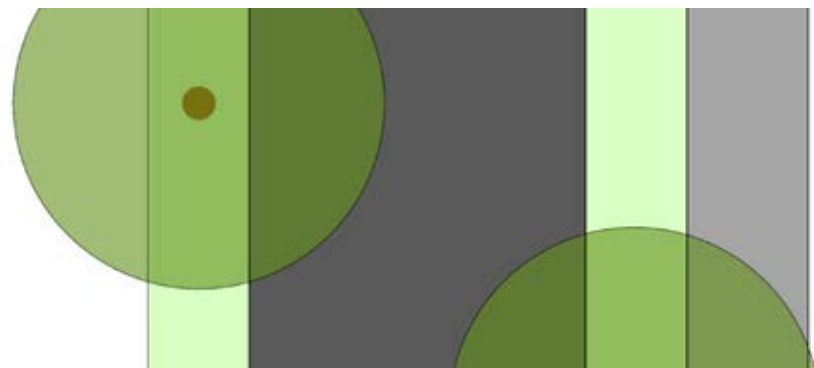
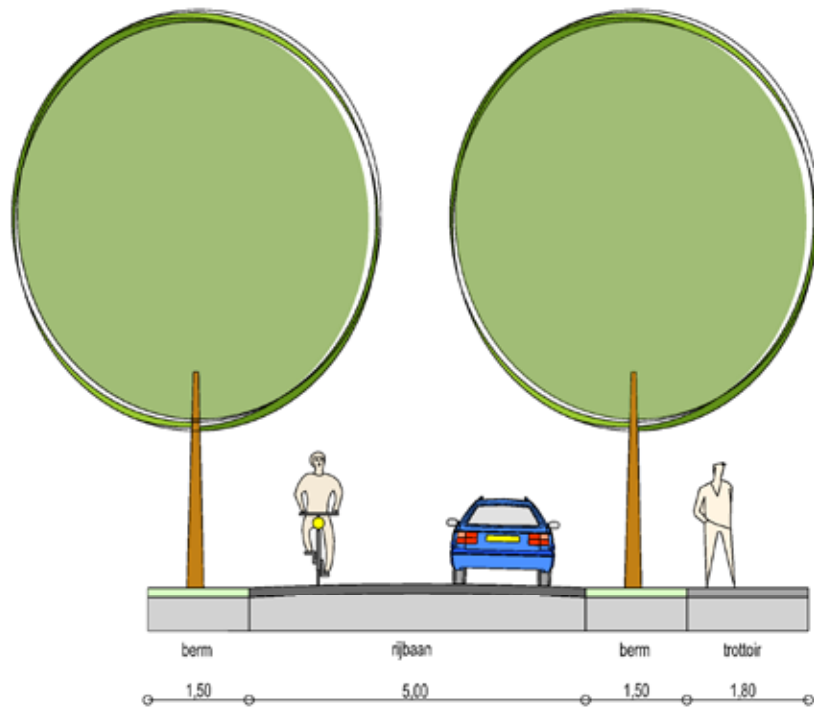
Goed: Het kwaliteitsniveau Goed houdt met een aanvaardbare onderhoudsintensiteit een goede (tegen perfecte) beeldkwaliteit in stand. Op dit niveau wordt een groot deel van de onderhoudsinspanningen besteed aan netheidonderhoud. Er is een hogere verzorgingsgraad te behoeve van de leefbaarheid en representatieve functies van locaties waar een groot deel van de samenleving zich intensief begeeft.

Het inrichtingsniveau kan (tijdelijk) hoger zijn dan het beheer en onderhoudsniveau. Het mag echter niet te ver uit de pas lopen.

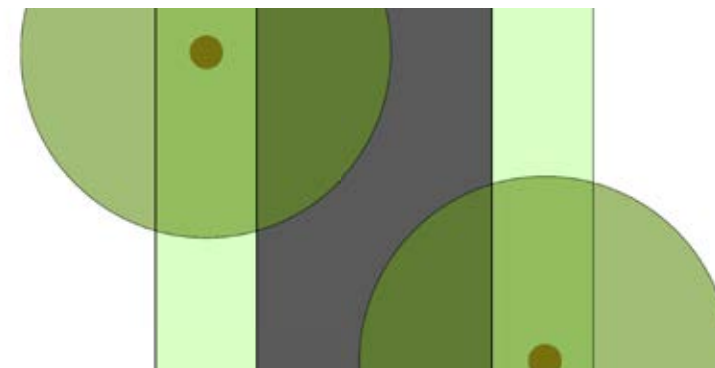
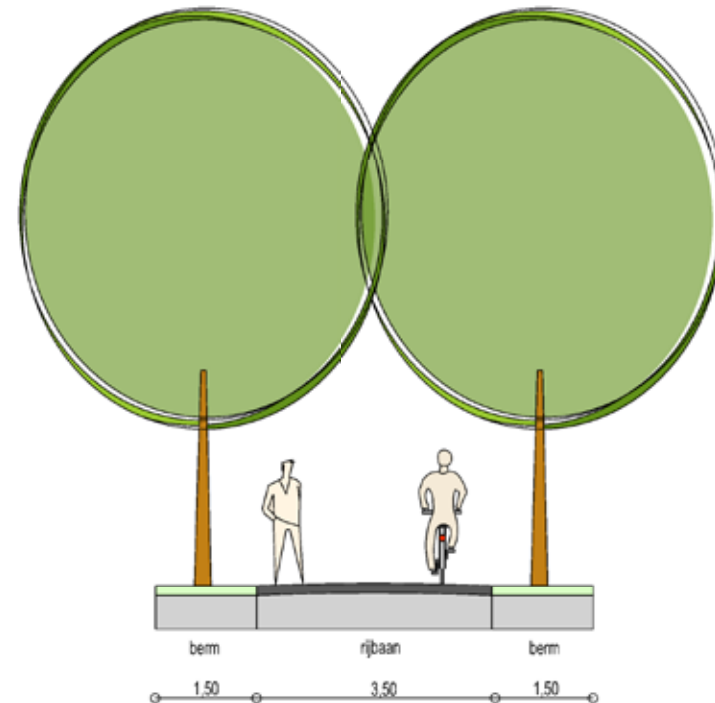
In 2013 stond de gemeente Oss voor een grote bezuinigingsopgave. Daarom heeft de gemeenteraad toen gekozen voor een soberder kwaliteitsprofiel tegen lagere kosten. Er is toen een fikse bezuiniging doorgevoerd op het dagelijkse onderhoudsbudget. Het kwaliteitsprofiel 'Wens' is vastgesteld als stip op de horizon.

KANSEN/OPGAVE:

- De effecten van bezuinigingen op onderhoud in relatie tot inrichtingskwaliteit in de gaten blijven houden.
- Kwaliteitsverbetering in het inrichtingsniveau leidt waarschijnlijk ook tot verbetering in het onderhoudsniveau. Verbeteringen vanuit inrichting zijn: gebruik duurzame materialen, eenvoudige en logische inrichting en meer standaard uitwerkingen.

dorps profiel

landelijk profiel

4.2 Verharding

In het buitengebied bestaat de openbare ruimte hoofdzakelijk uit wegen met bijbehorende bermen. Ook in de dorpen en stadjes vormen de wegen het hoofdbestanddeel van de openbare ruimte. Hier zijn echter ook nog pleinen en andere openbare plekken. De verharding is samen met het groen het meest beeldbepalend voor de openbare ruimte. In deze paragraaf "Verharding" gaan we in op:

- straatprofiel
- materiaalkeuze
- verkeersremmers
- kruisingen
- fietssuggestiestroken
- dorpsentrees.

Verkeersveiligheid staat voorop. Vaak zijn er meerdere mogelijkheden om de gewenste verkeersveiligheid te borgen. In deze leidraad geven we aan wat vanuit ruimtelijke kwaliteit gewenst is.

Voor de inrichting onderscheiden we vier gebieden (zie blz 22):

- **Het stedelijk gebied** (*Oss en Berghem; zie Visie openbare ruimte, deel 1*)
- **De stadjes en grotere dorpen** (*Megen, Ravenstein en Geffen, Herpen, Lith*)
- **De kleinere dorpen** (*Deursen-Dennenburg, Haren, Lithoijen, Oijen, Overlangel, Macharen, Maren-Kessel*)
- **Het buitengebied met de landelijke kernen** (*Demmen, Dieden, Huisseling, Neerloon, Teeffelen, Het Wild*)

NB. De verschillende bebouwingsconcentraties zijn, nog meer dan de landelijke kernen, onderdeel van het buitengebied.

4.2.1 Straatprofiel

Functie en verkeersintensiteit zijn bepalend voor het straatprofiel.

Stedelijk profiel (*stedelijk gebied*):

In het stedelijk gebied is de verkeersintensiteit hoger en is een duidelijke scheiding tussen auto's en voetgangers veelal noodzakelijk. De trottoirs zijn hier verhoogd en uitgevoerd in betontegels (30 x 30 cm). Afhankelijk van de verkeersintensiteit fietsen de fietsers op de rijbaan, op fietssuggestiestroken of op vrij liggende fietspaden. Auto's parkeren langs de rijbaan of in aparte parkeervakken.

Dorps profiel (*stadjes, grotere en kleinere dorpen*):

In de stadjes en de dorpen is de verkeersintensiteit over het algemeen lager dan in het stedelijk gebied. Scheiding van verkeer is bij lagere verkeersintensiteiten minder of niet noodzakelijk. Bij dorpen hoort een informele inrichting van de openbare ruimte. We gaan hier zoveel mogelijk uit van een dorps profiel. Uitgangspunt is een zogenaamd vlak profiel, zonder verhoogde trottoirs met trottoirbanden. Al het verkeer (auto's, fietsers en voetgangers) zit op de rijbaan. Bij de dorpsentrees remmen we het verkeer af met drempels (zie 4.2.7), waardoor fietsen op de rijbaan prettiger is. Bij drukke publieke functies zoals scholen, dorpshuizen en kerken is vanuit verkeersveiligheid een eigen plek voor voetgangers wel noodzakelijk. Ook bij scheiding van verkeersstromen streven we

een zo dorps mogelijk profiel na. Een vrijliggend laag voetpad van klinkers is dorpser dan een verhoogd trottoir van vierkante, grijze betontegels. Er kunnen meerdere verschillende dorpse profielen bestaan. Het dorpse profiel dient nog verder uitgewerkt te worden door (een vertegenwoordiging van) de ontwerpers, vak- en gebiedsbeheerders.

Ook het parkeren wordt bij voorkeur op een vanzelfsprekende wijze ingepast in het straatprofiel. Langsparkeren in een ruime berm oogt dorps. Als er geen auto's staan oogt dit immers niet als een parkeerplaats. Aparte parkeervakken en haaks parkeren voorkomen we zoveel mogelijk.

Landelijk profiel (buitengebied en de landelijke kernen):

In het buitengebied en de daarin opgaande landelijke kernen gaan we uit van een landelijk profiel. Dit profiel is nog eenvoudiger van opzet dan het dorps profiel. Het landelijk profiel bestaat uit een rijbaan met aan weerszijden een onverharde berm (gras). Het profiel van het buitengebied loopt in de landelijke kernen onveranderd door.

KANSEN/OPGAVE

- Dorpse en landelijke uitstraling verbeteren door toepassing dorps profiel en landelijk profiel;
- Verder ontwikkelen en definiëren van stedelijk, dorps en landelijk profiel door ontwerpers, vak- en gebiedsbeheerders.

4.1.2 Materiaalkeuze

Naast het profiel is ook de materiaalkeuze beeldbepalend voor de openbare ruimte. De dorpse en landelijke sfeer (beeldkwaliteit) versterken we door toepassing van dorpse en landelijke materialen. Uiteraard bepaalt niet alleen het beeld de materiaalkeuze. Andere afwegingscriteria zijn: investering (budget) op kort en lange termijn, gebruik (onder andere toegankelijkheid), voorkomen van kapitaalvernietiging, beheer en onderhoud. In de LIOR ligt de nadruk op de beeldkwaliteit.

Het grootste deel van de openbare ruimte bestaat uit wegen. De verharding van de rijbanen is daardoor zeer beeldbepalend. Alle rijbanen in de gemeente Oss vormen samen een uitgebreid netwerk van routes. Door een goede ordening hierin, neemt de 'leesbaarheid' van de omgeving toe. Leesbaarheid is het gemak waarmee bewoners en bezoekers kunnen bepalen waar ze zijn. Herkennen ze de wijk, het dorp, het gebied? Kunnen ze de weg vinden? De verhardingskeuze kan bijdragen aan het 'leesbaar' maken van historische structuren. Naast het onderscheid in de vier gebieden kunnen we ook onderscheid maken tussen de historische structuur en later toegevoegde wijken en buurten.

De kaarten "Verharding bestaande situatie" en "Verharding visie" laten de bestaande verharding en de visie (gewenste situatie) zien (zie volgende pagina's). De kaart van de bestaande situatie laat goed zien dat in het buitengebied bijna overal asfalt (zwarte lijnen) op de rijbanen ligt. In de Lithse Polder, de Zuidelijke Geledingszone en natuurgebied Herperduin zijn nog zandwegen (gele lijnen) aanwezig. Deze zandwegen koesteren we vanuit cultuurhistorisch

en ook ecologisch belang. Aan de bruine lijnen (klinkers) is goed te zien waar de kleinere en grotere dorpen liggen. Aan de historische structuur zijn hier nieuwere buurten toegevoegd. Hier ligt klinkerverharding.

De verschillen tussen de gewenste situatie en de bestaande situatie zijn beperkt (circa 15 straten). De verschillen zitten in een duidelijk onderscheid maken tussen de ruimtelijke hoofdstructuur en de latere toevoegingen (nevenstructuur). Dit komt veelal overeen met het verschil tussen de historische structuur en de latere uitbreidingsbuurten.

In hoofdstuk 5 komen alle stadjes en dorpen afzonderlijk aan de orde.

Het buitengebied met de landelijke kernen: In de huidige situatie heeft het merendeel van de wegen in het buitengebied een asfaltverharding. Zwart/antraciet asfalt met daarlangs grasbermen met of zonder bomen. Dit is ook het beeld wat we als standaardprofiel voor het buitengebied gebruiken in deze leidraad inrichting openbare ruimte.

Bij de landelijke kernen is het stratenpatroon nog steeds hetzelfde als het historische stratenpatroon. Langs deze straten heeft in de loop der tijd alleen een verdichting van de bebouwingslinten plaatsgevonden. Net zoals het landelijke profiel hier gewoon doorloopt, loopt ook de asfaltverharding van het buitengebied in deze landelijke kernen gewoon door.

materialisering landelijke kern (Teeffelen); geasfalteerde rijbaan met grasbermen

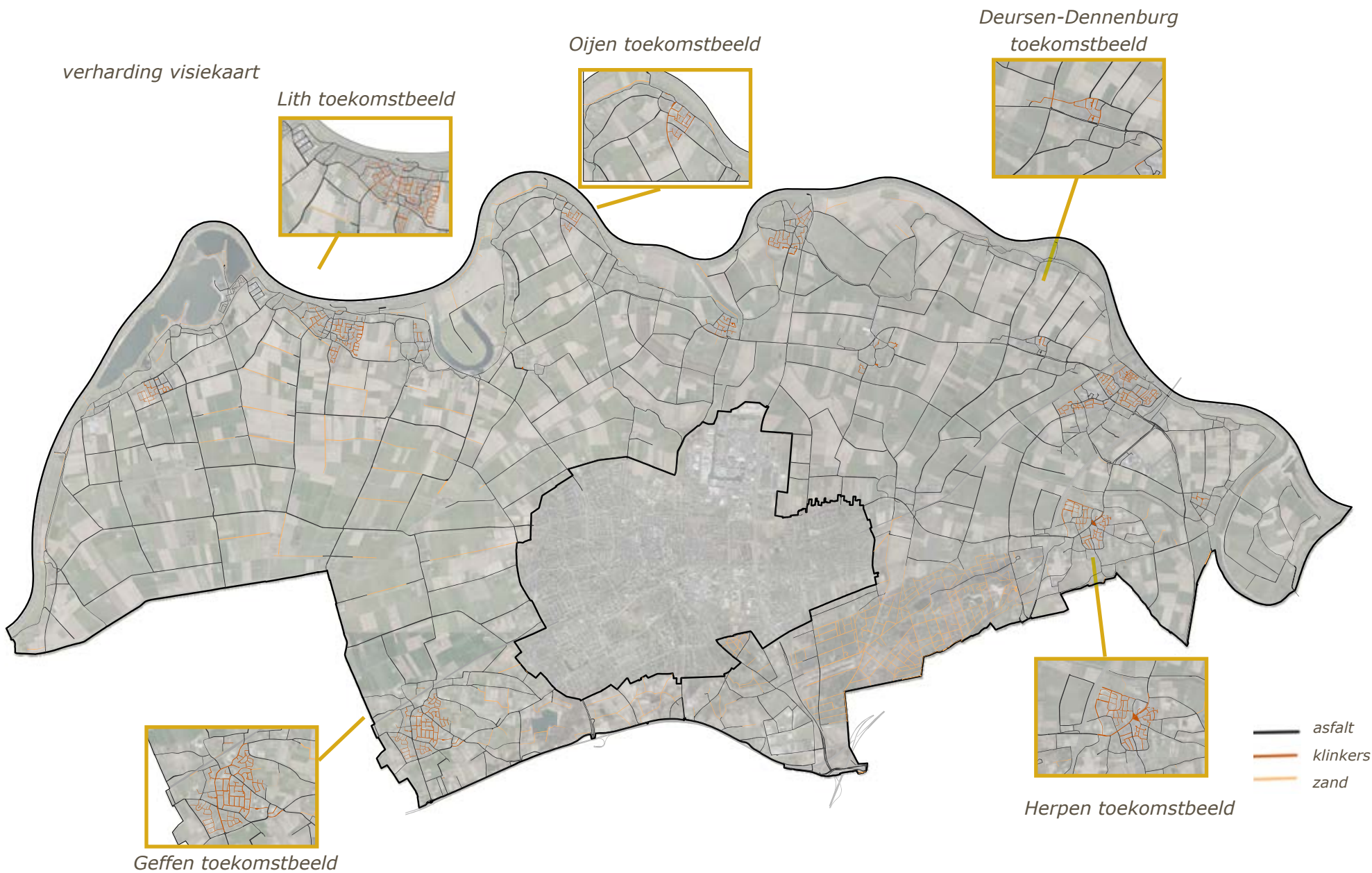

asfaltverharding buitengebied loopt in de landelijke kern (Demen) gewoon door

verharding bestand

De kleinere dorpen: Voor de kleinere dorpen geldt dat in de loop der tijd nieuwe woonbuurtjes aan de historische structuur zijn toegevoegd. Voor deze 'nieuwe' woonstraten gebruiken we een afwijkende verharding. Hierdoor wordt het onderscheid tussen de historische wegen (asfalt) en de latere toevoegingen (klinkers) verduidelijkt. De latere toevoegingen zijn ondergeschikt aan de hoofdstructuur (historische structuur). Bij aansluitingen van latere woonstraten op een historische weg loopt het asfalt (van de historische weg) dus door. De klinkers van een nieuwe buurt sluiten aan op het asfalt.

NB. Deursen-Dennenburg is een klein dorp op de rivierduin. Hier zijn grote delen van de gehele historische wegenstructuur in de loop der jaren in (gebakken) klinkers uitgevoerd. Het zou kapitaalvernietiging zijn om dit te gaan wijzigen in asfalt. Hierdoor is Deursen-Dennenburg wat betreft verharding een uitzondering.

Oijen is een klein dorp op de oeverwal. Het centrumgebied wordt momenteel heringericht. In de ruimtelijke hoofdstructuur (Bernhardweg) wordt het asfalt vervangen door klinkers. Dit staat haaks op de visie. De planvorming is echter al zodanig vergevorderd dat de plannen doorgaan.

De stadjes en grotere dorpen: Bij de stadjes en grotere dorpen is het historische stratenpatroon in de loop der tijd opgevuld en uitgebreid met nieuwe woonbuurten. Hierdoor is een duidelijk onderscheid ontstaan tussen de kern en het buitengebied. Het buitengebied loopt over het algemeen niet (of nauwelijks) door in

aansluiting latere woonstraat (klinkers) op historische weg (asfalt) in dorp (Overlangel)

NIET GEWENST, aansluiting latere woonstraat (klinkers) doorsnijdt historische weg (asfalt) in dorp (Haren)

de kern. Dat er duidelijk sprake is van een 'binnen' en 'buiten' het dorp komt ook in de toegepaste verharding tot uiting. Het asfalt uit het buitengebied houdt veelal op bij de entree van het dorp. Overwegend zijn in deze grotere dorpskernen klinkers toegepast, zowel voor de hoofd- als nevenstructuur. Het onderscheid tussen de hoofd- en nevenstructuur is daardoor slecht te onderscheiden. Het historische stratenpatroon is vaak nog steeds de belangrijkste ontsluitingsstructuur van het dorp. De latere woonbuurten vormen de nevenstructuur.

Om de ordenende structuren binnen een dorp weer leesbaar te maken, stellen we voor om de hoofdstructuur (veelal historische wegen) in asfalt uit te voeren. Dit is in de bestaande situatie al grotendeels het geval. De 'nieuwe' woonstraten worden bestraat met (beton)klinkers. Ook dit sluit aan op de bestaande situatie.

Het 'centrumgebied' vormt een uitzondering binnen de hoofdstructuur structuur. Aangezien dit de bijzondere plek is binnen een dorp is een afwijkende, bijzondere inrichting hier goed voorstelbaar. De ontwerper kiest (samen met bewoners en beheerders) voor de centra van Geffen, Herpen, Lith, Megen en Ravenstein verhardingsmateriaal uit dat past bij het dorp of stadje. Dit mag afwijkend en enigszins bijzonder zijn. Zo hebben Megen en Ravenstein hun eigen specifieke inrichting afgestemd op het historische karakter van de stadjes. Het beheer- en onderhoudsniveau is in de centrumgebieden hoger.

Op de visiekaart staan een vijftal kadertjes. Dit zijn uitzonderingen op de hierboven beschreven visie. Deze komen voort uit de

bestaande situatie en/of geplande herinrichtingen. Het betreft Oijen, Deursen-Dennenburg, Lith, Herpen en Geffen. In de centrumgebieden van de grote dorpen Geffen, Lith en Herpen liggen of komen op korte termijn met de herinrichting klinkers te liggen op de hoofdstructuur.

KANSEN/OPGAVE

- Meer samenhang in de verharding van het landelijk gebied, dorpen en stadjes;
- Onderscheid tussen hoofdstructuur (asfalt) en nevenstructuur (klinkers). Dit komt veelal overeen met de historische wegen en de nieuwere buurten;
- Bestaande zandpaden behouden;
- Bijzondere centrumgebieden in stadjes en grotere dorpen.

bijzondere verharding in stadje Ravenstein

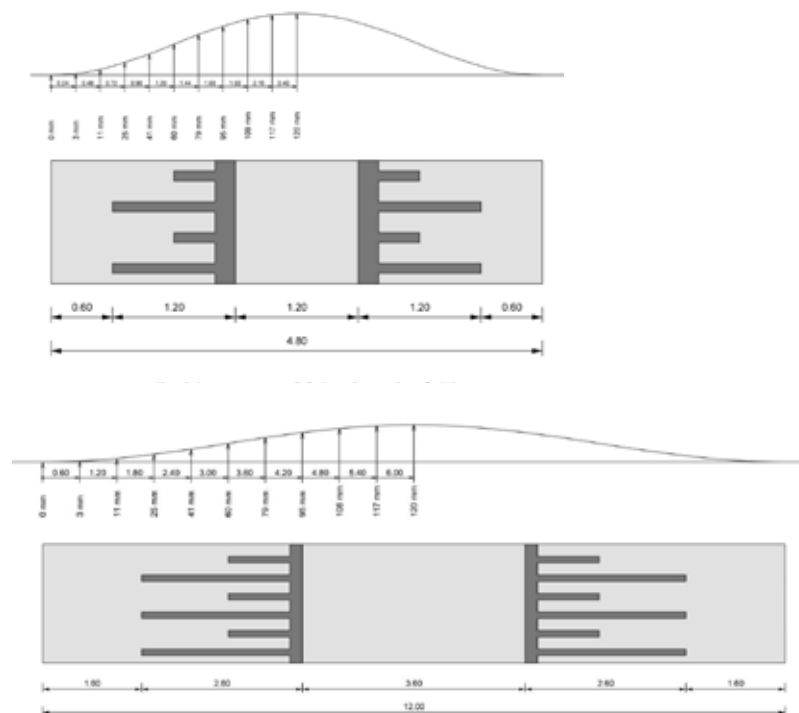
4.2.3 Verkeersremmers

Veel verkeersremmers hebben een negatief effect op de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte. Dit door de opvallende vormgeving, kleuren en enorme verscheidenheid. De fotoverzameling op de pagina hiernaast laat een greep zien uit de vele verschillende toegepaste verkeersremmers. Verkeersveiligheid is uiteraard zeer belangrijk. Het is echter ook mogelijk een goede verkeersveiligheid te hebben én een aantrekkelijke openbare ruimte. Verkeerskundige maatregelen zijn bij voorkeur integraal onderdeel van de inrichting van de openbare ruimte. Eenheid in verkeersremmers draagt daar aan bij. Ook de verkeersremmer zelf en de wijze van inpassing in de omgeving zijn belangrijk. Zogenaamde as-verspringingen en wegversmallingen met obstakels zijn vanuit ruimtelijke kwaliteit onwenselijk.

Drempels vormen, zowel vanuit verkeerskundig oogpunt als ruimtelijk oogpunt, een goede maatregel om de snelheid te beperken. Op strategische plaatsen kunnen drempels worden toegepast. We passen het volgende types drempels toe: de fietsvriendelijke sinusvormige 30 en 60 km/uur verkeersdrempel. Passend bij het landelijke en dorpse beeld wordt de drempel in dezelfde verharding toegepast als de rijbaan. De drempel krijgt een eenvoudige, witte attentiemarkering.

KANSEN/OPGAVE

- Eenheid in verkeersremmers. Toepassen van dezelfde fietsvriendelijke sinusvormige verkeersdrempel met eenvoudige, witte attentiemarkering. (aanpassen aan geldende snelheid)

sinusvormige 30 en 60 km/uur verkeersdrempel

sinusvormige 60 km/uur verkeersdrempel (Gewandeweg)

bestaande diversiteit aan kruisingen

4.2.4 Kruisingen

Bij veel kruisingen van wegen is sprake van een gelijkwaardige aansluiting. Soms is het vanuit verkeersveiligheid wenselijk om ter plaatse van de kruising een attentieverhogende en tegelijkertijd snelheidsremmende maatregel toe te passen. Hierdoor worden de verkeergebruikers geattendeerd op dit mogelijke conflictpunt. In de huidige situatie bestaan er een groot aantal varianten voor kruisingen, zoals de fotoverzameling hiernaast laat zien. Dit is vanuit de ruimtelijke kwaliteit onwenselijk. Daarbij past het beeld van een aantal kruisingen niet bij het landelijke en dorpse karakter van de omgeving. Daarom stellen wij een meer uniforme oplossing voor.

- Wanneer de situatie gewoon overzichtelijk en herkenbaar is, is een verbijzondering van de (gelijkwaardige) kruising niet aan de orde. De straten lopen ononderbroken in elkaar over.
- In veel gevallen is een eenvoudige attentiemarkering die op de rijbaan net voor de kruising wordt aangebracht voldoende. Het kruisingsvlak bestaat uit dezelfde verharding als de (doorgaande) weg. De zijweg kan een afwijkende verharding hebben.
- Soms is het wenselijk om het kruisingsvlak te verhogen. Het kruisingsvlak wordt dan uitgevoerd in dezelfde verharding als de doorgaande weg en voorzien van een eenvoudige attentiemarkering. De zijweg kan een afwijkende verharding hebben.

KANSEN/OPGAVE

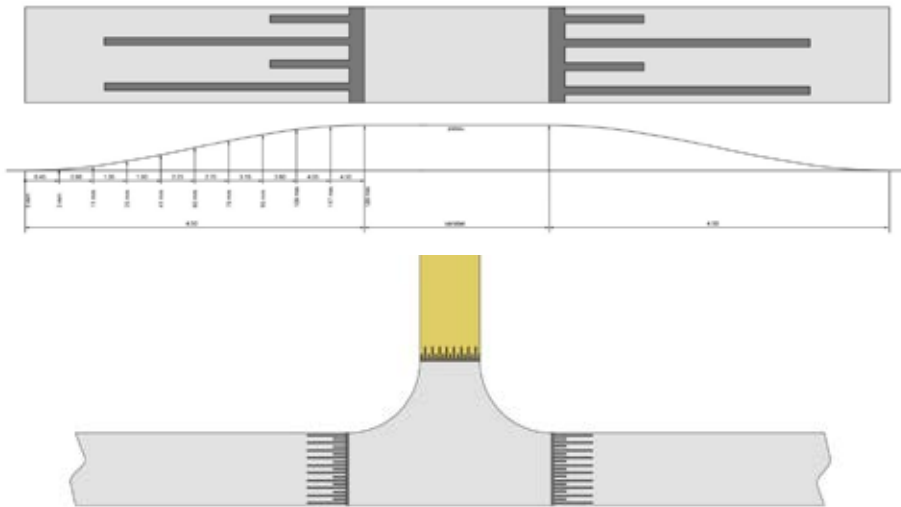
- Eenheid in kruisingen. Dezelfde verharding op kruisingsvlak als de doorgaande weg met een witte attentiemarkering.

gewone gelijkwaardige kruising

gelijkwaardige kruising met attentieverhogende markering

60 km/uur plateau bij aansluiting zijwegen

gelijkwaardige kruising met verhoogd kruisingsvlak in zelfde materiaal als rijbaan

4.2.5 In- en uitritten

In- en uitritten zijn er in alle maten en kleuren die voorstelbaar zijn. Inritten liggen op privé terrein en elke eigenaar mag op eigen terrein zelf bepalen hoe zijn inrit eruit ziet. Dat is prima. Wel willen we meer eenheid krijgen in de wijze waarop de inritten aangesloten worden op de rijbaan. Voorwaarde hierbij is dat de verkeerssituatie voor alle weggebruikers te allen tijde duidelijk is. (zie notitie uitritconstructies). Om meer eenheid te bereiken, hanteren we een voorkeursvolgorde:

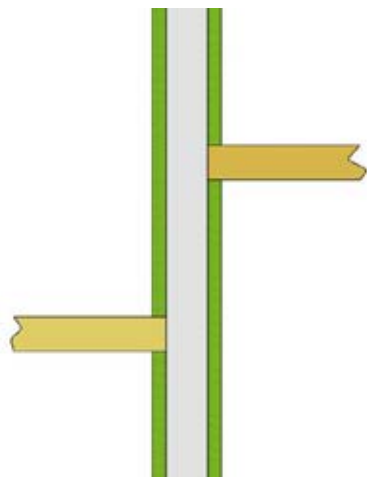
1. De inritverharding is doorgetrokken tot aan de rijbaan;
2. De verharding en/of de kleur van de rijbaan is doorgetrokken tot de inrit.

Bij het doortrekken van de verharding van de rijbaan tot de inrit kan de indruk van een gelijkwaardige kruising ontstaan. Om duidelijk te maken dat het een in-/uitrit is, passen we een subtiel verschil toe. Denk aan een printmotief in asfalt of een ander legverband bij toepassing van klinkers.

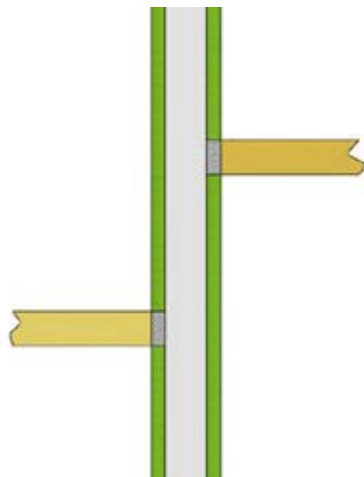
In alle gevallen passen we geen bochtbanden toe. De voorkeursvolgorde passen we toe, omdat optie 1 niet altijd mogelijk is. Zo is bij herinrichting optie 1 meestal niet mogelijk, omdat het materiaal dan niet meer voorradig is. Het asfalt van de rijbaan tot aan de inrit doortrekken kan niet als hier kabels en leidingen in de grond liggen.

KANSEN/OPGAVE

- Meer eenheid in aansluitingen inritten op rijbaan door toepassen van de voorkeursvolgorde.

1. inrit tot aan rijbaan

2 rijbaan tot aan inrit

optie 2; verharding rijbaan doorgetrokken tot aan de inrit

optie 1; inritverharding doorgetrokken tot aan de rijbaan

optie 2; kleur rijbaan doorgetrokken tot aan inrit

4.2.6 Fietspaden

In het buitengebied van Oss wordt volop gefietst. Functioneel en recreatief. In het Mobiliteitsplan Oss 2020 staan de fietsroutes en -verbindingen opgenomen. (zie hoofdstuk 3.3) Er zijn in het buitengebied hoogwaardige fietsroutes, regionale verbindingen, lokale verbindingen en recreatieve routes. In het Mobiliteitsplan en in de notitie Eisen fietsvoorzieningen gemeente Oss zijn uitspraken gedaan over het uiterlijk van deze fietsvoorzieningen. In deze LIOR betrekken we naast de verkeerskundige uitgangspunten ook het aspect beeldkwaliteit. We streven duidelijkheid, meer eenheid en inpassing in de omgeving na.

Hoogwaardige fietsroutes De hoogwaardige fietsroutes zijn bij voorkeur solitaire fietspaden van 4.50 meter breed. Indien dit niet mogelijk is, zijn het vrijliggende fietspaden van minimaal 2,50 meter breed. In de bebouwde kom gebruiken we rood asfalt en buiten de bebouwde kom zwart asfalt. Fietsstraten zijn een bijzondere vorm van hoogwaardige fietsroutes. Deze duiden we aan met het logo van het kroontje.

Deze uitgangspunten zijn ook goed vanuit beeldkwaliteit. Deze in principe heldere uitgangspunten blijken in de praktijk toch regelmatig onduidelijk. Fietsstraten moeten die altijd in rood asfalt? Wat als er niet genoeg ruimte is voor vrijliggende fietspaden? Zijn rode kruispunten echt noodzakelijk als we in het hele buitengebied zwart asfalt toepassen? (zie 4.1.4 kruisingen)

Hoogwaardige fietsroutes zijn de volgende (delen van de) straten:
John F. Kennedybaan, Molenweg, Molenstraat, Meester van

hoogwaardige fietsroute, aangeduid met logo (kroontje) op de rijbaan en op een bord

hoogwaardige fietsroute, Dorpenweg in Ravenstein

Coothstraat, Nieuwe Hescheweg, Heesterseweg, Machareneweg, Ossestraat, Sluisweg, Megensedijk, Kapelstraat, Burgemeester van Erpstraat, Waatselaarstraat, Waatselaar, Bendelaar, Dorpenweg.

Regionale verbindingen De regionale verbindingen (gebiedsontsluitingswegen) zijn bij voorkeur vrijliggende fietspaden van 1,5 meter (1-richting) of 3,50 meter (2-richtingen) breed. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom passen we zwart asfalt toe. Indien dit niet mogelijk is, passen we aanliggende fietspaden toe in rood asfalt. Voor regionale verbindingen die erftoegangsweg zijn geldt toepassing van fietssuggestiestroken in de kleur van de weg. De kruispunten dienen dan in rood asfalt te zijn.

Deze uitgangspunten zijn helder als vrijliggende fietspaden mogelijk zijn. Deze zijn zowel binnen als buiten de bebouwde kom in zwart asfalt. Alleen de rode kruispunten zijn vanuit beeldkwaliteit ongewenst (zie hoofdstuk 4.1.4 kruisingen). De optie indien niet mogelijk (eisen fietsvoorzieningen gemeente Oss) voor gebiedsontsluitingswegen roept vragen op. Waarom passen we nu rood asfalt toe in het buitengebied? Dat doen we niet bij de hoogwaardige verbindingen en ook niet bij de voorkeursoptie regionale verbindingen. Vanuit beeldkwaliteit is het gewenst zwart asfalt in het buitengebied toe te passen. Dat is consequent, eenduidig en past beter in het landschap.

Regionale verbindingen zijn: Provinciale weg, Kesselseweg, Hertog Janstraat, Weisestraat, Beatrixweg, Bernhardweg, Oijenseweg, Tienmorgenstraat, Hareneweg, Grotestraat, Lietingstraat, St. Laurensstraat, Osstraat, Dorpenweg, Hamlesepoelweg, Maasdijk,

regionale verbinding, Bernhardweg, fietssuggestiestroken (rood asfalt buiten de bebouwde kom)

regionale verbinding, fietssuggestiestroken (zwart asfalt buiten de bebouwde kom)

Kromstraat, Loonsestraat, Bulk, Hamstraat, Erfsestraat, Rogstraat, Berghemseweg, Hoefstraat, Docfalaan, Cereslaan.

Lokale verbindingen Lokale verbindingen komen in het buitengebied niet voor. Voor de LIOR zijn alleen de lokale verbindingen in Ravenstein relevant. Voor gebiedsontsluitingswegen geldt bij vooreen vrijliggend fietspad van minimaal 2,5 meter breed in zwart asfalt. Ook hier geldt rode kruispunten. Indien een vrijligged fietspad niet past, dan geldt een aanliggend fietspad in rood asfalt. Voor erftoegangswegen geldt dat er geen voorzineingen worden getroffen. Fietsers fietsen gewoon op de rijbaan.

Recreatieve routes De belangrijkste recreatieve routes zijn de Maasdijk en de routes van en naar De Maashorst. Hier gelde geen eisen voor vanuit het Mobiliteitsplan en eisen fietsvoorzieningen gemeente Oss. Vanuit beeldkwaliteit geldt: duidelijk, eenheid en passend in het landschap. De recreatieve route door de Zuidelijke Geledingszone is uitgevoerd in

Fietssuggestiestroken De regionale verbindingen beschikken veelal over fietssuggestiestroken. Deze stroken worden aangebracht voor de veiligheid van de fietser. Of deze daadwerkelijk bij dragen aan de veiligheid is lastig te zeggen. Er zijn geen onderzoeken die dit aantonen. Er gaat in ieder geval wel een attenderende werking vanuit. De fietssuggestiestroken beperken we zoveel mogelijk tot de regionale verbindingen in het buitengebied tussen de kernen. Hier zijn de fietssuggestiestroken in principe zwart.

NIET GEWENST; fietssuggestiestroken in rood asfalt lopen door in bebouwde kom

VOORSTEL AANPASSING; fietssuggestiestroken in zwart asfalt stoppen bij de komgrens

In de bebouwde kom (stadjes, dorpen en landelijke kernen) passen we bij voorkeur geen fietssuggestiestroken toe. Bij de dorpsentree moet de snelheid worden verlaagd. Door hier de fietssuggestiestroken te laten stoppen wordt de (verkeerskundige) verandering (van buitengebied naar bebouwde kom) gemarkeerd.

De fietsstroken en fietssuggestiestroken zijn in principe in het stedelijk gebied rood en in landelijk gebied zwart.

We bevelen aan om op basis van nader onderzoek concrete inrichtingsmaatregelen fietsen op te stellen voor het landelijk gebied, de landelijke kernen, de kleine dorpen en de grote dorpen en stadjes.

KANSEN/OPGAVE

- Beperken hoeveelheid fietssuggestiestroken in het buitengebied, dorpen en stadjes;
- Fietsstroken en -suggestiestroken: rood asfalt in stedelijk gebied en zwart asfalt in landelijk gebied;
- In het buitengebied zijn alle fietsvoorzieningen in zwart asfalt. Dit geldt ook voor de fietsstraten;
- Landelijke kernen als buitengebied behandelen -> zwart asfalt;
- Bebouwde kom kernen: zo min mogelijk fietsvoorzieningen (verkeer remmen bij dorpsentrees);
- Rijbaan is breder dan de fietssuggestiestroken;
- Opstellen concrete inrichtingsmaatregelen fietsen voor buitengebied, landelijke kernen, kleine dorpen, grote dorpen en stadjes.

4.2.7 Dorpsentrees

Een dorpsentree is gemarkeerd met een kombord met daarop de plaatsnaam. Dit bord staat aan één of twee kanten van de weg in combinatie met een dubbele, witte streep op de rijbaan. Deze eenvoudige uitvoering past goed bij het landelijke karakter van de landelijke kernen, dorpen en stadjes en is in veel gevallen dan ook voldoende.

Vanuit verkeersveiligheid kan het in sommige gevallen wenselijk zijn om maatregelen te treffen om de snelheid effectief te verlagen. Mocht een verkeersremmer nodig zijn, dan passen we de fietsvriendelijke sinusvormige drempel (zie 4.2.3) toe. De snelheidsdrempel wordt in hetzelfde materiaal als de rijbaan uitgevoerd. Mocht er sprake zijn van een wisseling van materiaal (van asfalt naar klinkers), dan vindt dit plaats ter hoogte van het kombord en de witte streep.

eenvoudige heldere vormgeving dorpsentree; kombord met plaatsnaam in combinatie met dubbele witte streep op rijbaan

***NIET GEWENST**; verkeersremmer en wisseling van verharding valt niet gelijk met de dorpsentree*

wisseling van materiaal (van asfalt naar klinkers) vindt plaats ter hoogte van het kombord en de dubbele witte streep

KANSEN/OPGAVE

- Samenhang in dorpsentrees.
- Eventuele wisseling van verharding ter hoogte van de entree.

4.3 Bomen en boomstructuren

De gemeente Oss bezit een waardevolle groenstructuur met een gevarieerd bomenbestand. Boomstructuren en bomen vormen de ruggengraat van de openbare ruimte. Bomen zijn in hoge mate beeldbepalend. Mooie bomen maken het landschap leesbaar, versterken het karakter van een dorp en dragen bij aan een aangename woon- en recreatieomgeving.

Oude monumentale bomen zijn onderdeel van het cultuurhistorisch erfgoed. Bomen houden regenwater vast, bieden voedsel-, schuil- en nestgelegenheid aan vogels en insecten. Ze geven met hun bladeren en bloesems geur en kleur. Grote bomen dragen bij aan een aangenaam microklimaat in de vorm van verkoeling en schaduw op hete zomerdagen en beschutting door het breken van de wind. Groen en bomen nodigen uit tot wandelen, fietsen en buiten spelen.

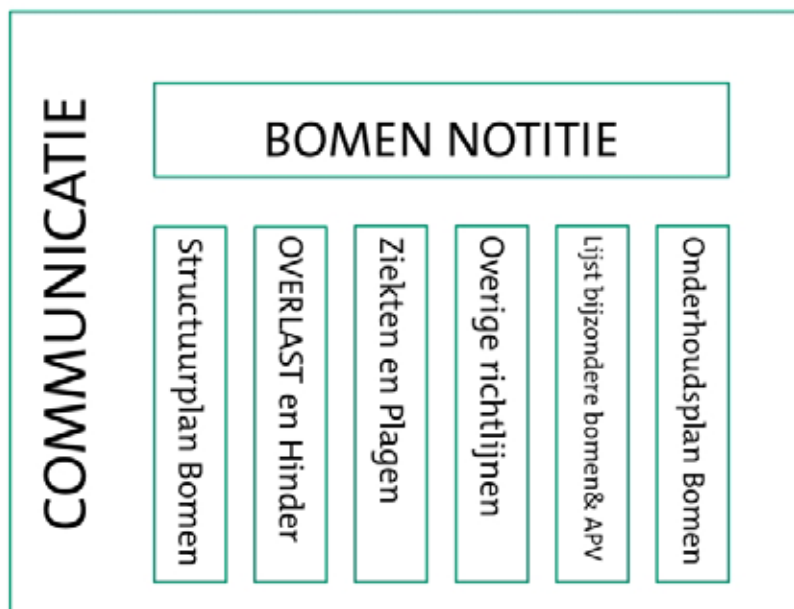
Kortom bomen en boomstructuren spelen een belangrijke rol op het gebied van:

- kwaliteit woon- en leefomgeving;
- klimaat, milieu en gezondheid;
- beeld, identiteit;
- structuur en ordening;
- ecologie;
- educatie;
- recreatie;
- economische waarde.

Omdat bomen en boomstructuren belangrijk zijn, heeft de gemeente meerdere notities en beleidsstukken over bomen. De

Bomen Notitie (september 2015) is het overkoepelende document. Daaronder hangen de volgende plannen: Structuurplan Bomen, Overlast en Hinder, Ziekten en Plagen, Overige richtlijnen, Lijst Bijzondere Bomen & APV en Onderhoudsplan Bomen. De Bomen Notitie en het Structuurplan Bomen zijn Beleidsstukken. De andere stukken gaan meer over uitvoering, beheer en onderhoud. De leidraad sluit aan op al deze documenten.

Dit hoofdstuk over bomen heeft overlap met het Structuurplan Bomen. In de LIOR beschrijven we alleen de bestaande en de gewenste boomstructuur. Het Structuurplan gaat dieper op de boomstructuren in.

De leidraad zet in op versterking van de boomstructuur, de aanplant van bomen met een lange levensduur en op verbetering van de groeiomstandigheden van bomen.

Op de twee volgende pagina's staan de bestaande en gewenste boomstructuur. De gewenste boomstructuur is geënt op de landschapstypen en versterkt de historische en ruimtelijke structuur met grote bomen. Dit zijn bomen van de eerste en/ of 2e orde (groter dan 15 meter en/of 10-15 meter). Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper die het (her)inrichtingsplan maakt. Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. In de openbare ruimte wordt dan ruimte gelaten ten behoeve van deze prachtexemplaren.

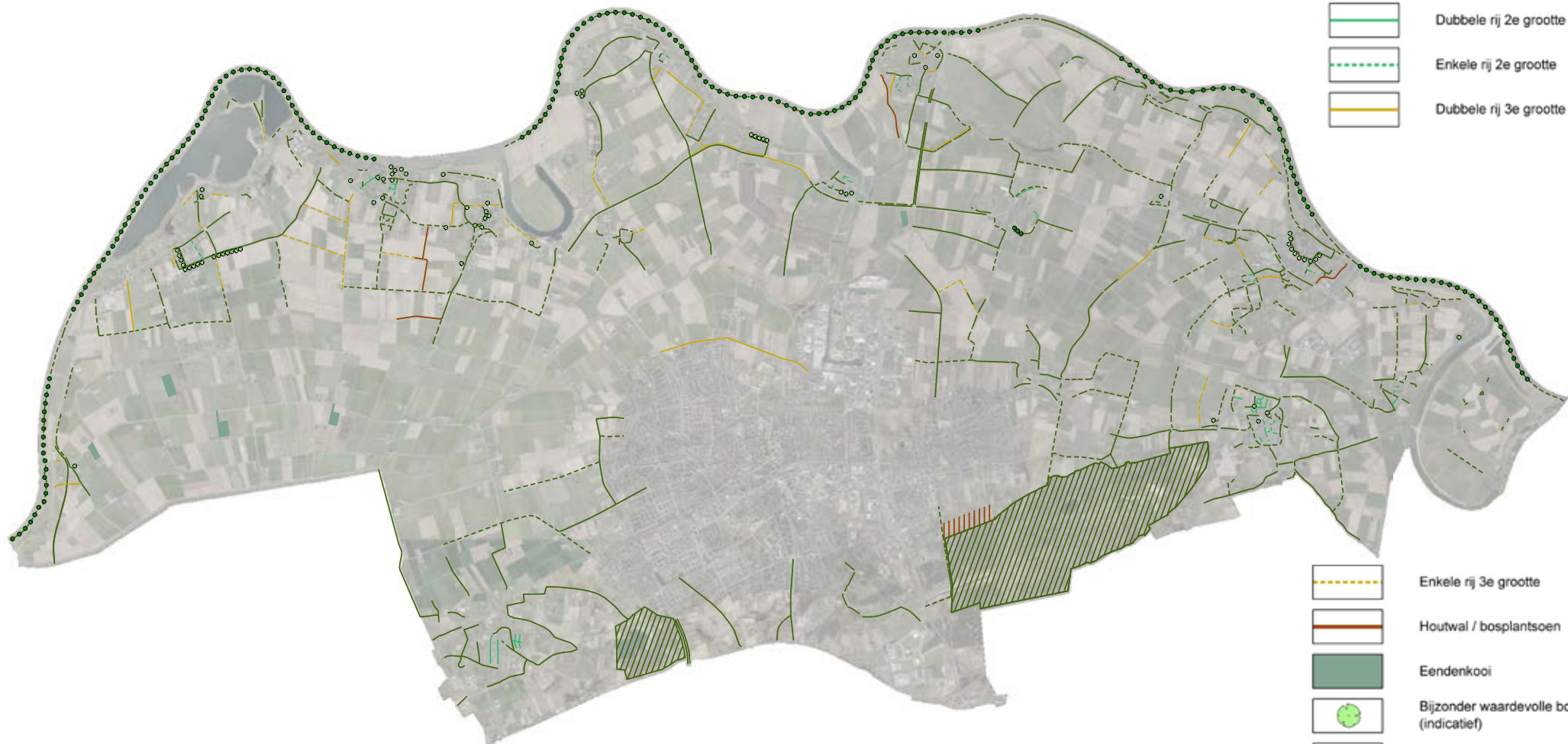
De boomstructuur is geënt op de landschapstypen. Dit betekent dat gelet wordt op: open of besloten, bodemtype versus boomsoort, verkavelingswijze en structuur van het landschap.

Open of besloten: De uiterwaarden en het komgebied zijn open. Boomstructuren komen op de kaart "bomen toekomstbeeld" dan ook hoofdzakelijk voor op de oeverwal, de rivierduinen en de dekzandrug.

De kaart "bomen bestaand" laat zien dat met name het oostelijk komgebied enigszins 'dichtgeslibd' is. De Lithse Polder aan de westzijde is veel opener. Maar ook hier komen aan de noordzijde veel boomstructuren voor. Hierdoor is het contrast, tussen het (open) komgebied enerzijds en de (besloten) dekzandrug, rivierduinen en oeverwal anderzijds, kleiner geworden.

boomstructuren bestand

LEGENDA

- Dubbele rij 1e grootte
- Enkele rij 1e grootte
- Dubbele rij 2e grootte
- Enkele rij 2e grootte
- Dubbele rij 3e grootte

- Enkele rij 3e grootte
- Houtwal / bosplantsoen
- Eendenkooi
- Bijzonder waardevolle boom (indicatief)
- Bakenbomen (indicatief)
- Bos

boomstructuren toekomstbeeld

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- nevenstructuur

Bos

Wij willen het landschap leesbaarder, herkenbaarder en beter beleefbaar maken. Dit betekent minder boomstructuren in het open komgebied.

We maken onderscheid in de zogenaamde ongewenste boomstructuren. De randen tussen genoemde landschapstypen zijn niet hard. Dit betekent dat we in de randgebieden soepeler zijn. Hier mogen mooie, grote boomstructuren blijven staan. We planten echter geen bomen terug bij uitval van bomen (ouderdom, ziekte, storm, etc.). Alleen in de weidevogelgebieden willen we de ongewenste bomen kappen (zie Structuurplan Bomen).

Knotwilgen vormen een uitzondering. Deze bomen van de derde orde (6 tot 10 meter) passen qua karakter, cultuurhistorie en bodemtype bij het komgebied. Aan de randen van het komgebied waarderen we deze knotwilgstructuren juist ten zeerste.

Tot slot maakt het uit of de 'ongewenste' boomstructuren haaks op de oeverwal of dekzandrug staan of parallel hieraan lopen. Parallel lopende boomstructuren genereren gevoelsmatig een nieuwe gebiedsgrens. Terwijl haaks lopende boomstructuren meer uitlopers zijn. De parallel lopende boomstructuren willen we graag weg hebben. Ook hiervoor geldt dat alleen in de weidevogelgebieden bomen actief gekapt worden. Anders passen we uitsterfbeleid toe (zie Structuurplan Bomen).

De rivierduinen zijn besloten eilanden te midden van het open komgebied (polder). Rondom een rivierduin streven we naar zoveel mogelijk openheid. Voor bestaande boomstructuren in

knotwilgen aan de rand van het komgebied

het komgebied geldt in principe een uitsterfbeleid. Tenzij deze boomstructuren in het weidevogelgebied staan. Dan geldt namelijk een kapbeleid. Alleen knotwilgstructuren kunnen behouden blijven in het open komgebied (polder).

Bodemtype en boomsoort: De soortkeuze is afhankelijk van: de bodem (zand, klei), de groeiplaats (verharding, open grond) en de functie (verkeer, park). We passen bomen toe die passend zijn bij het landschapstype. Dit zijn inheemse soorten (zie ook Nota Landschapsbeleid en Structuurplan Bomen).

Per landschapstype hanteren we de volgende inheemse boomsoorten voor de hoofdgroenstructuur:

- **Uiterwaarden:** Bakenbomen langs de Maas. Daarnaast bomen die passen bij periodieke overstromingen zoals wilg, populier, iep en abeel. Spaarzaam toepassen in verband met de vereiste doorstroming.
- **Oeverwal:** Eik, kastanje, noot, linde, es, iep en hoogstamfruitbomen. Op natte plekken als wielen passen populier en wilg (knotvorm).
- **Komgebied:** Wilg, populier, es (eventueel geknot). Grauwe abeel, zwarte els, esdoorn en iep kunnen ook. Spaarzaam toepassen in verband met de gewenste openheid.
- **Rivierduinen:** Eik, beuk, linde, kastanje, esdoorn, berk.
- **Dekzandgebied:** Aan de rand: els. Daarnaast ook eik, es, esdoorn, haagbeuk en beuk. Dekzandrug: eik, berk, beuk en esdoorn.

In het algemeen geldt de voorkeur voor een gevarieerd bomenbestand. Door meerdere soorten in een boomstructuur toe te passen, voorkomen we een monocultuur en verlagen we de kans op ziekten en plagen. Sowieso moet bij de aanplant of herplant van boomstructuren gelet worden op heersende ziekten en plagen.

Walnoten op de dijk (oeverwal) bij Dieden en, op de achtergrond, de bakenbomen in de uiterwaard

Berkenbomen op het dekzandgebied tussen Oss en Geffen

Bomen van de eerste orde: In de LIOR beperken wij ons tot de boomstructuur. Hierin staan bomen van de eerste en/of 2e orde (groter dan 15 m en/of 10-15 meter). Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. Al deze bomen dragen bij aan een dorps en groen karakter.

In de woonstraten waar geen boomstructuren op de kaart staan, mogen zeker wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorps uitstraling is daarbij wel het streven. Bomen moeten voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter een of twee grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte. Bij voldoende groeiruimte kunnen in de woonstraten ook bomen van de 2e/3e orde geplant worden.

grote eik zorgt voor een groene, dorps uitstraling in Herpen

Bijzondere bomen: De gemeente Oss heeft een lijst met bijzondere bomen. Op deze lijst staan de bomen die voor de gemeente Oss een bijzondere betekenis hebben. Deze bomen hebben een beschermde status en krijgen ook extra aandacht. Zie ook 'Bijzondere bomen in Oss' (2012).

monumentale beuk bij voormalige pastorie in Lithoijen

KANSEN/OPGAVE

- Versterken identiteit en contrast tussen verschillende landschapstypen.
- Toepassen Nota Landschapsbeleid en Structuurplan Bomen.
- Investeren in grote inheemse bomen met een lange levensduur.
- Inzetten op verbetering van de groeiomstandigheden van bomen.

4.3 Verlichting

Openbare verlichting is niet meer weg te denken uit onze leefomgeving. Bijna de helft van het jaar leven we in kunstlicht. In het donker zorgt kunstlicht voor een veilig en comfortabel gevoel. Kunstlicht zorgt ook voor een betere verkeersveiligheid. Daarnaast brengt het ook sfeer en kwaliteit in de bebouwde omgeving. Maar verlichting hindert ook de leefwereld van dieren, planten en mensen. Licht vraagt energie. Masten, armaturen en lampen vragen regelmatig onderhoud en vernieuwing.

4.3.1 Beleidsnota Openbare Verlichting in Oss

In de beleidsnota Openbare Verlichting zijn de beleidsuitgangspunten vastgelegd. Samengevat is dat:

- Een verlichtingssterkte van 70% van de landelijke adviesnorm is voldoende qua lichtniveau. Daarbij moet rekening gehouden worden met gelijkmatigheid van het licht. Hiermee besparen we energie.
- Alleen verlichten waar nodig. Buiten de bebouwde kom geldt: 'Niet verlichten, tenzij...'. Uitzondering hierop zijn de lokale verbindingswegen met veel fietsers erop. Op locaties waar geen sociale controle is, geldt hetzelfde principe.
- LED-verlichting en dimtechnieken brengen het energieverbruik terug tot onder de streefnormen uit het landelijke Energieakkoord.
- Uitgangspunt zijn energiezuinig en een zo lang mogelijke levensduur.
- Beperking van lichthinder en -vervuiling.

We gaan dus voor veilig, milieubewust en kostenbesparend.

4.3.2 Beeldkwaliteit

Beeldkwaliteit speelt een rol. De verscheidenheid aan lichtmasten en armaturen is te groot. In 2012 hadden we maar liefst 250 verschillende armaturen in omloop. Hier willen we meer samenhang in brengen. In de bijlage van de beleidsnota Openbare Verlichting staat de materialencatalogus met betrekking tot verlichting. Het aantal soorten masten en armaturen is hierin sterk verminderd. Dit levert meer samenhang op en is daarnaast ook goedkoper. Een armatuur heeft een levensduur van circa 20 jaar. Een lichtmast gaat ongeveer 40 jaar mee. Dit betekent dat het terugbrengen van het aantal armaturen en lichtmasten een lange adem vereist. Van de ongeveer 18.500 lichtmasten zijn er de komende 10 jaar 5.100 aan vervanging toe.

Armaturen en lichtmasten: Het aantal armaturen hebben we teruggebracht tot 6 hoofdarmaturen. Elk armatuur behoort bij een bepaald type weg of gebied. We onderscheiden:

- **Hofjes, pleintjes en parkeren**
Hier passen we de Ampulla paaltopkegel toe. Deze staat op een conische stalen paaltop van 4 meter.
- **Woonstraten en kleine ontsluitingswegen**
Hier gebruiken we armatuur Schreder Aresa op een 6 meter hoge conische lichtmast met gebogen uithouder van 1 meter.
- **Grote ontsluitingswegen, singels, industrieterreinen, rotondes en wegen in het buitengebied**
Hier passen we het armatuur Innolumis Nicole op een 8 of 10 meter hoge lichtmast toe. De lichtmast is cilindrisch verjongd en heeft een uithouder van 1,25 meter met

dubbele buiging. Deze armaturen en lichtmasten zijn allemaal in RAL-kleur 7003.

- **Centrumgebieden Oss, Berghem, Geffen, Herpen, Lith, Megen, Ravenstein**

Voor de stadjes en grotere dorpen geldt dat ze een centrum met een eigen karakter hebben. In het centrum van Lith, Herpen, Geffen, Megen en Ravenstein mag de ontwerper ervoor kiezen een eigen armatuur en lichtmast te gebruiken. Het hoeft uiteraard niet.

Megen en Ravenstein zijn historische vestingstadjes. Hier past een historisch ogende verlichting. Het is praktisch dat Megen en Ravenstein dezelfde armaturen en lichtmasten gebruiken.

- **Fietspaden**

Deze krijgen als armatuur de Mini-Nicole van Innolumis. Het huidige armatuur (Hellux 144) is te kostbaar in LED uitvoering. Daarom schakelen we over naar een nieuw armatuur passend bij het armatuur van de grote(re) wegen. De conische lichtmast blijft 4 tot 5 meter. Hier houden we voorlopig de oude RAL-kleur 3004 aan om eenheid in de fietsverlichting te houden/krijgen.

Sfeerverlichting: Licht is beleven. Licht is in grote mate verantwoordelijk voor de nachtelijke beleving van de openbare

ruimte. Door objecten als gebouwen, kunstwerken en bomen aan te lichten beïnvloed je de sfeer. Deze wijze van objecten aanlichten leent zich goed voor centrumgebieden: Lith, Herpen, Geffen, Megen en Ravenstein. Maar ook bijzondere locaties, zoals het trouwkerkje in Koolwijk, lenen zich hiervoor.

sfeerverlichting in Torenstraat in Megen

KANSEN/OPGAVE

- Uitvoeren beleidsnota verlichting, inclusief bijlage met materialencatalogus.
- Spaarzaam toepassen van sfeerverlichting.

4.4 Straatmeubilair

Ook straatmeubilair draagt bij aan de herkenbaarheid van een gebied. In de praktijk staan er te veel verschillende soorten bankjes, paaltjes, prullenbanken, etc. Deels is dit te verklaren uit het feit dat er meerdere gemeentelijke herindelingen zijn geweest. Naast het feit dat hetzelfde straatmeubilair voor samenhang zorgt, is het ook goedkoper. We hoeven als gemeente minder verschillende soorten meubilair op voorraad te hebben en hebben meer onderhandelingsruimte bij leveranciers. Meer eenheid is ook gunstig voor het beheer. Specifiek aandachtspunt is de kiervorming waardoor onkruid kan groeien. Functioneel gebruik staat voorop bij straatmeubilair.

We onderscheiden voor het buitengebied, dorpen en stadjes de volgende gebieden met een eigen familie straatmeubilair:

- Centrumgebieden: Lith, Herpen, Geffen, Megen, Ravenstein
- Buitengebied en de daarin liggende dorpen.
- Bijzondere gebieden: Herperduin, Keent.

Zoals eerder beschreven hebben de grote dorpen en stadjes een herkenbaar centrum met een eigen karakter. De ontwerper heeft de vrijheid het straatmeubilair hier bij aan te sluiten.

Voor het gehele buitengebied en alle dorpen en stadjes die daarin liggen geldt dat we één familie straatmeubilair toepassen. In Lithoijen staat straks dus hetzelfde bankje als in Macharen.

De bijzondere gebieden zijn gebieden die onderdeel uitmaken van een groter geheel. Zo maakt Herperduin onderdeel uit van De Maashorst en sluiten we hier aan bij de Maashorst huisstijl. Keent is

van Natuurmonumenten. Ook deze organisatie hanteert een eigen huisstijl voor haar natuurgebieden.

Straatmeubilair vervangen we pas als het kapot en/of afgeschreven is of er een herinrichting is. Dit betekent dat de gewenste eenheid om geduld en een lange adem vraagt.

KANSEN/OPGAVE

- Meer samenhang in straatmeubilair creëren.
- Eén familie straatmeubilair vaststellen voor het buitengebied, en daarin liggende dorpen.
- Familie(s) straatmeubilair voor centrumgebieden vaststellen.
- Hoeveelheid straatmeubilair beperken.
- Ontwerpen die de hoeveelheid straatmeubilair beperken.
- Kiervorming, en daarmee onkruid voorkomen.

4.5 Bebording

De gemeente Oss kent veel mooie plekjes. Zeker in de stadjes, dorpen en het buitengebied zijn veel bezienswaardigheden. Daar wil je (potentiële) bezoekers op wijzen. De bezienswaardigheden moeten makkelijk te vinden zijn. Nu gebruiken we daar nog verschillende borden voor. Of er is helemaal geen bebording. Dan zetten ondernemers zelf een bord neer.

We streven ernaar één familie van toeristisch informatieve borden te gebruiken. Elders in Nederland zie je hiervoor regelmatig de bruine borden. Het centrum van Oss heeft zijn eigen borden, net als Ravenstein en Megen. Op de borden komen attractieve locaties te staan als: Recreatiegebied De Lithse Ham, Kasteel Oijen, Bierbrouwerij Oijen, Imkerij en bijenmuseum, Natuurgebied Keent, Recreatieve poort Herperduin, Natuurspeelbos Herperduin, Landerij VanTosse, Kloosterhuis 't Zicht, etc.

B&W heeft eerder besloten dat er geen bedrijven bewegwijzerd worden in de gemeente Oss. Er zijn meerdere manieren om toeristische informatie op een bordje te zetten. Het is mogelijk om de naam van een bedrijf op het bordje te zetten, maar alleen de functie (restaurant, speelbos, museum) kan ook. Hiervoor moeten criteria opgesteld worden.

KANSEN/OPGAVE

- Ontwikkelen en realiseren van één familie toeristisch informatieve borden.
- Opstellen criteria voor borden met toeristische informatie.

4.6 Hemelwater

Het huidige beleid staat voor afkoppelen van het hemelwater. In de zandige gebieden (dekzandgebied) kan het water infiltreren. Voorwaarde daarvoor is voldoende groen en onverhard gebied. In de kleigebieden is de bodem dichter en blijft het water langer staan. In deze gebieden (oeverwal en rivierduinen) kan het hemelwater beter (tijdelijk) aan de oppervlakte geborgen worden. De aanwezigheid van oppervlaktewater of gebieden die tijdelijk onder water mogen (zoals wadi's) staan is dan belangrijk. Afkoppelen kent geen standaardoplossingen. In bestaand bebouwd gebied betreft het altijd maatwerk.

verlaagd groengebied dient tevens als tijdelijke waterberging

KANSEN/OPGAVE

- Standaard hemelwater afkoppelen.
- Voldoende groen, onverhard gebied en oppervlaktewater om afkoppelen mogelijk te maken.
- Afkoppelen moet handhaafbaar en beheerbaar zijn.

4.7 Kunst in de openbare ruimte

Kunst verrijkt de openbare ruimte. Bij de inrichting van de openbare ruimte hebben we dan ook aandacht voor kunst. De stelling daarbij is dat "de ruimte de kunst zoekt en niet andersom". Dit betekent dat een locatie geschikt voor kunst is en dat het kunstwerk dan op maat voor deze locatie gemaakt wordt. Kunst biedt kansen om eigenheid van een plek te benadrukken en bijvoorbeeld cultuurhistorie aandacht te geven. Gedacht kan worden aan: samenwerking met het bedrijfsleven en/of bewoners, tijdelijke kunst, koppeling aan nieuwbouwprojecten, etc.

KANSEN/OPGAVE

- Creatief financieren en realiseren van kunst in de openbare ruimte.
- Kunsevenementen stimuleren en benutten.
- De ruimte zoekt de kunst en niet andersom.

kunstwerk "de Schakel" op de Maasdijk bij Maren-Kessel

beheer en onderhoud

5

beheer en onderhoud

Beheer is de continue zorg voor het goed laten functioneren van de openbare ruimte. Het is een visie over hoe de openbare ruimte zo effectief mogelijk in stand gehouden wordt. Beheer is veelomvattend. Het omvat onder andere de volgende taken:

- inzichtelijk maken wettelijke kaders;
- inzichtelijk maken kwaliteit openbare ruimte;
- inzichtelijk maken areaalgegevens;
- opstellen gemeentelijke kaders;
- opstellen meerjarenplannen en begrotingen;
- opstellen uitvoeringsprogramma's;
- aangeven juridische kaders;
- onderhoud;
- klachten en verzoeken;
- dienstverlening (vergunningen, afzettingen).

Onderhoud omvat alle (technische) activiteiten die nodig zijn om functievervulling en staat van onderhoud gedurende de levensduur mogelijk te maken binnen de vooraf afgesproken kwaliteitsniveau's.

5.1 Osse aanpak

De Osse aanpak van beheren is planmatig, gebiedsgericht en integraal. Resultaat hiervan is dat de openbare ruimte gemiddeld een redelijk goed onderhoudsniveau heeft tegen relatief lage kosten.

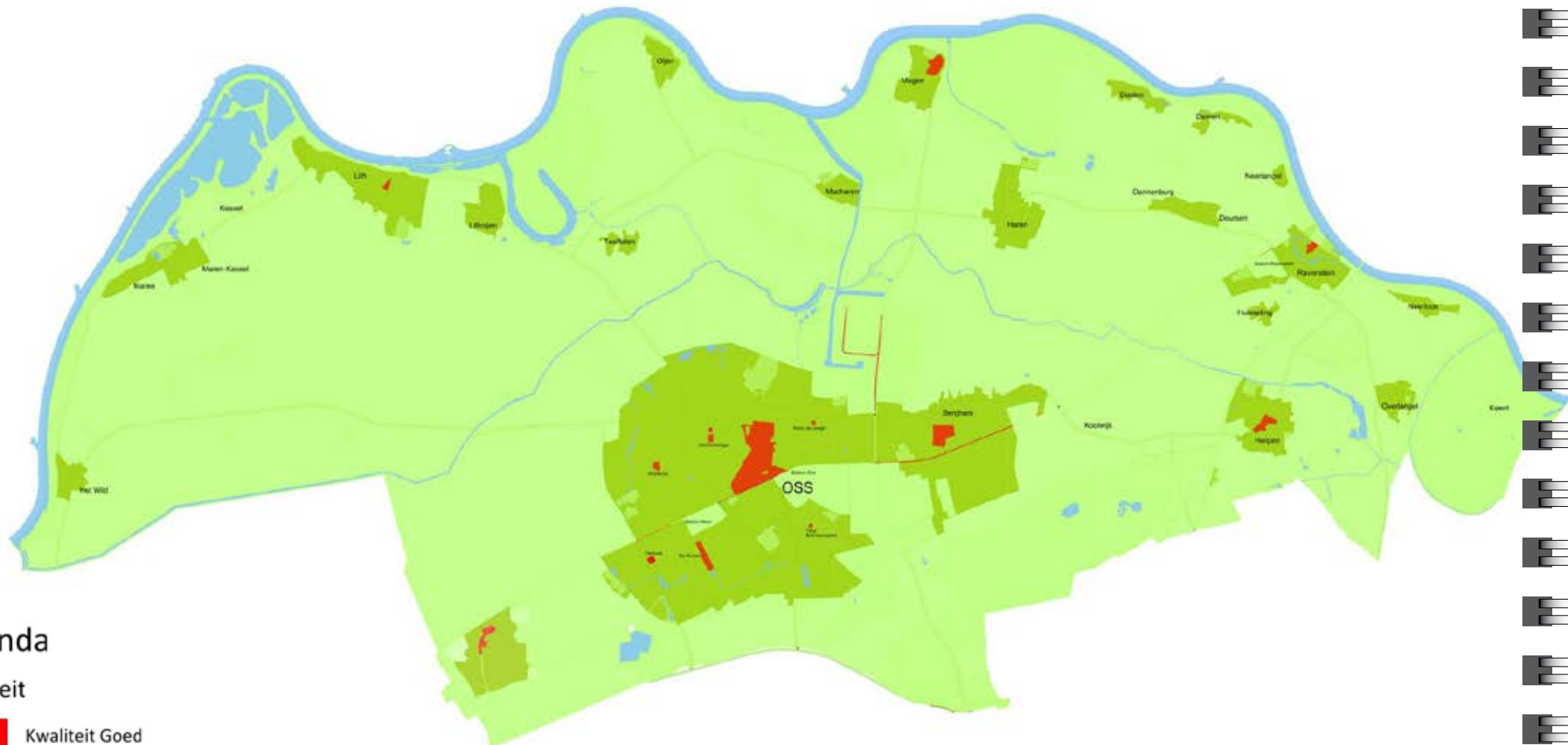
Kenmerkend voor de Osse aanpak is:

- integrale benadering;
- kwaliteit gestuurd;
- veilig;
- voorkomen kapitaalvernietiging;
- gebiedsgericht;
- duurzaam;
- ruimte voor zelfbeheer.

Integrale benadering De basis van een integrale aanpak is dat alles integraal wordt afgewogen. Er is een goede wisselwerking tussen beleid en beheer. Dit betekent een nauwe samenwerking tussen de afdeling IBOR en de dienst Stadsbeleid. De ontwerper houdt bij het ontwerpen al rekening met beheer en handhaving. Andersom worden het ontwerp en de onderliggende uitgangspunten zorgvuldig meegenomen bij de uitvoering. Dit noemen we beheer bewust ontwerpen en ontwerp bewust beheren. De ontwerper doorziet en voorziet daarbij de beheerconsequenties van een ontwerp in relatie tot de gewenste kwaliteit. Beheerders doorzien en voorzien de gevolgen van de toepassing van een kwalitatief en kwantitatief beheerregime ten opzichte van het ontwerp. En hebben daardoor invloed op het ontwerp. De beheerder zorgt ervoor dat ontwerpen decennia lang meekunnen. Samenwerken komt beide partijen ten goede.

Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud

Legenda

Kwaliteit

- Kwaliteit Goed
- Kwaliteit Basis
- Kwaliteit Sober+ (wonen)
- Kwaliteit Sober

Voorbeelden van beheer bewust ontwerp:

- Groen en vooral bomen krijgen voldoende ruimte voor nu en in de toekomst;
- Zo min mogelijk obstakels en bebording toepassen;
- De inrichting is afgestemd op de gewenste onderhoudskwaliteit;
- Onderhoudsmachines hebben voldoende toegang. Denk aan het voorkomen van rechte hoeken bij parkeervakken in verband met het vegen;

Voorbeelden van ontwerp bewust beheren:

- Check de ontwerpuitgangspunten of karakteristieken van de plek en sluit daarop aan of wijk bewust en gemotiveerd af.
- Bedenk altijd: Beeldkwaliteit zit hem vaak juist in de details. Check daarom wat de standaard is.

In bijlage 7.2 staan een checklist beheer bewust ontwerp en een checklist ontwerp bewust beheer.

Kwaliteit gestuurd De inrichtings- en onderhoudskwaliteit zijn op elkaar afgestemd. In de 'VOR Oss-Berghem' en de 'LIOR Buitengebied, dorpen en stadjes' is de inrichtingskwaliteit vastgelegd. De onderhoudskwaliteit is vastgelegd in de 'Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte'. De Kwaliteitscatalogus is een instrument om weloverwogen kwaliteitsgestuurde onderhoudskeuzes te maken. Dit geldt zowel in tijden van bezuinigingen als in economisch betere tijden. In 2012 en 2013 is de Kwaliteitscatalogus benut voor de bezuinigingen. In betere tijden kan de gemeenteraad ook beslissen de kwaliteitsniveaus te verhogen naar de gewenste kwaliteitsniveaus

met behulp van de Kwaliteitscatalogus. De catalogus brengt zowel de huidige als de gewenste onderhoudskwaliteit in beeld.

Voor beheer en onderhoud hanteren we nu de volgende kwaliteitsniveaus:

- Goed: centrumgebieden
- Basis: hoofdroutes
- Sober Plus: woongebieden
- Sober: buitengebied, bos/natuurgebieden, bedrijventerreinen

Het inrichtingsniveau kan (tijdelijk) hoger zijn dan het beheer en onderhoudsniveau. Het mag echter niet te ver uit de pas lopen. (Zie voor uitleg van de kwaliteitsniveaus hoofdstuk 4.1)

Voor het kwaliteit gestuurd beheer en onderhoud zijn behorend bij de Kwaliteitscatalogus ook nog ontwikkeld: Kaart functionele eenheden, Kwaliteitszonering, Nulmeting en een doorrekening. Op de kaart functionele eenheden is onderscheid gemaakt in: centrumgebieden, woongebieden, bedrijventerreinen (werken), hoofdroutes, buitengebied, bos/natuurgebieden en bijzondere plekken (stations). Op basis van deze functionele eenheden passen we drie kwaliteitsniveaus voor onderhoud toe: sober, basis en goed. Sober plus is een kleine toevoeging aan sober. Gezien de benodigde bezuinigingen was het gewenste kwaliteitsniveau Basis onmogelijk voor wonen en werken. Voor de woongebieden geldt het Sober Plus niveau. De plus biedt wat ruimte voor de meest belangrijke elementen, zoals zwerfafval, op een iets hoger niveau te onderhouden.

Veilig Veiligheid en technische kwaliteit vormen altijd de maximaal toelaatbare ondergrens. Het onderhoudsniveau sober garandeert dus nog steeds de veiligheid.

Voorkomen kapitaalvernietiging De openbare ruimte is het kostbaarste bezit van de gemeente Oss. Omgerekend naar de gedane investeringen is de openbare ruimte circa één miljard euro waard. Gedane investeringen willen wij zo lang mogelijk hun waarde laten behouden. Door al vanaf de jaren '80 de openbare ruimte planmatig te beheren is er weinig achterstallig onderhoud. Uitgangspunt is duurzame instandhouding van de openbare ruimte. Dit alles zorgt ervoor dat wij kapitaalvernietiging voorkomen.

Gebiedsgericht Elke plek is uniek. Zowel de inrichting als het beheer spelen hier op in. We werken in Oss gebiedsgericht. Voor beheer betekent dit dat we werken met gebiedsbeheerders en gebiedsopzichters. Zij kennen het gebied op hun duimpje. Zij weten wat er speelt in hun gebied en wat de bewoners en ondernemers willen. Door de gebiedsgerichte aanpak staan we als overheid dicht bij de burger.

Kenmerkend voor het beheergebied in het algemeen is de aanwezigheid van veel ,maar relatief sober groen. In een benchmark komt naar voren dat wij ten opzichte van andere gemeentes circa 20% meer areaal groen hebben tegen circa 10% lagere beheer- en onderhoudskosten.

Dan zijn er nog meer specifieke kenmerken voor bepaalde deelgebieden. In het buitengebied liggen bijvoorbeeld weinig

ontsluitingswegen, maar veel plattelandswegen met bermen. Deze wegen zijn meestal in asfalt uitgevoerd en hebben een smal profiel. De zware belasting door landbouwvoertuigen maakt de kans op kapitaalvernietiging groot. Tijdig onderhoud is hier absolute noodzaak. Bovendien liggen deze wegen veelal op een mindere stabiele ondergrond (klei en leem). Ook bevinden zich in het buitengebied veel civieltechnische kunstwerken zoals bruggen, stuwen en duikers. Ook zijn hier meerdere rioolsystemen: vrij-verval riolering, drukriolering, vacuümriolering en veel pompen en gemalen. In het buitengebied besteden we dus altijd relatief veel onderhoudsgeld.

In de grotere dorpen ligt veel klinkerverharding. De kwaliteit is over het algemeen goed. Er is relatief weinig openbaar groen. Het groene karakter komt veelal voort uit grote particuliere tuinen. In verhouding is hier dus minder onderhoudsgeld nodig. Stadjes als Megen en Ravenstein hebben natuurstenen 'kinderkoppen' liggen. Dit materiaal is weer erg arbeidsintensief. Vanuit het standpunt van arbeidsomstandigheden is dit materiaal uit de tijd. Het historische karakter is hier echter doorslaggevend en rechtvaardigt de natuurstenen verharding. Het groen is hier vaak beperkt tot bomen.

De mate van onderhoud voor het groen wordt mede bepaald door de ondergrond. De voedzame klei laat het groen en de bomen sneller groeien dan de arme zandgronden.

Duurzaam In het beheer en onderhoud werken we duurzaam. Voorbeelden daarvan zijn:

- Duurzaam inkopen van diensten, materieel en materialen;
- Gifgebruik tot het minimum beperken (certificaat Zilver);
- Bomen / groen zoveel mogelijk in stand houden (conform LIOR, Structuurplan Bomen en Groen);
- Beschermen van bijzondere bomen;
- Ongewenste gewassen terugdringen;
- Onkruidvrij inrichten;
- Terugdringen van teerhoudende producten in asfaltwegen;
- Optimaal gebruik maken van recycling;
- Led verlichting toepassen;
- Barometer Duurzaam terreinbeheer;
- Duurzame inrichting en instandhouding van openbare ruimte.

Op het gebied van duurzaamheid willen we als gemeente Oss nog een verbetering maken. Bijzondere aandacht hebben we voor energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en voorbeeldgedrag. Daarom maakt de gemeente Oss momenteel een overzicht van duurzaamheidsmaatregelen die toepasbaar zijn in de openbare ruimte. Dit overzicht inventariseert wat al gedaan wordt en wat we nog kunnen doen. Tevens is het een bron van inspiratie en stimulatie. (zie bijlage voor een eerste opsomming van duurzaamheidsmaatregelen.)

Ruimte voor zelfbeheer Bewoners kunnen zelf bijdragen aan hun leefomgeving. Door zelfbeheer projecten kunnen bewoners de openbare ruimte (meer) inrichten en beheren naar eigen wensen. Hierdoor kan een bepaalde kwaliteit behouden blijven of een

hogere kwaliteit bereikt worden. De gemeente ondersteunt de bewoners bij dit soort initiatieven. De gemeente zorgt voor een minimum niveau waarbij de openbare ruimte veilig is en geen kapitaalvernietiging optreedt. (zie ook hoofdstuk 3.8)

KANSEN/OPGAVE:

- Stimuleren participatie in beheer door bewoners, organisaties en bedrijven.
- Grotere betrokkenheid bij de openbare ruimte.
- De effecten van de jaarlijkse bezuiging op het dagelijkse onderhoudsbudget in beeld brengen en evalueren.
- Onderzoeken of het kwaliteitsprofiel 'Wens' dichterbij te benaderen is. Denk aan het opwaarderen van van de woon- en recreatiegebieden qua onderhoud en beheer van Sober Plus naar Basis.
- Volledig duurzaam onderhoud en beheer. Op het gebied van ecologie is verbetering zeer gewenst.

bijlagen

6

uitwerking

stadjes, dorpen en landelijke kernen

In dit hoofdstuk beschrijven we van alle stadjes, dorpen en landelijke kernen:

- ligging en ontstaansgeschiedenis
- ruimtelijke structuur
- verharding
- groen
- verlichting
- meubilair
- wandelen en fietsen
- spelen en ontmoeten

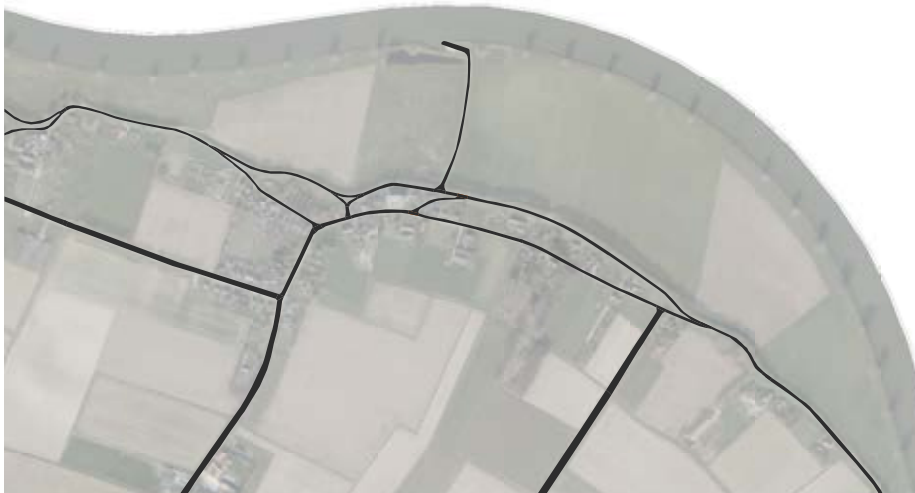
Dit is een uitwerking van hoofdstuk 1 tot en met 5 van de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. Dit hoofdstuk vormt een naslagwerk voor ontwerpers, gebiedsbeheerders, etc., die met een project aan de slag gaan. Zij kunnen hier voor een bepaald stadje, dorp of landelijke kern de benodigde informatie vinden. Dorpen die overeenkomen, hebben vergelijkbare teksten. Dit hoofdstuk is dus niet bedoeld om van voor naar achter te lezen.

We behandelen de stadjes, dorpen en landelijke kernen hierna op alfabetische volgorde.

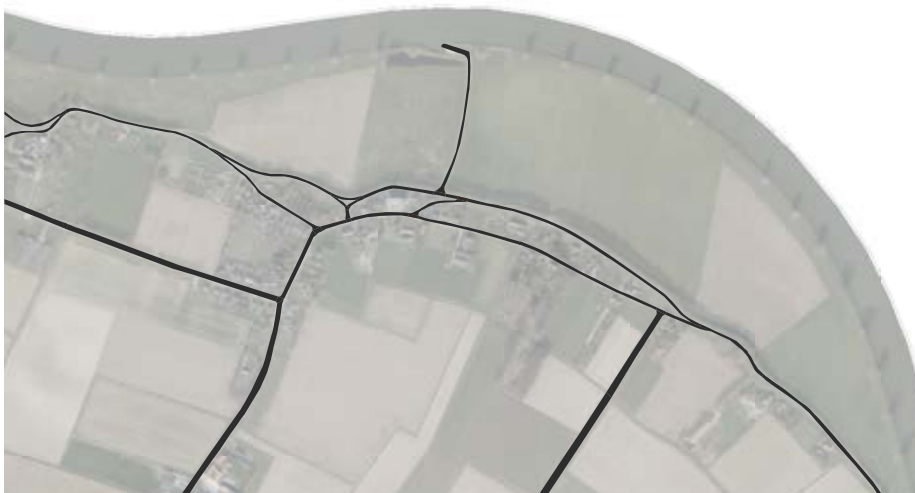

- asphalt
- klinkers
- zand

verharding bestaand

verharding toekomstbeeld

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

boomstructuur bestaand

boomstructuur toekomstbeeld

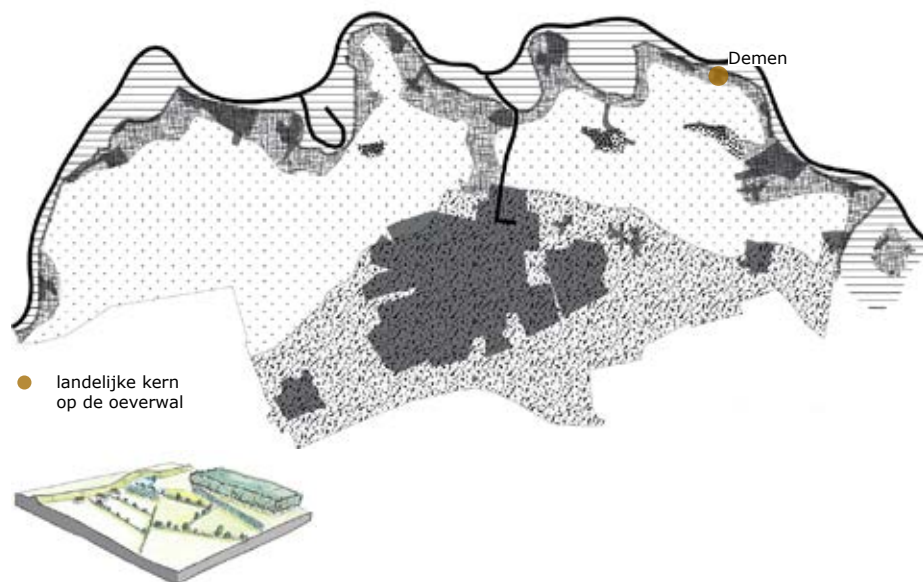
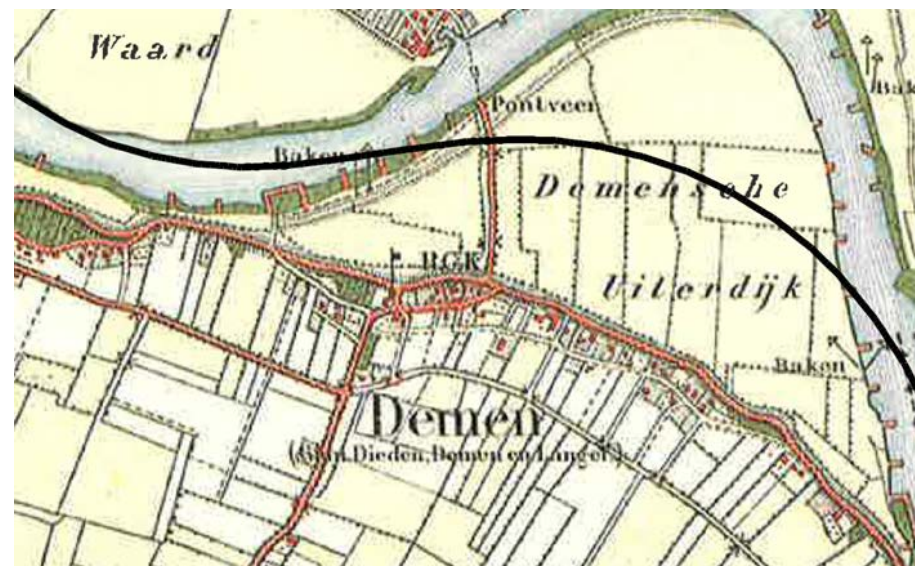

Demen

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Demen is een typisch dijkdorp op de **oeverwal**. De naam Demen komt van het riviertje 'Demen'. Deze ontsprong in de Peel en stroomde via Zeeland, Herpen en Deursen-Dennenburg bij Demen uit in de Maas. Sinds 1700 horen Demen en Neerlangel bij elkaar. In 1810 bestond de gemeente Dieden uit: Dieden, Demen en Langel. Kenmerkende gebouwen zijn: de oude dorpschool, onderwijzerswoning, kosterij, pastorie en het oude karnhuisje (voor boterbereiding).

Ruimtelijke structuur

Demen is een typisch dijkdorp gelegen aan de Maasdijk en parallel daaraan gelegen wegen. De bebouwing heeft grotendeels een agrarisch karakter. Loodrecht op de Maasdijk ligt de Osstraat / St. Wilbertstraat. De planmatige uitbreiding langs de St. Laurensstraat en de St. Wilbertstraat dateert uit de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. Deze past helaas niet goed bij het dorpse karakter.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Demen. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Demen en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op het toekomstbeeld is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10 - 15 meter). Het betreft in het dorp: Maasdijk, Kleine Poelstraat, Burg. Canersstraat, St. Laurensstraat, St. Wilbertstraat, Osstraat en Vlamen.

De straten die haaks op de Maasdijk staan lopen vanaf de oeverwal het komgebied in. In het komgebied streven we openheid na. Daarom geldt voor de Osstraat dat deze op de oeverwal (en de randzone) wordt begeleid door essen. Deze zouden geleidelijk moeten stoppen op de overgang van de oeverwal naar het komgebied.

langs de Osstraat staan essen: op de oeverwal en in het komgebied

langs Vlamen staan essen, dit is ongewenst in het komgebied

Andere wegen die haaks staan op de oeverwal kunnen op soortgelijke wijze beplant worden. Langs Vlamen staan midden in het komgebied ongewenste essen. Deze zouden we nu niet meer aanplanten. Volgend op het vastgestelde landschapsbeleid geldt voor deze essen een uitsterfbeleid. Zonder deze boomstructuur is het verschil tussen het komgebied en de oeverwal veel duidelijker.

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Demen staan echter prachtige lindes en essen op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke ruimtelijke beeld.

lindes op de Maasdijk nabij de kerk

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de bomenstructuur.

Dit geldt bijvoorbeeld voor de monumentale lindes in de Burg. Canersstraat.

monumentale lindes op een particulier perceel aan de Burg. Canersstraat

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. In Demen zijn er alleen 'wegen buitengebied':

Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied:
Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Demen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

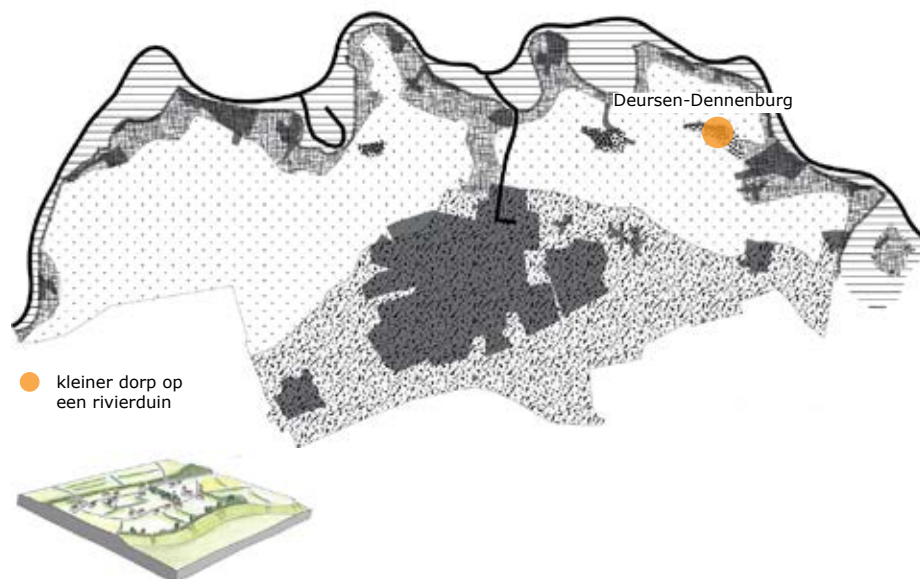

Deursen-Dennenburg

Ligging en ontstaansgeschiedenis

De dubbelkern Deursen-Dennenburg is ontstaan op een rivierduin. Door de hogere ligging waren deze gronden beter geschikt voor bewoning dan de lager gelegen kleigronden (komgebied).

- asphalt
- klinkers
- zand

Ruimtelijke structuur

Deursen-Dennenburg is een donkdorp met een open structuur. Binnen de kernen bevinden zich grote open ruimten. Voorbeelden hiervan zijn het weiland ten oosten van de Burg. Van de Puttenstraat en achter de woningen in de St. Rochusstraat. Deursen-Dennenburg heeft een losse structuur met enkele bebouwingsconcentraties. Deze zijn ooit ontstaan op kruisingen van kronkelige wegen op het zand van de rivierduin. Het bochtige verloop van de Hoogstraat, St. Rochusstraat, Rechtestraat en Kuiperstraat getuigt hier nog van. Ten zuiden van de Dorpenweg, maar nog op de rivierduin ligt de bebouwing van De Rijt. Vanuit het komgebied is de bolling van de rivierduin waarneembaar.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding verschillen nogal in Deursen-Dennenburg. Dit komt doordat bij herinrichtingen een groot deel van de straten in gebakken klinkers is uitgevoerd. Deursen-Dennenburg is een kleiner dorp waar de oorspronkelijke structuur enigszins is uitgebreid en verdicht met nieuwe woonstraten. De wegen in het buitengebied en de rivierduindorpen zijn in principe in asphalt. Zo staat het ook op de visiekaart. We gaan echter niet voor kapitaalvernietiging. Dit betekent dat de gebakken klinkers hier blijven. De bewoners zijn ook tevreden over deze inrichting.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Deursen-Dennenburg en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de rivierduin. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is

Visie verharding. Deursen-Dennenburg is een landelijke kern, die opgaat in het buitengebied.

Toekomstbeeld Deursen-Dennenburg behoudt de bestaande inrichting.

St. Rochusstraat, smal profiel zonder bomen, tuinen zorgen voor een groen beeld

maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Hoogstraat, Laagstraat, Burgemeester van de Puttenstraat, Rondestraat, Rechtstraat, Kuiperstraat, De Rijt (deel op rivierduin).

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Deursen-Dennenburg de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het

Hoogstraat, historische straat in gebakken klinkers

buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Deursen-Dennenburg en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

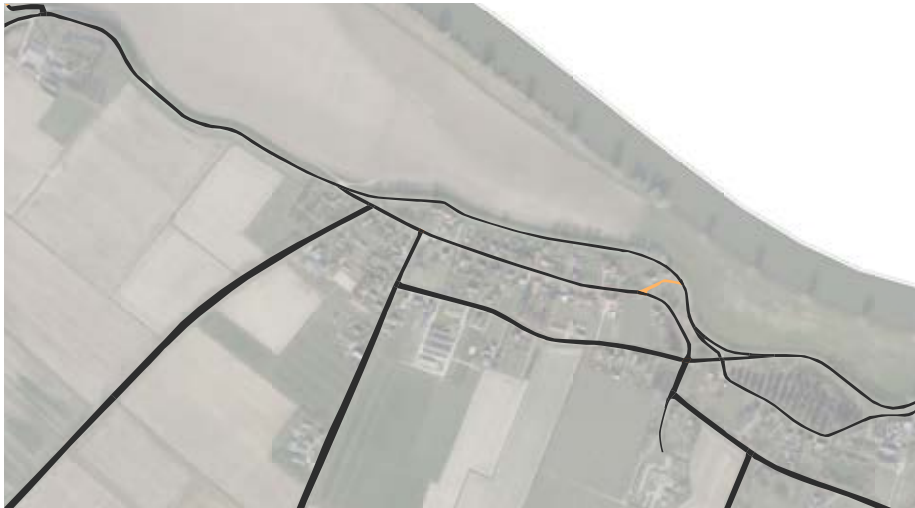
Zie paragraaf 3.2.

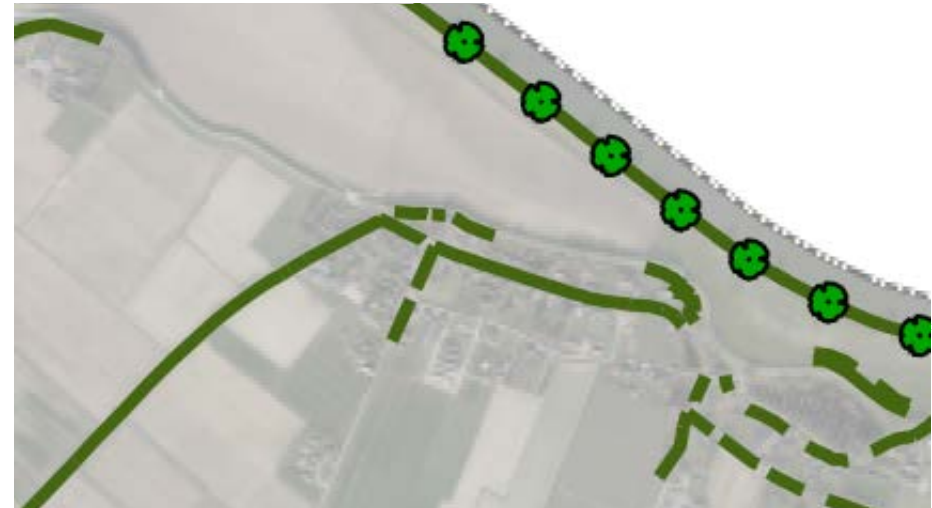
- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- bakenbomen

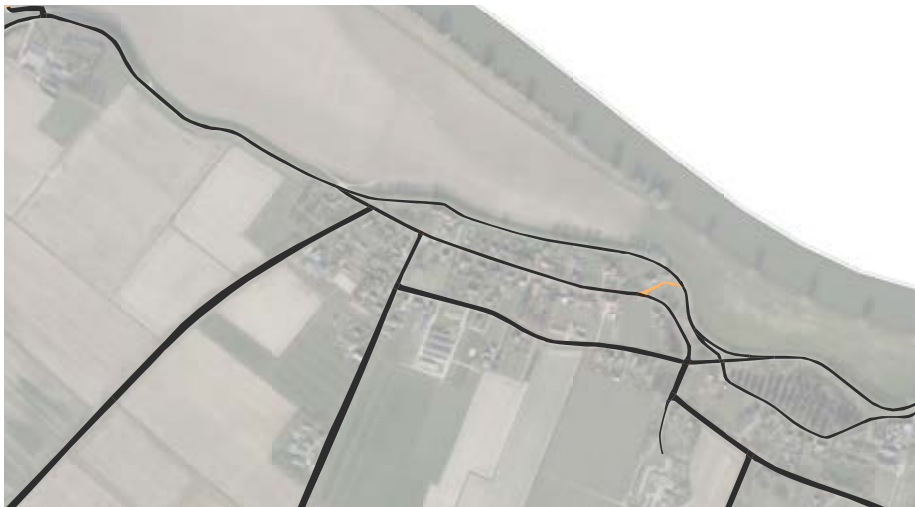
verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

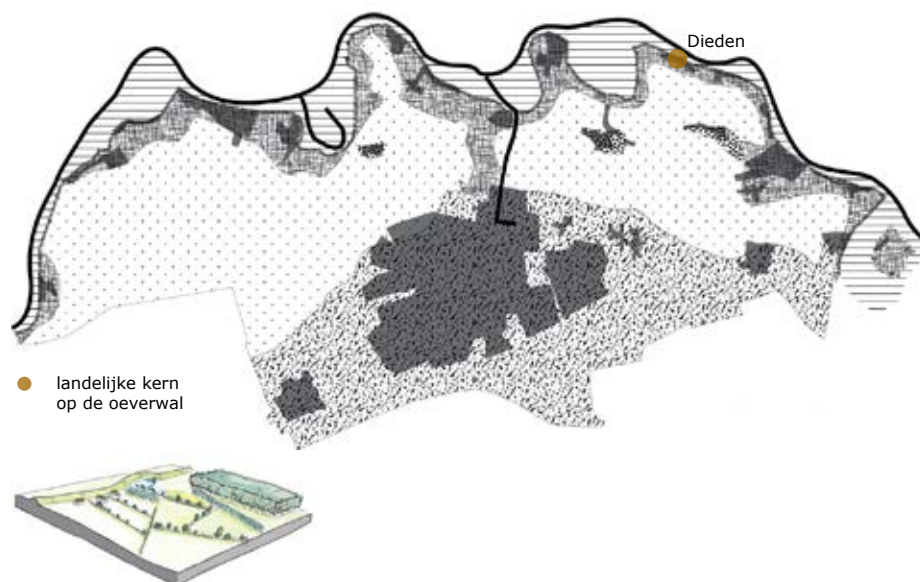
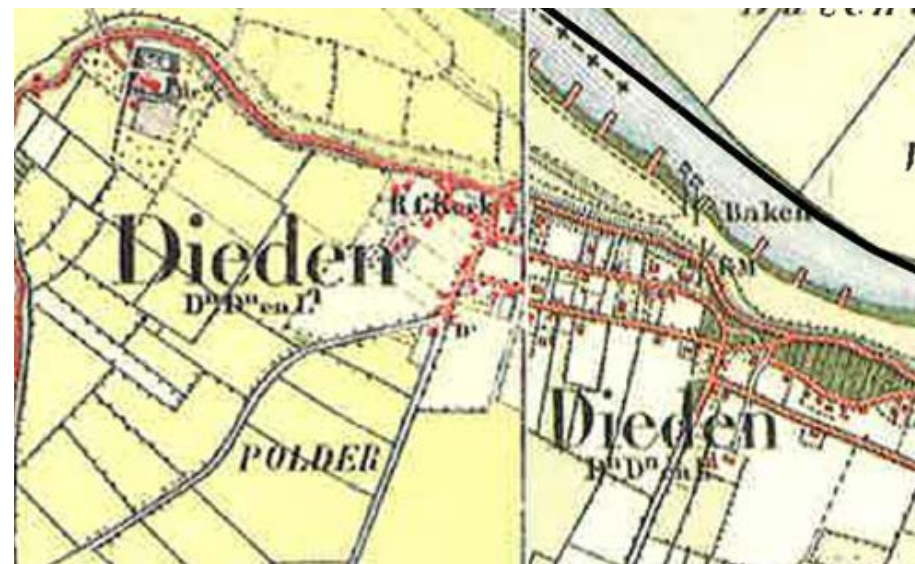

Dieden

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Dieden is een typisch dijkdorp op de oeverwal. De naam Dieden betekent een bewoonde plaats aan de dijk. Lang geleden was Dieden een eigen heerlijkheid, die hoorde bij het land van Maas en Waal. In 1810 bestond de gemeente Dieden uit: Dieden, Demen en Langel. Dieden heeft tot 1875 een eigen kasteel gehad. Nu zijn alleen de grachten, het bruggenhoofd, een veeschuur en deel van het koetshuis nog over.

Ruimtelijke structuur

Dieden is een prachtig dijkdorp. De ruimtelijke structuur bestaat uit drie wegen: de Maasdijk, de Voorstraat en de Achterstraat. Deze drie straten liggen parallel aan elkaar. De Voorstraat en de Achterstraat heten niet voor niets zo. De boerderijen en percelen aan de Voorstraat waren ontsloten via de Achterstraat. De noordzijde van de Achterstraat was nagenoeg onbebouwd. Alleen ter hoogte van verbindende paden stonden boerderijen. Deze structuur is nog grotendeels in tact. Dit is een waardevolle karakteristiek van Dieden. De Voorstraat kenmerkt zich door de fraaie platanenlaan.

Kenmerkend voor Dieden zijn verder: de kerk, de molen Stella Polaris, de griend (ten noorden van de Poelstraat) en het natuurgebiedje (kruising Achterstraat-Voorstraat).

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Dieden. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Dieden en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Maasdijk, Voorstraat, Achterstraat (gaten aanvullen), Poelstraat, St. Laurensstraat, Kortestraat, Langestraat

en Weijenstraat (deel op de oeverwal). Een prachtige laan platanen ondersteunt de Voorstraat. Platanen zijn niet inheems. Daarom worden deze plantanen bij uitval vervangen door inheemse bomen.

Voorstraat, fraaie laan van platanen

De straten die haaks op de Maasdijk staan lopen vanaf de oeverwal het komgebied in. In het komgebied streven we openheid na. Daarom geldt voor Langestraat dat deze op de oeverwal (en de randzone) lindes heeft. Deze stoppen in het komgebied. Andere haakse wegen kunnen op soortgelijke wijze beplant worden. De Kortestraat bevindt zich geheel in de randzone van de oeverwal. Deze essenlaan blijft behouden.

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Dieden staan echter nog prachtige walnoten en essen op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke beeld.

Kortestraat, essenlaan in het buitengebied bij Dieden, op de rand van de oeverwal

Walnoten op de Maasdijk

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorps karakter. Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Essen op de Maasdijk, bakenbomen langs de Maas

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. In Dieden zijn er alleen 'wegen buitengebied':

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Dieden en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- nevenstructuur bestaand

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

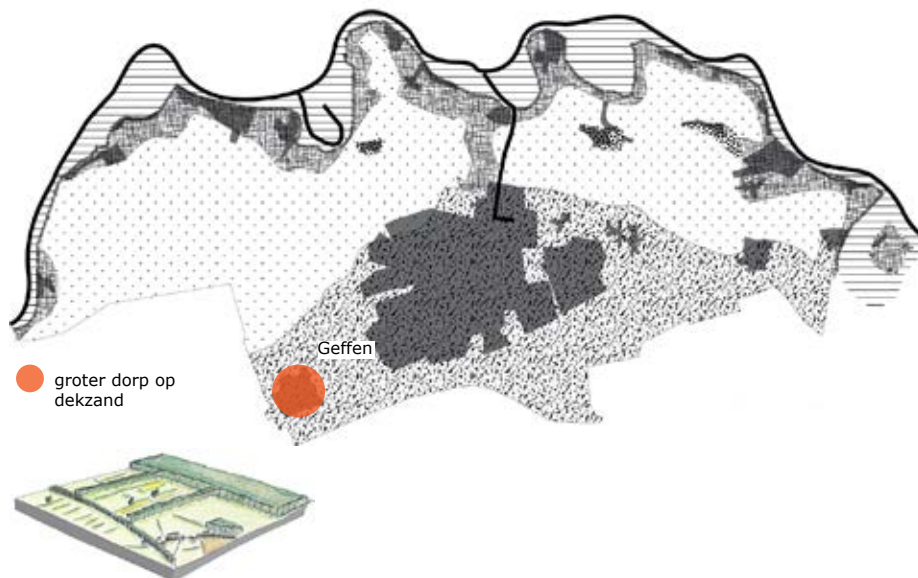

Geffen

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Het grote dorp Geffen ligt op de rand van de dekzandrug. Het ligt vlakbij de overgang naar het rivierengebied. Archeologische vondsten bewijzen dat het gebied rond Geffen al sinds de late Steentijd werd bewoond. Het dorp is ontstaan uit agrarische bebouwing gelegen langs linten.

Ruimtelijke structuur

Het centrale dorpslint langs de Dorpsstraat/Kloosterstraat is het meest beeldbepalend. Het is een langgerekt lint dat vanaf de noordelijke dorpsrand doorloopt tot aan de zuidelijke dorpsrand. Het oude centrum bestaat uit karakteristieke bebouwing rondom de dorpspomp. Hier bevinden zich ook de kerk en een voormalig kloostercomplex. Ten zuiden van dit 'oude' centrum ligt een 'nieuw' centrum; het dorpsplein. De linten zijn in de loop der tijden opgevuld met recentere woonbebouwing. Achter de linten bevinden zich veelal in een oksel van linten meer recentere woonbuurten. Sinds 2015 behoort Geffen tot de gemeente Oss.

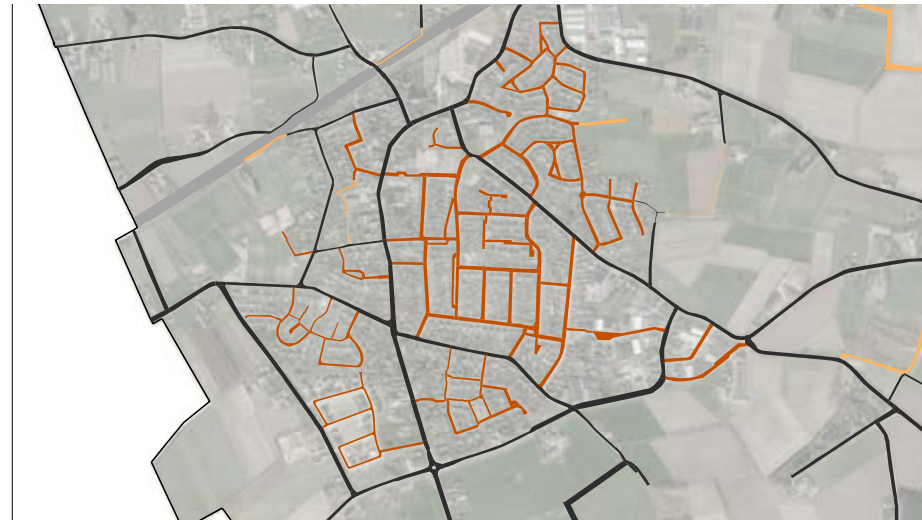
Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur (hoofdstraat en radialen) is in Geffen behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten en de bijbehorende stratenpatronen.

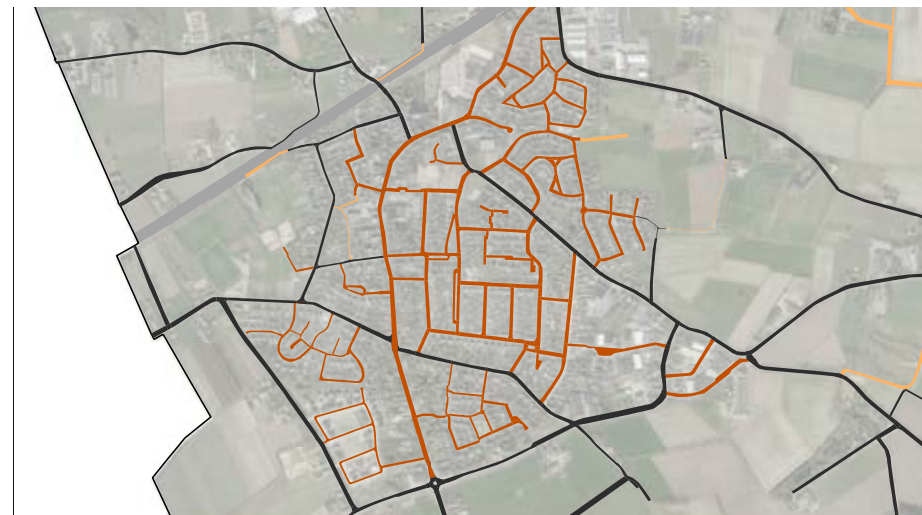
De gewenste situatie is dat de hoofdstructuur en de wegen in het buitengebied in asfalt zijn en de planmatige woonstraten in klinkerverharding.

De ruimtelijke hoofdstructuur (hoofdstraat en radialen) bestaat uit: Elst, Broekstraat, D'n Ham, Runrotstraat, Dorpstraat, Papendijk, Heesterseweg, Veldstraat, Leiweg, Bredeweg en Kloosterstraat.

De bestaande situatie en de gewenste situatie verschillen. Het grootste verschil is dat er in meerdere radialen/oude bebouwingslinten klinkers liggen in plaats van asfalt. Bij herinrichting is het gewenst hier asfalt toe te passen. Door dit

Visie: De hoofdstructuur - de historische radialen - in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Geffen behoudt/heeft eigen karakter

consequent door te voeren wordt de ruimtelijke structuur weer leesbaar. Hierdoor wordt het ook makkelijker om je te oriënteren in Geffen en omgeving.

Heesterseweg bestraat met klinkers, uitvoering in asfalt gewenst

Geffen is één van de vijf grote dorpen. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft en houdt. In het centrum liggen gebakken klinkers op de rijbaan en trottoirs. Het is wel belangrijk het centrum een duidelijke begrenzing te geven.

Om het verschil tussen de historische wegenstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Geffen (Dorps- en Kloosterstraat): eigen karakter

Dorpsstraat, centrum Geffen, centruminrichting met gebakken klinkers in rijbaan en trottoirs

Boomstructuur

Grote bomen van de 1e orde ondersteunen de historische / ruimtelijke structuur van Geffen. Deze groenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de kaart is de boomstructuur aangegeven. Hier staan of komen boomstructuren van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft o.a.: Elst, Broekstraat, D'n Ham, Runrotstraat, Dorpsstraat, Papendijk, Heesterseweg, Veldstraat, Leiweg, Bredeweg en Kloosterstraat.

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. Dit soort bestaande bomen neemt de ontwerper mee als onderdeel van de boomstructuur. In de openbare ruimte wordt dus ruimte gelaten t.b.v. prachtexemplaren.

Broekstraat op de dekzandrand, bomen van de eerste orde gewenst

In de woonstraten waar geen boomstructuren op de kaart staan, kunnen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorps uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Al deze bomen dragen bij aan het dorps, lommerrijke karakter van Geffen. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden. Een voorbeeld van zo'n groene plek van formaat is het gebied tussen de Lambertusstraat en Trudostraat. Hier staan een groot aantal zomereiken in het gras.

grote groep zomereiken in het gras langs de Lambertusstraat

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Geffen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m. RAL-kleur 7003
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003
- Centrumgebied Geffen: Light-OGR Antiek + 3.25 Antiek Geffen
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m. RAL-kleur 3004

centruminrichting Geffen, met specifieke, historisch ogende lichtmast

In het centrum van Geffen staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk aan de kerk, het voormalige klooster, een aantal monumentale bomen, de molens, etc.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Dieden en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- nevenstructuur bestaand
- bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

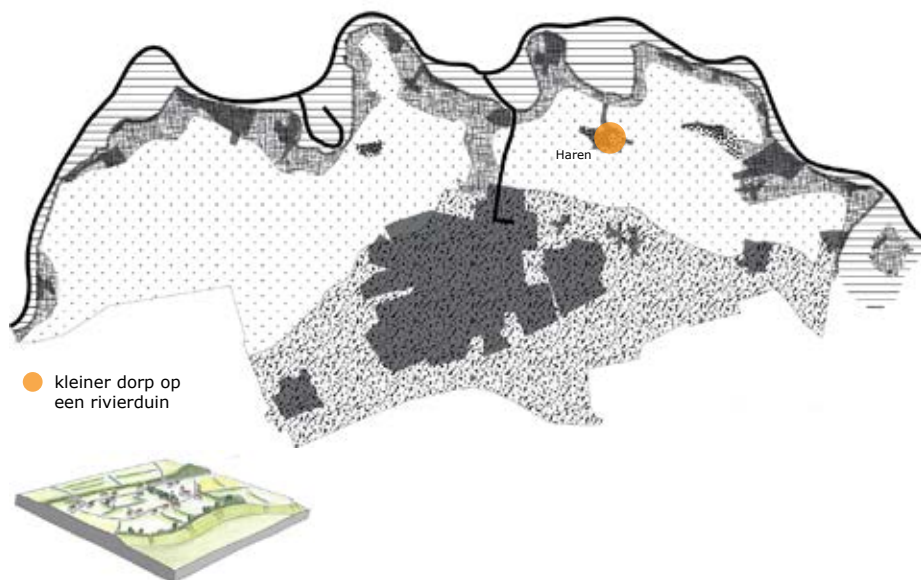

Haren

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Haren ligt op een rivierduin in het voormalige stroomgebied van de Maas. Door de hogere ligging waren deze gronden beter geschikt voor bewoning en agrarisch gebruik dan de lager gelegen kleigronden. De boerderijen werden gebouwd rondom gemeenschappelijke bolle akkers, de essen. Rondom deze akkers en boerderijen lagen wegen die de essen met elkaar en de omgeving verbonden. De boerderijen waren met de voorkant (het woonhuis) naar de es met kerkpaden gericht, de achterkant (het schuurgedeelte) en de schuren lagen naar de weg.

Ruimtelijke structuur

Het oorspronkelijke bebouwingspatroon is op diverse plekken binnen Haren nog herkenbaar. Kenmerkend zijn de clusters boerderijen langs met name de Middenweg, Grootte Woordstraat en Groenstraat. De kerk is gebouwd bij de oostelijke es. Rondom de kerk is het 'centrum' van Haren ontstaan. Ten zuiden hiervan ligt het klooster Bethlehem.

Het gebied aan de westzijde van de Lietingstraat lag ook hoger en was daardoor ook geschikt voor bebouwing. Langs deze weg is lintbebouwing op terpen ontstaan.

De aanleg van de Dorpenweg in de jaren '60 van de vorige eeuw betekende een verbetering van de ontsluiting van Haren maar leidde ook tot een ruimtelijke 'opdeling' van de kern. De oorspronkelijke bebouwingslinten zijn in de loop der tijd verdicht. De kleine westelijke es is hierdoor vanaf de weg nauwelijks nog zichtbaar. De oostelijke es is daarentegen nog relatief open. Het bebouwingspatroon van Haren is verder verdicht en uitgebreid door de aanleg van nieuwe woonstraten en -buurten.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen bijna helemaal overeen in Haren. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt. Uit- en inbreidingen zijn in klinkers. Alleen in de Laagstraat komt de bestaande verharding niet overeen met de gewenste verharding. Hier liggen nu klinkers, terwijl asfalt gewenst is.

Boomstructuur

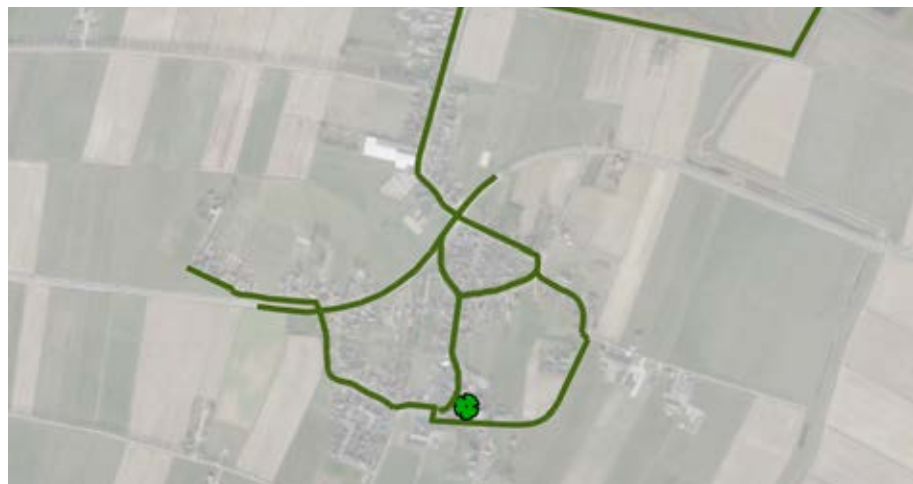
De boomstructuur ondersteunt de historische structuur van

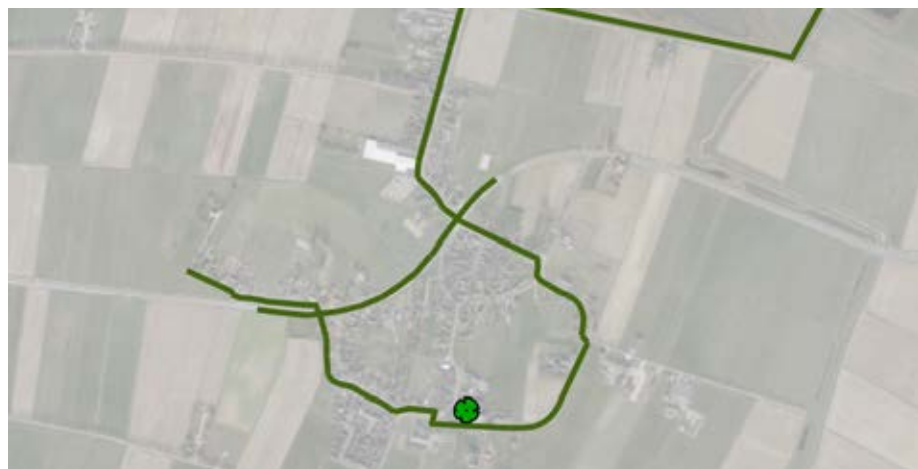
Laagstraat, historische weg in klinkers, asfalt gewenst

Haren en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de rivierduin. In het komgebied streven we openheid na. De boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> dan 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Laagstraat, Grotestraat, Groenstraat, Grote Woordstraat, Peperstraat en Dorpenweg.

De bestaande boomstructuur komt nog niet overeen met de gewenste boomstructuur. De bestaande bomen in het komgebied langs de Dorpenweg, Bossekampstraat, Luistenstraat, Garststraat en Brebitstraat zouden we nu niet meer aanplanten. Zonder deze boomstructuur is het verschil komgebied – rivierduin veel duidelijker. Op de rivierduin willen we juist bomen van de 1e/2e orde. Deze boomstructuren maken de historische en ruimtelijke structuur duidelijker.

Visie: bomen 1e/2e orde op rivierduin

Toekomstbeeld: In Groenplan Haren is met de bewoners besloten geen bomen te planten langs de Grotestraat en Groote Wordstraat

In Groenplan Haren is met de bewoners afgesproken dat er geen bomen komen langs de Grotestraat en de Groote Wordstraat.

De Lietingstraat is een bebouwingslint dat de rivierduin met de oeverwal verbindt. Hierlangs staan essen. De bebouwing maakt de Lietingstraat al besloten. De essen kunnen hier in het komgebied blijven staan.

Lietingstraat, bebouwingslint in komgebied met essen

In de woonstraten waar geen boomstructuur op de kaart staan, kunnen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. In de uitbreidingsbuurten is een groene (dorpse) uitstraling het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen

boomgroepen en solitair zijn. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

bomen op particuliere percelen dragen bij aan een groen straatbeeld in de Pepersraat

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Haren de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Haren en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. In Haren bevinden zich een aantal formeel ingerichte speelplekken. We willen naast de formele speelplekken, meer ruimte voor spelaanleidingen en natuurlijk spelen.

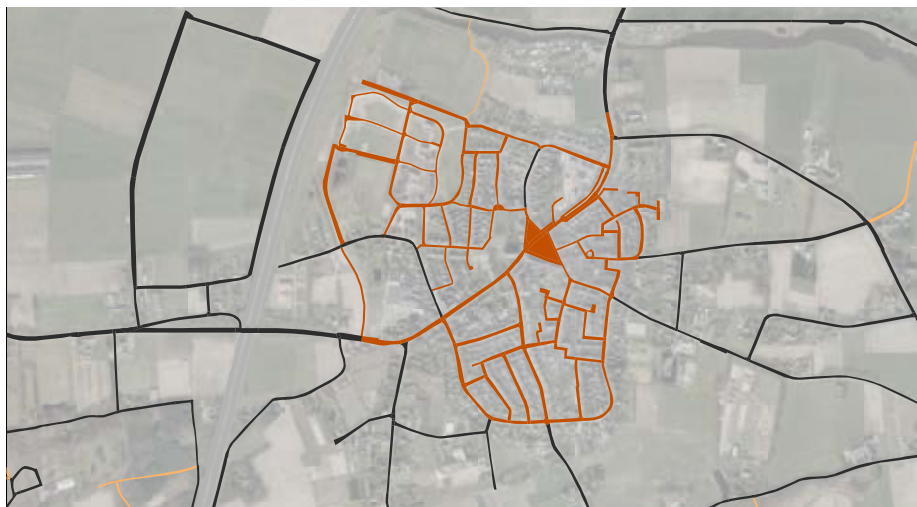

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- bijzonder waardevolle boom
- nevenstructuur bestaand

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

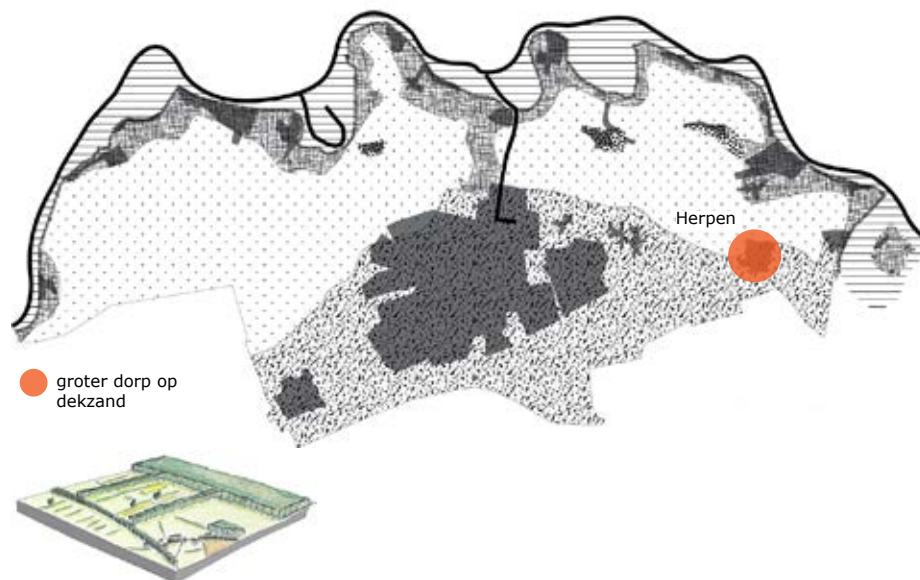

Herpen

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Herpen ligt op het uiteinde van de dekzandrug 's-Hertogenbosch – Oss.

De Erfdijk vormt samen met het water -Hamelspoel, Hertogswetering en De Wooij- een mooie begrenzing van de dekzandrug. Een klein gedeelte, de noordwesthoek, ligt in het open komgebied. Aan de westzijde vormt de A50 een harde grens.

Ruimtelijke structuur

Herpen kenmerkt zich door de oude radiaalstructuur. De radialen waaieren uit in het landschap. Oude radialen zijn: Buitenstraat, Molenstraat, Schoolstraat, Zandstraat, Broekstraat, Berghemseweg, Heiweg, Aalvoortsestraat en Wooijstraat. Deze radialen zijn ook goed zichtbaar op de historische kaart uit omstreeks 1900. Hierop is ook de oude doorgaande weg, de Rogstraat, goed te zien. Oorspronkelijk zat hier een bajonet in (Kloosterstraat). Het ruitvormige dorpshart, het Allard van Herpenplein, is eveneens in 1900 al aanwezig. De Rogstraat en het Allard van Herpenplein worden heringericht.

Verharding

De wegen in het buitengebied (o.a. de radialen) hebben asfalt verharding op de rijbaan. In de bebouwde kom bestaan de wegen, zowel de historische wegen als de wegen in de nieuwere buurten, bijna geheel uit klinkerverharding. Onderscheid tussen de hoofd- en nevenstructuur is niet of nauwelijks te maken.

Zoals eerder aangegeven willen we de ruimtelijke hoofdstructuur weer leesbaar maken. Bij herinrichting van de radialen komt hier geen klinkerverharding terug, maar asfalt. Dit geldt ook voor andere historische structuren zoals de Kloosterstraat en de Kruisstraat. De woonbuurten houden de betonklinkers.

Herpen is één van de grote dorpen. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft. De ontwerper maakt momenteel, samen met de bewoners en beheerders, een ontwerp voor het centrumgebied (Rogstraat en het Allard van Herpenplein).

Visie: De hoofdstructuur - hoofdstraat en radialen - in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Herpen heeft/krijgt eigen karakter

Boomstructuur

Grote bomen ondersteunen de historische / ruimtelijke structuur van Herpen. Deze groenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de kaart is de boomstructuur aangegeven. Hier staan/komen boomstructuren van de 1e orde en/of 2e orde (>15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft o.a. de Broekstraat, Buitenstraat, Molenstraat, Schoolstraat, Kruisstraat, Aalvoorstestraat, Kloosterstraat en Rogstraat.

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. Zo staan er bijvoorbeeld twee prachtige grote bomen bij Rogstraat nummer 37. Voor Rogstraat 14-16 staan drie beeldbepalende en cultuurhistorisch waardevolle knotlindes uit 1900 (lijst bijzondere bomen). Dit soort bestaande bomen neemt de ontwerper mee als onderdeel van de boomstructuur. In de openbare ruimte wordt dus ruimte gelaten t.b.v. prachtexemplaren.

grote bomen op particulier terrein (Rogstraat)

In de woonstraten waar geen boomstructuren op de kaart staan, mogen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorps uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. In het dorps hart, op het Allard van Herpenplein, staan prachtige grote Amerikaanse eiken. Bij het Sportveld staan mooie moerasede eiken. En in het groentje/speelplek in de Brabantstraat staan platanen van formaat. Al deze bomen dragen bij aan het dorps, lommerrijke karakter van Herpen. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

grote Amerikaanse eiken op het Alard van Herpenplein

moereseiken op het sportveld aan de Hendrik van Cuijkstraat

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Herpen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m. RAL-kleur 7003
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003
- Centrumgebied Herpen: eigen armatuur, historiserend.

In het centrum van Herpen staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk aan de kerk, de muziekkapel, een aantal monumentale bomen, de oude pastorie, etc.

Foto Herpen bij nacht

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Herpen toe met uitzondering van het centrum. Het centrum van Herpen heeft zijn eigen specifieke karakter. Daarmee is en wordt het centrum van Herpen bijzonder. Het dorpse, groene en historiserende karakter zijn leidend.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- nevenstructuur bestand

verharding bestand

boomstructuur bestand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

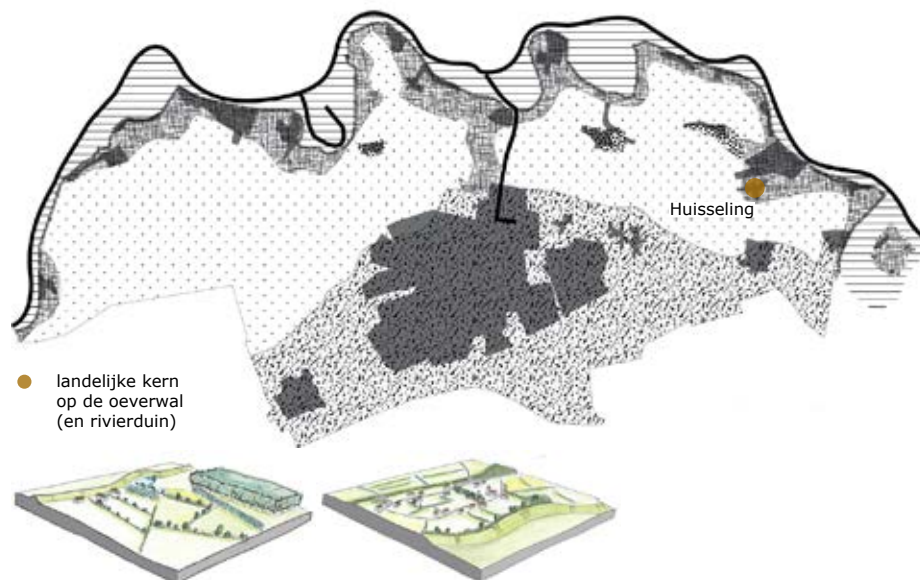

Huisseling

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Huisseling is grotendeels gelegen op de oeverwal. In het noordwesten ligt een kleine rivierduin (donk). Het karakter van het dijkdorp heeft de overhand. Huisseling ligt nogal ingeklemd: aan één kant de snelweg, aan één kant de Dorpenweg en aan de noordkant de uitbreidingen van Ravenstein. In het verlengde van de Hamstraat ligt een viaduct over de snelweg, dat de verbinding vormt naar Herpen en de omgeving

De kerk heeft een terugkerende rol in de geschiedenis van Huisseling. Deze is vaak afgebroken en weer opgebouwd. Er stond al een kerk in 1586. Toen de vestingwerken van Ravenstein in 1621 werden aangelegd, moesten de kerk en 29 huizen wijken. Naast het kerkplein staat een knekelhuisje uit de 19e eeuw.

Ruimtelijke structuur

Huisseling ligt grotendeels op een oude oeverwal aan een oude nevengeul. Het ligt op een kruispunt van wegen rondom de kerk. De Burgemeester van de Wielstraat en de Hamstraat liggen parallel aan deze oude nevengeul. De Woordstraat ligt er loodrecht op. Deze opbouw komt overeen met andere dijkdorpen. De Burgemeester van de Wielstraat is zeer karakteristiek. De straat heeft een opvallend smal profiel met een scherpe knik. In het noordwesten ligt nog een verdichting van bebouwing. Dit heeft te maken met de aanwezige kleine rivierduin. Aan de oostzijde ligt de Grotestraat. Dit is een planmatige, rechtlijnige uitbreiding, die in de voormalige nevengeul ligt. Dit deel ligt relatief laag. Huisseling is van Ravenstein gescheiden door een rommelige bufferzone. Deze zone heeft een landelijk karakter. Ten zuidwesten van het dorp ligt het open komgebied. Hier zijn dorp en landschap met elkaar verweven.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Huisseling. Huisseling is een klein dorp met een open structuur, dat opgaat in het landschap. De wegen zijn hier allemaal in asfalt.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Huisseling en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal (en in het noordwesten een kleine rivierduin). Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen, lindes en essen, van de 1e orde. Het betreft in het dorp: Burgemeester van de Wielstraat, Hamstraat, Woordstraat, Heuveleindstraat, Hongerveldstraat en Grotestraat. In het buitengebied op de oeverwal ondersteunen grote bomen eveneens de historische / ruimtelijke hoofdstructuur. In het komgebied streven we juist openheid na.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Het zeer smalle profiel van de Burg. van de Wielstraat heeft maar beperkt openbare ruimte beschikbaar voor grote bomen.

Burgemeester van de Wielstraat; hagen en bomen bepalen het groene straatbeeld

Hier doen de grote bomen in de tuinen nadrukkelijk mee in de hoofdbomenstructuur. Ook de hagen dragen bij aan het groene, dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de bomenstructuur.

De Grotestraat is een rechte en planmatige uitbreiding. Deze straat is echter ook een historische structuur. Daarom zijn ook hier bomen van de 1e orde en/of 2e orde gewenst.

Grotestraat; historische weg met planmatige woonuitbreiding

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Huisseling de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.

Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.

Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Huisseling en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asfalt
- klinkers
- zand

verharding bestaand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

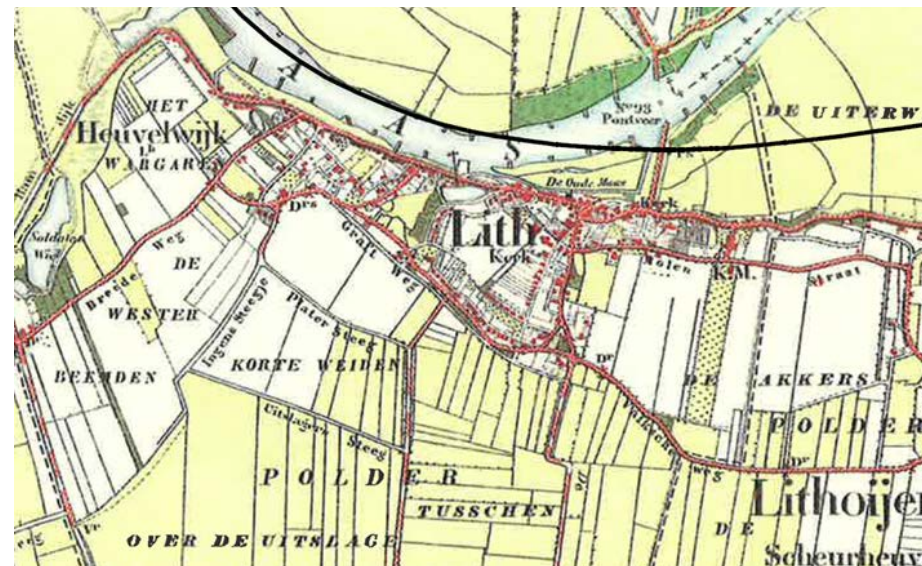
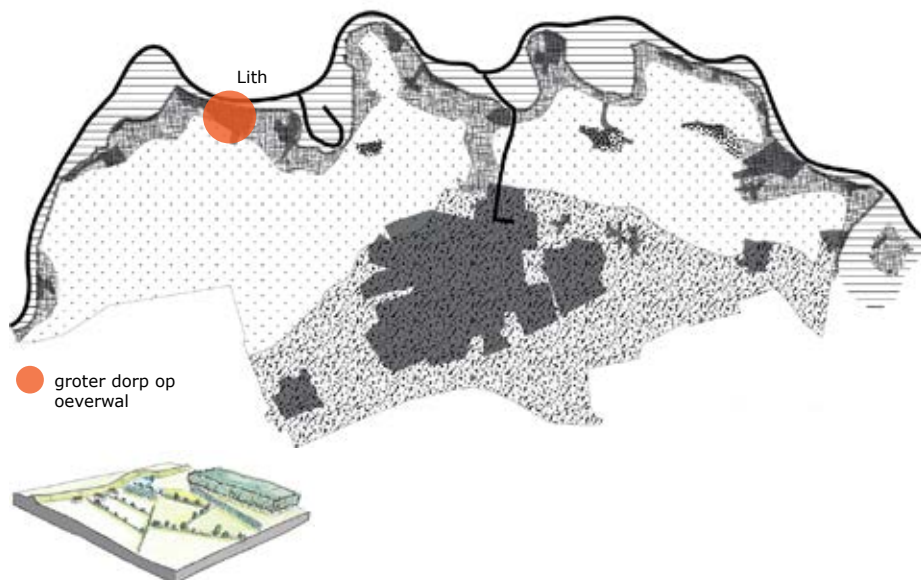

Lith

Ligging en ontstaangeschiedenis

Lith ligt op de oeverwal tussen recreatiegebied De Lithse Ham en Lithoijen. De ontwikkeling van Lith is sterk bepaald door de Maas. Bewoning was lange tijd alleen mogelijk op de hoger gelegen gronden. Omstreeks 1200 werd de rivier bedijkt. Aanvankelijk legde ieder dorp zijn eigen langs- en dwarsdijken aan. Daarna werden de losse dorpspolders aaneen gesmeed. Hierdoor ontstond aan het begin van de 14e eeuw een doorgaande dijk langs de Maas.

De bebouwing van Lith ligt op de hoger gelegen oeverwal. De meeste bebouwing staat aan de Lithse dijk, de Meester van Coothstraat en de daartussen liggende dwarsverbindingen. Vroeger waren er vier min of meer van elkaar gescheiden buurten.

- De omgeving van het centrum
- De Engwijk is een langgerekte kunstmatige hoogte gelegen aan het Engwijkpad. Hierlangs ligt een rij boerderijen.
- De bebouwing langs de dijk. Dicht opeengepakt langs de dijk lagen een aantal kleine huizen. Hier was de schippers- en handelsbuurt gevestigd.
- De wijk Heuvelwijk is gericht op het structuurbepalende Brouwerspad. De Achterweg was ondergeschikt.

Lithse woonpaden: Karakteristiek voor Lith is de padenstructuur. Kenmerkend voor deze paden is dat het woongedeelte aan het pad is gelegen en het bedrijfs gedeelte aan een bredere achterweg. De oogst kon zo gemakkelijk in- en uit worden gereden. De paden zijn hoger gelegen zodat men bij hoog water met droge voeten naar de dijk kon. Op de historische kaart zijn de open ruimtes aangrenzend aan de paden goed te herkennen. Deze groene gebieden zijn laag gelegen en waren daardoor vaak te nat om te bebouwen.

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur van Lith wordt bepaald door de oost-westgerichte structuurlijnen van de dijk en de Mr. van Coothstraat en de dwarsverbindingen daartussen. In de zone tussen deze ruimtelijke dragers liggen karakteristieke groene gebieden, de dorpspaden en de planmatig ontworpen woonbuurten.

Karakteristieke dorpsbebouwing: De oude dorpsbebouwing rondom het driehoekige Marktplaats heeft zijn historische uitstraling goed behouden. Tevens staat er nog veel karakteristieke bebouwing aan de Lithsedijk en aan de dorpspaden.

Dijkbebouwing: Veel dijkbebouwing is afgebroken in het kader van de dijkversterking. Een groot deel van de karakteristieke dijkbebouwing is echter nog aanwezig. De dijkbebouwing in de kern is aan de oostkant verdicht tot aaneengesloten bebouwing aan weerszijde van de dijkweg, die een bijna stedelijke uitstraling heeft.

Uitbreidingen: Net na de Tweede Wereldoorlog zijn in Lith woningen gebouwd in de wederopbouwarchitectuur. Deze relatief kleine woningen staan op zeer ruime percelen. De woningen staan in de Pastoor van Hapertstraat en in de Schoolweg. In de periode daarna hebben er woninguitbreidingen plaatsgevonden met strakke

Lithsedijk, dijkbebouwing aan weerszijden van de weg

blokverkavelingen in de jaren '60, de lossere verkavelingen uit de jaren '70 en de meer strakke, geometrische wijken uit de jaren '80 en '90. Aan de oostzijde van Lith, tussen de Molenstraat en de Valksestraat, wordt een nieuwe woonwijk Lith-oost gebouwd.

Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur is in Lith behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is de hoofdstructuur. Deze is aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten. De straten in deze nieuwere woonbuurten vormen de nevenstructuur. Qua verharding zijn de hoofd-en nevenstructuur momenteel niet van elkaar te onderscheiden.

Volgens de visie is de ruimtelijke hoofdstructuur namelijk in asfalt en de nevenstructuur in klinkers. De hoofdstructuur (historische structuur) bestaat uit: Lithse Dijk, Molenstraat, Valksestraat, Meester van Coothstraat, Pastoriestraat, Verlengde Herenengstraat, Zeuven Wilgenstraat, Pastoor van Hapertstraat, Kapelstraat, Heuvelwijkstraat, Zomerstraat en Citadelstraat.

Een deel van deze straten behoort tot het centrumgebied van Lith. Lith is één van de grote dorpen in het buitengebied. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft/krijgt. De ontwerper, maakt momenteel samen met de bewoners en beheerders, een ontwerp voor het centrumgebied. Het centrum van Lith bestaat uit: het Marktplaatsje, het Antoon Coolenplein, de Mgr. Bekkersstraat, Pastoriestraat, Zeuven Wilgenstraat (deels), Heuvelhofke, Verlengde Herenengstraat, Meester van Coothstraat (deels) en de Lithse Dijk (deels).

Visie: De hoofdstructuur - hoofdstraat en radialen - in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Herpen heeft/krijgt eigen karakter

In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt (of zand). De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben zowel in de bestaande als gewenste situatie een klinkerverharding.

Om het verschil tussen de hoofd- en nevenstructuur te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Lith: eigen karakter, natuurstenen keien en gebakken klinkers
- Woonpaden: gebakken klinkers (Padenplan volgen)
- Buitengebied: asfalt

Mr. Van Coothstraat, historische weg in asfalt

Boomstructuur

Lith heeft een zeer versnipperde groenstructuur. De historische wegenstructuur wordt niet ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Dit kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). De gewenste boomstructuur in Lith betreft: Lithse Dijk, Molenstraat, Valksestraat, Meester van Coothstraat, Pastoriestraat, Verlengde Herenengstraat, Zeuven Wilgenstraat, Pastoor van Hapertstraat, Kapelstraat, Heuvelwijkstraat, Zomerstraat en Citadelstraat.

De Lithse Dijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). Daarnaast is de Lithse Dijk deels ook te smal voor nieuwe bomen. De huidige bomen op de Lithse Dijk koesteren we.

In het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we openheid na. De wegen in het komgebied worden dus bij voorkeur niet begeleid door grote bomen. Hetzelfde geldt voor het woongebiedje in het komgebied (polder).

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorps uitstraling is daarbij wel het

Lithsedijk, te smal voor nieuwe bomen

uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeirimte.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes, grote open plekken en andere groene ruimtes zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. In Lith staan veel bijzonder waardevolle bomen. Zo staan er grote leilindes op het Marktplaatsje, mooie solitaire bomen achter de kerk en een grote rode beuk bij het kapelletje.

Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

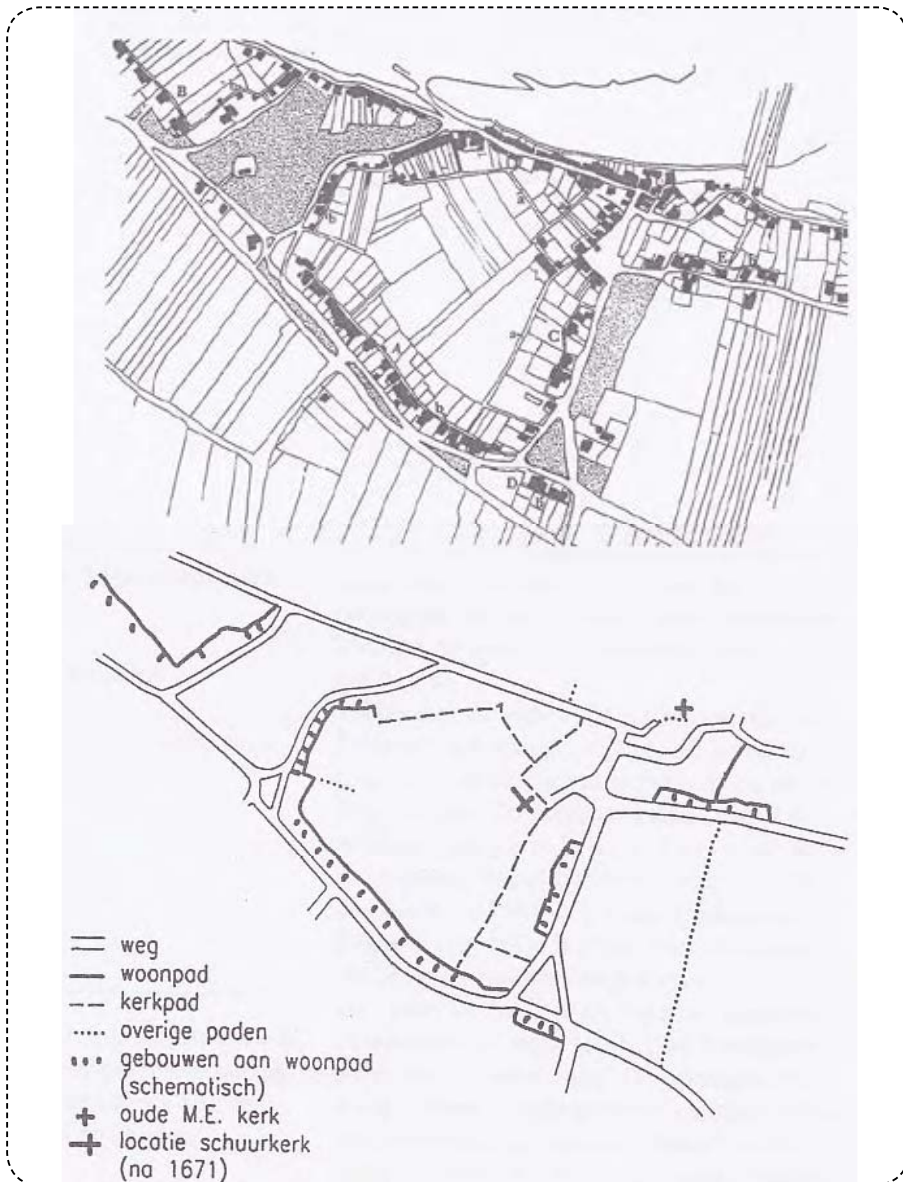
Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Lith de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Centrum Lith: eigen karakteristiek. Het centrum van Lith krijgt dezelfde centrumverlichting als Berghem.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Lith en het bijbehorende buitengebied toe. In het centrum mag afgeweken worden met meubilair dat bij de centruminrichting past. Het verdient de voorkeur om in de centra van de grote dorpen dezelfde familie toe te passen.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3. Bijzonder in Lith zijn de padenstelsels van eeuwenoude kerkpaden en markante woonpaden. Dit zijn paden uit de Middeleeuwen die onderdeel zijn van een bijzondere verkavelingswijze.

Woonpaden Typerend voor de woonpaden is dat ze niet achteraf tussen de landerijen liggen, maar de woningen direct aan het pad liggen. Deze paden zijn de dragers van de stedenbouwkundige structuur. Woonpaden zijn dus paden waarlangs de woningen zijn gebouwd. De voorzijden zijn georiënteerd op het woonpad. Daar tegenover liggen de zogenaamde overtuinen. De achterzijden van de woningen sluiten aan op een ontsluitingsweg. In Lith liggen drie woonpaden: het Engwijkpad, het Brugpad en het Brouwerspad.

Kerkpaden Kerkpaden voeren vanuit de woonomgeving via de kortst mogelijke route naar de kerk. De kerkpaden in Lith voeren naar de plaats van de 17e eeuwse schuurkerk.

Middels het padenplan realiseren we sinds december 2014 een netwerk van cultuurhistorische paden: de woon- en kerkpaden.

zie paragraaf 3.3 en Padenplan Lith eo

formele speelplek aan de Wiegersmastraat

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. In Lith bevinden zich een aantal formele speelplekken. Het betreffen trapveldjes en/of speeltoestellen. De speelplekken bevinden zich min of meer op willekeurige plekken, met name in de meer recente planmatige uitbreidingen. We zetten naast de formele speelplekken in op natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

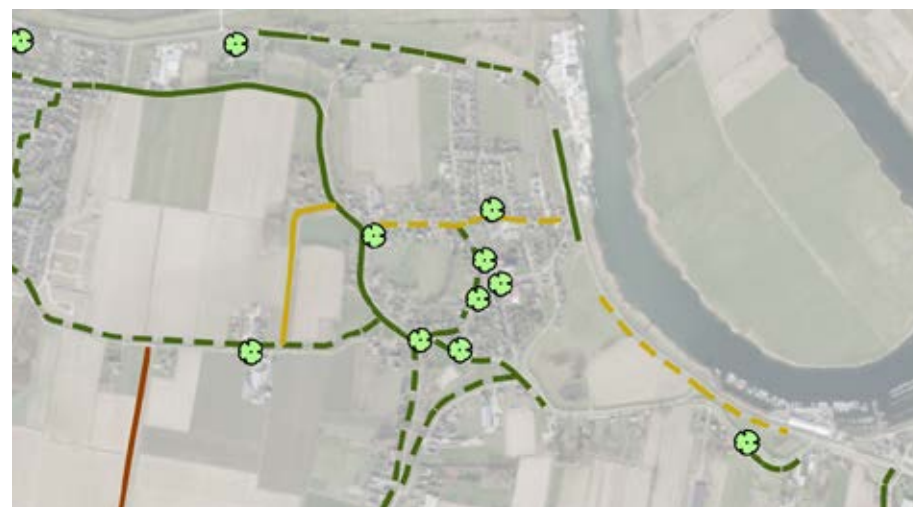
- asfalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

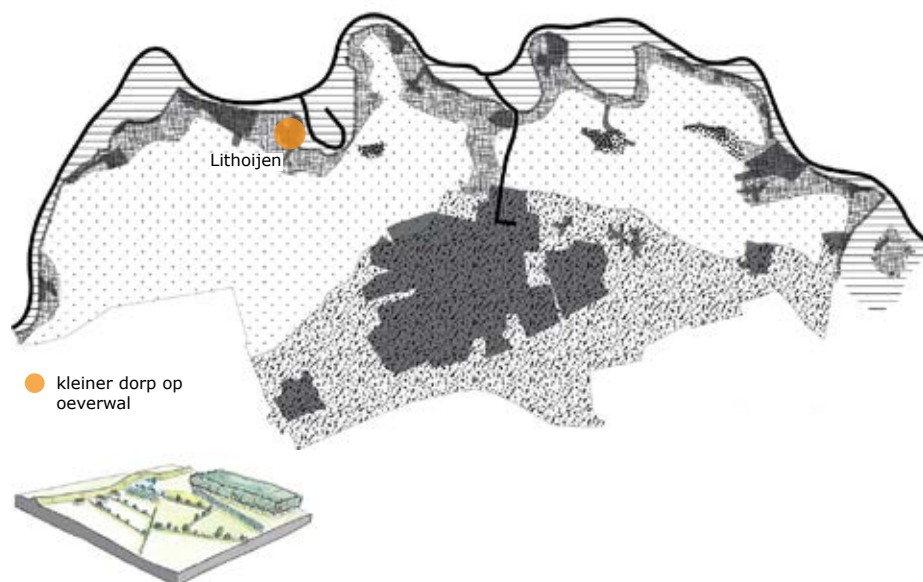

Lithoijen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Lithoijen ligt op de oeverwal in de oksel Maas - oude Maasarm. De ontwikkeling van Lithoijen is sterk bepaald door de Maas. Bewoning was lange tijd alleen mogelijk op de hoger gelegen gronden. Omstreeks 1200 werd de rivier bedijkt. Aanvankelijk legde ieder dorp zijn eigen langs- en dwarsdijken aan. Daarna werden de losse dorpspolders aaneengesmeed. Hierdoor ontstond aan het begin van de 14e eeuw een doorgaande dijk langs de Maas.

De bebouwing in Lithoijen lag oorspronkelijk geheel op terpen. De grote, vroeger beboste, driehoekige ruimte aan de zuidkant van het dorp is een overblijfsel van de samenkomst van twee verlande stroombeddingen. Deze zijn geheel vergraven. De vooral agrarische bebouwing was gegroepeerd in buurtjes, veelal 'wijken' genoemd. Voorbeelden zijn de Lange Wijk, Scheurheuvel, de Olijfwijk en het Dorp. De Lange Wijk (huidige Langwijkstraat) is zeer langgerekt met een vluchtpad dat aansluit op de dijk. Dit pad is geheel verdwenen. De Scheurheuvel ligt in een V-vorm langs de grote driehoekige ruimte. De Olijfwijk is een klein groepje verspreid staande huizen in het westelijk deel van het dorp. Het Dorp, de dorpskern, met kerk, pastorie en school en midden op het kruispunt van wegen het oude raadhuis. Na 1900 heeft er vooral verdichting plaatsgevonden van enkele bebouwingslinten. Tot de jaren '60 zijn er nauwelijks nieuwe woningen gebouwd

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke dragers van Lithoijen zijn de dijk en het historische wegenpatroon. Kenmerkend voor Lithoijen is de relatie van de dorpsbebouwing met het omliggende landschap. Het landschap is bijna overal in het dorp aanwezig. De dorpsbebouwing kent een lage bebouwingsdichtheid. Grotere open plekken zijn karakteristiek vanwege de ligging in de historische, rivier gerelateerde structuur. Of vanwege de ligging van de historisch-stedenbouwkundige structuur langs het woonpad. Een tweetal gebieden in de kern is aangemerkt als karakteristieke open plek. Eén daarvan grenst aan het Dorpspad. De ander betreft de stroomgeulrestant 'De Meer' in het zuidelijke deel van Lithoijen. De open plekken bestaan grotendeels uit graslanden met struikgewas en bomen. In het

centrum (Prelaat van de Bergplein) staan een aantal karakteristieke gebouwen van rond 1900: de kerk, de pastorie, een deel van de kerkhofmuur, het voormalige klooster, het voormalige raadhuis en twee boerderijen.

Lithoijen heeft een planmatige uitbreiding aan de noordkant van de kern. De woningen in de 'Lithoijense Enge' zijn gebouwd op voormalige agrarische gronden.

Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur is in Lithoijen behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is in beperkte mate aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten.

De gewenste situatie is dat de historische wegenstructuur in asfalt is en de planmatige woonstraten in klinkerverharding. De historische wegenstructuur bestaat uit: Molenweg, Langwijkstraat, Dorpsstraat, Prelaat van de Bergplein, Stuwstraat, Weisestraat en Steegeindstraat. De bestaande situatie en de gewenste situatie komen grotendeels overeen. Alleen het oostelijk deel van de Langwijkstraat, het Prelaat van de Bergplein en de Stuwstraat

oostelijk deel van de Langwijkstraat, historische weg in klinkers

Prelaat van de Berghplein, centruminrichting loopt door in de straat

wijken af. Hier liggen klinkers, terwijl asfalt hier gewenst is. Bij de herinrichting van het Prelaat van de Bergplein is er gekozen Lithoijen een eigen centruminrichting te geven. Omdat Lithoijen niet één van de grote dorpen is, zouden we dat nu niet meer doen. De centruminrichting is niet duidelijk beëindigd. Wij stellen voor de bijzondere inrichting te beperken tot het verbrede deel van het Prelaat van de Bergplein. De bijzondere inrichting past bij de karakteristieke historische gebouwen als de kerk en het voormalige raadhuis.

In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben zowel in de bestaande als gewenste situatie een klinkerverharding. Om het verschil tussen de historische wegenstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een

eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Lithoijen (Prelaat van de Bergplein): eigen karakter, klinkers
- Buitengebied: asfalt

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de dijk en de historische wegenstructuur van Lithoijen maar deels ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Dit kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). De boomstructuur in Lithoijen betreft: Lithoijensedijk, Molenweg, Langwijkstraat, Dorpsstraat, Prelaat van de Bergplein, Stuwstraat, Weisestraat en Steegeindstraat. De Lithoijensedijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). De huidige bomen op de Lithse Dijk en Lithoijense Dijk koesteren we. Langs de Langwijkstraat staan knotwilgen. Dit zijn geen bomen van de 1e orde, maar van de 3e orde. Knotwilgen zijn wel echte landschapsbomen: ze zijn inheems en passen bij het landschapstype. Daarom zijn knotwilgen ook onderdeel van de hoofdboomstructuur. Langs de Olijfstraat staan ook knotwilgen. In het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we openheid na.

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. Deze straten zijn vrij. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes, grote open plekken en andere groene ruimtes zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. In Lithoijen staan veel bijzonder waardevolle bomen. Zo staan er voor Molenweg 24 drie monumentale knotlindes. Bij het kerkhof staan bijzonder waardevolle walnoten.

walnoten bij het kerkhof belangrijk voor het straatbeeld

Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Lithoijen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Lithoijen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3. Bijzonder in Lithoijen is het woonpad: het Dorpspad. Kenmerkend voor woonpaden is dat de woningen direct aan het pad liggen. Een veelgebruikte naam voor deze paden is: vluchtpaden. In geval van overstroming of hoog water, kon men zo naar de dijk vluchten. De paden liggen op natuurlijke en/of

kunstmatige verhogingen. Het Dorpspad en de karakteristieke open plekken zijn cultuurhistorisch waardevol en dienen met eerbied behandeld te worden. Zie ook Padenplan Lith en Lithoijen.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. In Lithoijen bevinden zich een aantal formele speelplekken. Dit zijn trapveldjes en/of veldjes met speeltoestellen. Op de hoek Margrietstraat – Engstraat staat een tafeltennistafel op een grasveldje. Tussen de Stuwstraat en de Lithoijense Dijk ligt een groene, speels ogende speeltuin. Ook op het schoolplein langs de Langwijkstraat staan diverse speeltoestellen. Alle speeltuinen zijn begrensd door hekken en/of hagen. We zetten naast de formele speelplekken in op natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

speelplek Stuwstraat - Lithoijense Dijk

- asfalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

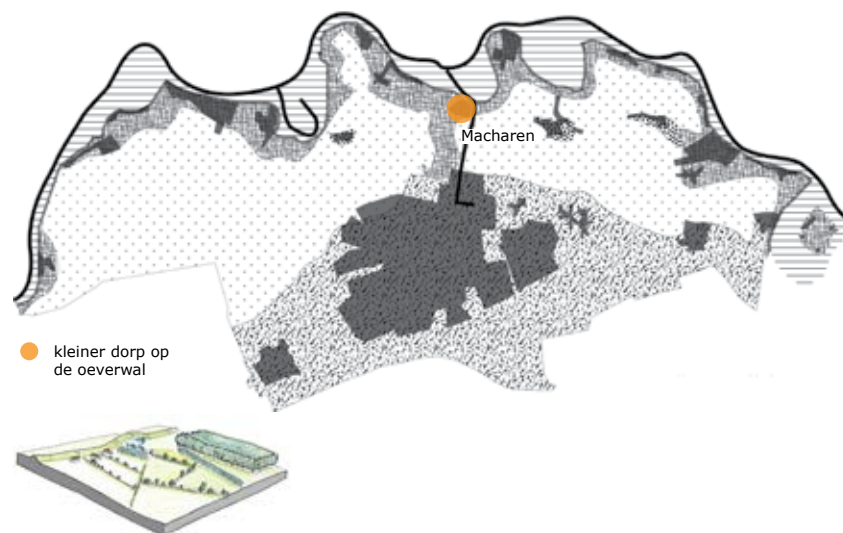

Macharen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Macharen ligt op de oeverwal ten noorden van de stad Oss, ingeklemd tussen de provinciale weg en het kanaal.

Ruimtelijke structuur

Macharen is van oorsprong een agrarische nederzetting, gesitueerd op de oeverwal. De oorspronkelijke bebouwing bevond zich in het zuidoostelijk deel van het dorp rond de kerk. Ook in de huidige situatie bevinden zich hier nog enkele oorspronkelijke gebouwen. Het huidige stratenpatroon komt overeen met de oorspronkelijke basisstructuur van het dorp, overeenkomstig met die van een esdorp.

Veel van de oorspronkelijke kenmerken zijn verdwenen. De karakteristieke, kleinschalige akkers hebben nagenoeg volledig plaatsgemaakt voor woonbebouwing. Door de aanleg van het kanaal en de provinciale weg is de oorspronkelijke samenhang van het dorp met het landschap verdwenen. Deze ontwikkelingen hebben de oorspronkelijke structuur van Macharen wezenlijk aangetast, waardoor niet meer gesproken kan worden van een grote cultuurhistorisch waardevolle karakteristiek.

Verharding

De historische en ruimtelijke hoofdstructuur is in het dorp Macharen slecht te onderscheiden. Het type verharding wisselt hier. In de Dorpsstraat liggen klinkers. Net als in een deel van de Hoogstraat. Het andere deel van de Hoogstraat heeft asphalt op de rijbaan liggen. De Megensedijk en de Kerkstraat hebben eveneens asphalt, maar het verbindende stuk hiertussen is weer in klinkers.

Drie soorten verharding in de historische Kerkstraat; asphalt, gebakken klinkers, en betonklinkers

Historische straat in betonklinkers

Om het verschil tussen de historische en ruimtelijke hoofdstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische / ruimtelijke hoofdstructuur: asphalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Kerkplein: eigen karakter, gebakken klinkers
- Buitengebied: asphalt

In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt.

Kerkplein Macharen, een eigen karakter met een beeldbepalende linde uit omstreeks 1900

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de historische / ruimtelijke structuur van Macharen niet ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Het betreft in het dorp: Dorpsstraat, Hoogstraat en Kerkstraat. De Megensedijk behoort ook tot de historische / ruimtelijke structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). De boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). In het buitengebied geldt ook dat de historische /ruimtelijke hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In

het komgebied (polder) streven we juist openheid na. Daarom staan langs de Hoogoordstraat (oeverwal) wel bomen en langs de Ossestraat niet (komgebied). De Dorpenweg ligt bij Macharen gedeeltelijk op de oeverwal (westelijk) en gedeeltelijk in het komgebied (oostelijk). Daarom is alleen het westelijke deel onderdeel van de boomstructuur.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeirimte.

Op pleinen, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. Bijzonder waardevolle bomen in Macharen zijn de groep lindes rondom het kapelletje in de Hoefstraat. Een andere zeer waardevolle boom is de linde bij de kerk. Deze is rond 1900 geplant.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Macharen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m. RAL-kleur 7003
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m. RAL-kleur 3004

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Macharen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

verharding bestaand

bomenstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

Oud Maren: Maren is een dorp met een lange en bewogen geschiedenis. In de vóór-Romeinse tijd (100 voor Christus) concentreerde zich al bewoning op de hoger gelegen oeverwallen. Deze waren maar beperkt hoger dan het omliggende landschap, waardoor permanente bewoning niet mogelijk was. Vanaf 750 na Christus vond hernieuwde occupatie plaats. In de 14e eeuw is op de hogere delen van de oeverwal een rivierdijk aangelegd. Hierdoor werden meer plekken voor bewoning geschikt. Aan de binnenkant verschenen boerderijen en aan de buitenkant op het dijklichaam (schippers)huisjes.

Maren-Kessel: Maren-Kessel kent een veel kortere geschiedenis. Deze begint op 14 januari 1950 met de goedkeuring van het wederopbouwplan. Zowel de kerk van Maren als de kerk van Kessel waren verwoest in de oorlog. Na de oorlog werden de parochies samengevoegd en werd er een nieuw dorp halverwege Kessel en Maren gebouwd. De kerk en de school vormden het middelpunt. Maren-Kessel groeide snel uit. Alle nieuwe voorzieningen kwamen in deze nieuwe kern. Na het wederopbouwplan volgden nog verschillende uitbreidingsplannen.

Door de planmatige uitbreidingen en verdichting van het bebouwingslint groeiden Maren en Maren-Kessel vanaf de jaren '60 aan elkaar.

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur bestaat grofweg uit twee delen. Aan de westzijde ligt de historische, gegroeide structuur van (Oud) Maren en aan de oostzijde ligt het nieuwe, geplande wederopbouwdorp Maren-Kessel.

Maren: De ruimtelijke structuur bestaat uit een drietal evenwijdig liggende wegen. Aan de noordzijde ligt de Marensedijk, aan de zuidzijde de Provinciale weg en daartussen de Oude Pastoriestraat (die overgaat in de Provinciale weg). De bebouwing is van oudsher georiënteerd op deze drie wegen. Hierdoor is een langgerekte bebouwingsstructuur ontstaan. De drie structuurdragers hebben elk hun eigen karakteristiek.

De Marensedijk bestaat uit twee delen. Ten westen van de Oude Kerkstraat staat de bebouwing overwegend op het dijklichaam aan de zijde van de uiterwaard. De dijkwoningen hebben lage dakgoten in de lengterichting van de dijk. Ten oosten van de Oude Kerkstraat ligt de bebouwing juist overwegend binnendijks. Het betreft een losse structuur van agrarische bebouwing.

De Oude Pastoriestraat is nu een rustige, landelijke woonstraat met veel grote onbebouwde ruimten. De voormalige pastorie en de begraafplaats herinneren aan het oude centrum van voor de Tweede Wereldoorlog.

De Provinciale weg heeft een relatief hoge bebouwingsdichtheid met veel agrarische bebouwing. Veel oudere boerderijen liggen op een kunstmatige hoogte. Het toevoegen van nieuwe woningen heeft het bebouwingslint langs de Provinciale weg sterk verdicht.

Maren-Kessel: De stedenbouwkundige structuur van het nieuwe wederopbouwdorp Maren-Kessel wijkt sterk af van de gegroeide, losse structuur van Maren. De kern is planmatig opgezet volgens een moderne, orthogonale structuur. De straten en de bebouwing daarlangs staan loodrecht op de voornaamste as: de Provinciale weg. Of ze liggen hier parallel aan. Alleen de kerk is een uitzondering. Deze staat zuiver oost-west. Oorspronkelijk lag het nieuwe dorp los van het oude Maren. Later zijn beide dorpen aan elkaar gegroeid.

Verharding

We maken onderscheid in Maren en Maren-Kessel. In Maren is de historische wegenstructuur behouden gebleven. Maren-Kessel is een nieuw dorp met een planmatige opzet. De gewenste situatie is dat de historische wegenstructuur in asfalt is en de planmatige woonstraten in klinkerverharding. Maren-Kessel is echter een nieuw dorp zonder historische hoofdstructuur. Om goed te kunnen oriënteren willen we ook de ruimtelijke hoofdstructuur van Maren-Kessel in asfalt. In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt.

- Historische hoofdstructuur Maren: asfalt
- Hoofdstructuur Maren-Kessel: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Buitengebied: asfalt

De bestaande verharding en de gewenste verharding komen grotendeels overeen. Alleen de ruimtelijke hoofdstructuur van Maren-Kessel wijkt af. Het betreft: Kerkhofstraat, Pastoor Roesweg,

Groenstraat, Nolderweg en Kerkweg. Bij een herinrichting heeft asfalt hier de voorkeur.

Kerkhofstraat, onderdeel van de hoofdstructuur van Maren-Kessel, nu klinkers en geen bomen; gewenst asfalt en bomen 1e orde

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de historische wegenstructuur van Maren niet ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Het betreft in Maren: Marensse Dijk, Oude Pastoriestraat en de Provinciale weg. De Marensse Dijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid).

In Maren-Kessel willen we graag dat grote bomen de ruimtelijke hoofdstructuur ondersteunen. Deze bestaat uit: Kerkhofstraat, Pastoor Roesweg, Groenstraat, Nolderweg en Kerkweg. Langs de Groenstraat, Pastoor Roesweg, Kerkweg en Nolderweg staan grote

bomen. Langs de Kerkhofstraat niet. De hoofdbomenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter).

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan een heleboel kleine boompjes met te weinig ruimte. In het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we openheid na. Daarom willen we in het komgebied langs de wegen liever geen bomen.

Kesselseweg in komgebied; ongewenste essen

Dit betekent dat de bomen in het komgebied langs de Hogeweg, Mareneweg, Pastoor Roesweg en Kesselseweg in principe ongewenst zijn. Het onderscheid tussen de besloten oeverwal en het open komgebied is veel duidelijker wanneer daar geen bomen staan.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. In Maren-Kessel staan veel bijzonder waardevolle bomen. Zo staan er bij de kerk drie grote kastanjes. De Nolderweg wordt ondersteund door een prachtige essenlaan. Deze laan gaat door in noordelijke richting nabij de Schoolstraat.

Nolderweg met essenlaan; beschermde bomenstructuur

Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur. Zo is de Oude Pastorieweg een smalle weg met

daarlangs grote tuinen. In deze tuinen staan grote bomen, die zeer belangrijk zijn voor het groene, dorpse karakter hier.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Maren-Kessel en Maren de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Maren-Kessel, Maren en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. Aan de Pastoor van Roesweg ligt in het verlengde van de Nolderweg een speelplek. Onder de bomen ligt een trapveldje en diverse speeltoestellen. Het schoolplein is ook een belangrijke speelplek.

- asphalt
- klinkers
- zand

verharding bestaand

verharding toekomstbeeld

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

boomstructuur bestaand

boomstructuur toekomstbeeld

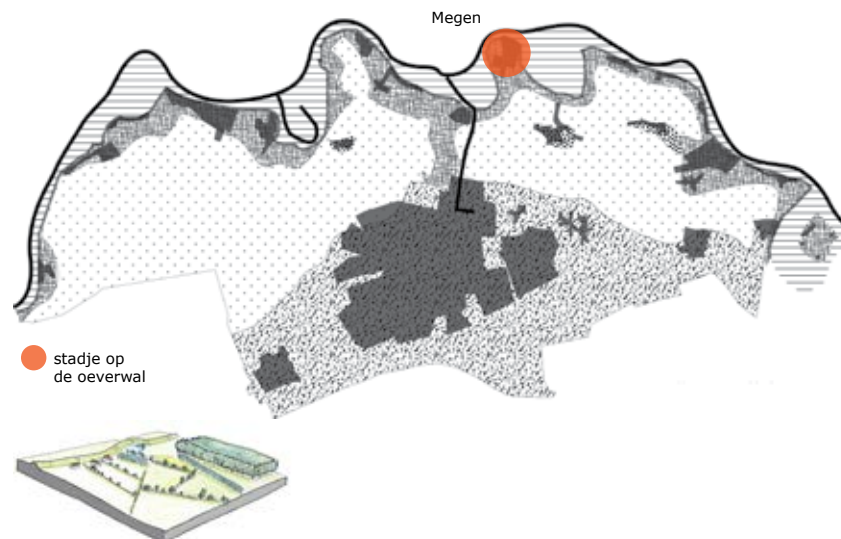
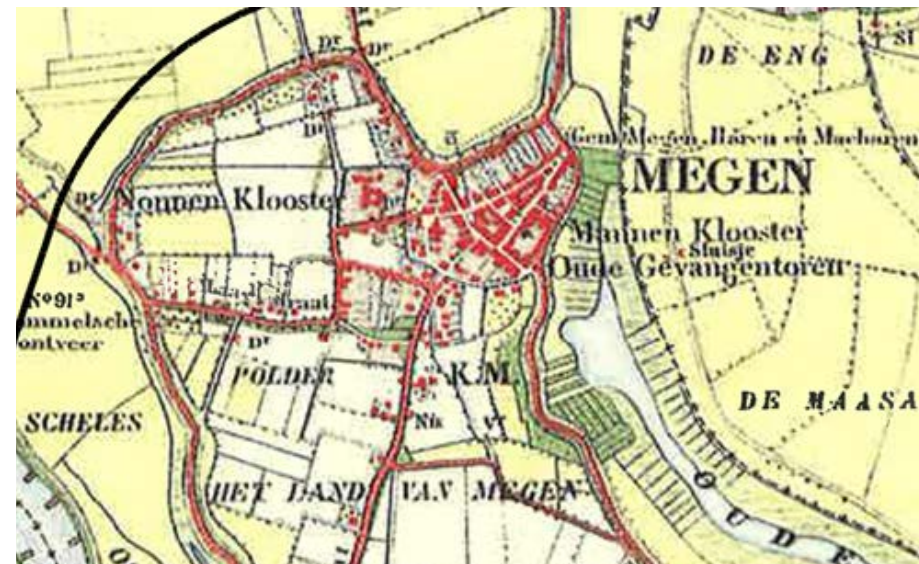

Megen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Megen is een historisch vestingstadje op de oeverwal. Het oude vestingstadje is aan drie kanten begrensd door de Maasdijk. Aan de zuidzijde is de vesting min of meer begrensd door de Walstraat en de Kerklaan. Later hebben de uitbreidingen aan deze zijde plaatsgevonden.

Megen kent vier karakteristieken: de historische vesting (het stadje Megen), de zuidoostelijke uitbreiding, de zuidwestelijke uitbreiding en de westelijke uitbreiding.

Historische vesting

Megen is een historisch vestingstadje met een middeleeuws stratenplan en historische bebouwing. De vesting is aangewezen als beschermd stadsgezicht.

De vesting heeft behoudens een historische structuur ook nog een groot aantal cultuurhistorisch waardevolle panden. Opvallend zijn de sterke schaalverschillen tussen de kleine woningen en de grote religieuze gebouwen, waaronder de twee kloosters. Ondanks de beperkte schaal heeft de vesting toch een duidelijke 'stedelijke' uitstraling, zeker in contrast tot de omliggende kernen waar meer sprake is van een verweving met het landschap.

Zuidoostelijke uitbreiding

De eerste uitbreiding buiten de oorspronkelijke vesting vond grotendeels ten zuiden van de Walstraat plaats. Het betreft het gebied tussen de Kapelstraat en de Graaf Alardstraat. In dit gebied bevinden zich hoofdzakelijk woningen. Eerst vond er een verdichting en uitbreiding plaats van het oorspronkelijke bebouwingslint langs de Kapelstraat.

Zuidwestelijke uitbreiding

Ten zuidwesten van de vesting heeft een sterk gedifferentieerde ontwikkeling plaatsgevonden. De nadruk in dit gebied ligt geheel op de woonfunctie. In overeenstemming met het landelijk karakter van de voormalige gemeente Megen, Haren en Macharen heeft de

nadruk gelegen op de bouw van vrijstaande en half vrijstaande woningen.

Westelijke uitbreiding

Ten westen van de historische vesting hebben eveneens diverse uitbreidingen plaatsgevonden. Aan de Kerklaan is een verzorgingshuis ontwikkeld met erachter een complex met bejaardenwoningen. Ook is het gebied ten noorden van de Maasdijk, na aanleg van een nieuwe dijk, aangewend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Er zijn woningen gebouwd aan de dijk en er is een sportaccommodatie aangelegd.

Verharding

Megen is één van de stadjes. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft. Megen heeft een zeer hoogwaardige inrichting die past bij het historische vestingstadje. Op de rijbanen zijn natuurstenen keien toegepast en de trottoirs zijn veelal van gebakken klinkers in waalformaat. Het meubilair en de verlichting sluiten hier bij aan.

Wilhelminastraat, natuurstenen keien en gebakken klinkers

De gewenste situatie is dat de historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur van de woonwijken in asfalt zijn en de woonstraten in klinkerverharding. De bestaande situatie en de gewenste situatie komen grotendeels overeen. Een aantal straten van de historische / ruimtelijke hoofdstructuur hebben nu klinkers in de rijbaan, terwijl asfalt hier gewenst is. De Molenstraat heeft deels asfalt, maar ook deels klinkers. In de Clarastraat en de Kerklaan liggen gebakken klinkers. De historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur (asfalt) bestaat uit: Clarastraat, Bernhardstraat, Kerklaan, Walstraat, Houtstraat, Molenstraat, Meerstraat, Nonnenstraat, Kapelstraat en Maasdijk. De wegen in het buitengebied voeren we ook uit in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben een klinkerverharding.

Molenstraat, overgang klinkers en asfalt

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Megen en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of

lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in Megen: Maasdijk, Nonnenstraat, Houtstraat, Walstraat, Clarastraat, Torenstraat en Molenstraat.

In het buitengebied op de oeverwal geldt dat langs wegen van de historische/ruimtelijke hoofdstructuur grote bomen staan/komen. Het betreft hier de Kapelstraat, Noord-Zuid en de Meerstraat. In het komgebied en de uiterwaarden streven we openheid na. Langs de Rulstraat staan midden in de uiterwaard essen. Deze essen zouden we nu niet meer aanplanten. Zonder deze boomstructuur is het verschil uiterwaard-oeverwal veel duidelijker.

Rulstraat, 'ongewenste' essen in de uiterwaard

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. Zo staat bijvoorbeeld in de Willem Kipstraat in de voortuin van nummer 6 een beeldbepalende beuk. In de openbare ruimte wordt ruimte gelaten t.b.v. dit soort prachtexemplaren. Bomen in de openbare ruimte

vormen samen met bomen in tuinen de boomstructuur. Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Megen staan nog een aantal populieren op de Maasdijk. Deze bestaande bomen op de Maasdijk koesteren we vanwege het ruimtelijk aantrekkelijke beeld.

In de woonstraten waar geen boomstructuur op de kaart staan, mogen wel bomen staan/komen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. In de uitbreidingswijken is een groene (dorpse) uitstraling het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. In het oude vestingstadje staan markante bomen bijvoorbeeld op de Koolmarkt.

Koolmarkt met lindes

De Graaf Allardstraat biedt in de woonwijk ruimte voor grote bomen. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Ravenstein de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Centrumgebied Ravenstein: Hellu-458 Nostalg. PLL24 + gietijzeren Mast van 3.00 m. (historisch ogend armatuur en mast).
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

In het centrum van Megen staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk bijvoorbeeld aan de molen en de vestingwerken (onderdelen daarvan).

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Megen met uitzondering van het centrum.

Het centrum van Megen heeft zijn eigen specifieke karakter. Net zo goed als de ontwerper afwijkende verharding en verlichting mag kiezen geldt dat ook voor het meubilair. Daarmee is en wordt het centrum van Megen bijzonder. Het bijzondere historische karakter van het stadje is leidend.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Megen is een stadje. Het stedelijk karakter beperkt zich tot het oude centrum. Daar buiten heeft Megen een dorps karakter. Dit wil niet zeggen dat in de dorpse buurten geen speeltuintjes met speeltoestellen nodig zijn. We zetten naast formeel ingerichte speelplekken nadrukkelijk in op spelaanleidingen en natuurlijk spelen. De hoeveelheid formeel ingerichte speelplekken willen we beperken.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakensbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

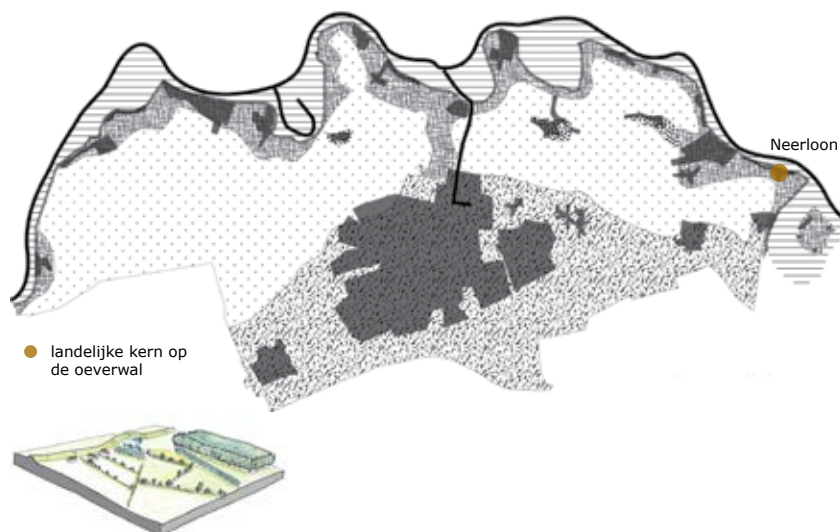

Neerloon

Ligging en ontstaangeschiedenis

Neerloon is een lintdorp aan de Maasdijk. Het ligt op de oeverwal net ten oosten van Ravenstein. De A50 vormt een harde scheiding tussen Ravenstein en Neerloon. In de Middeleeuwen heette Neerloon Loen op ten Maesen. Loon is afgeleid van Loo (eikenbos). Bijzonder aan Neerloon is dat het vroeger een doorwaadbare plaats in de Maas had. De Romeinen maakte hier al gebruik van op weg naar Nijmegen.

Ruimtelijke structuur

Neerloon is een lintdorp op de oeverwal. Het dorp kent een langgerekte hoofdvorm evenwijdig aan de dijk met een lager gelegen binnendijkse weg. Loodrecht op de Maasdijk ligt de Loonsestraat met daaraan lintbebouwing. De kenmerkende ring van Grafstraat, Loonsestraat en Maasdijk bestaat al eeuwenlang (zie historische kaart). De huidige ruimtelijke structuur van Neerloon komt overeen met de historische structuur. In de kern aan de Maasdijk staat de kerk met oude toren. Achter de dijk bevinden zich de pastorie, naoorlogse woningen en boerderijen.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Neerloon. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt.

Maasdijk, historische structuur in asfalt

boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Neerloon en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde (groter dan 15 meter). Het betreft in het dorp: Staijstraat, Grafstraat, Valkstraat, Loonsestraat en de Maasdijk. In het buitengebied geldt dat ook dat de historische / ruimtelijke hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door inheemse bomen van de 1e orde. In het komgebied streven we juist openheid na. Daarom geldt voor de Vlierbosstraat in het komgebied dat wegvallende bomen niet vervangen worden. Zonder bomenstructuur is het verschil komgebied – oeverwal veel duidelijker. Voor direct kappen is deze rij essen te waardevol. Kalfsheuvel / Valkstraat is juist een weg op de oeverwal, die volledige ondersteuning van de boomstructuur krijgt.

Vlierbosstraat met 'ongewenste' essen in komgebied

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Neerloon staan echter prachtige essen en lindes op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. De bomen langs de dijk en aansluitend rond de kerk dateren uit 1910-1950. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke ruimtelijke beeld.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Neerloon de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Neerloon en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

verharding *bestaand*

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

boomstructuur *bestaand*

verharding *toekomstbeeld*

boomstructuur *toekomstbeeld*

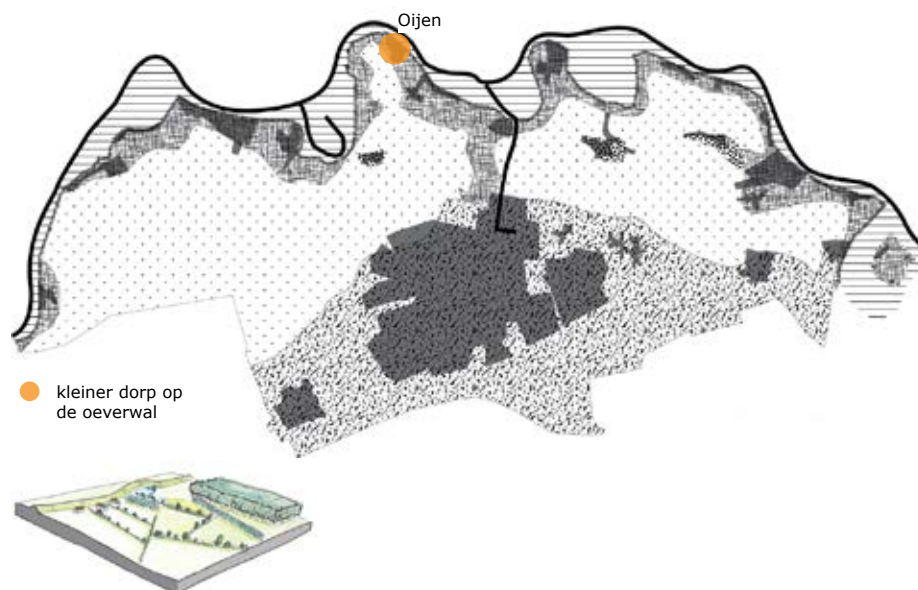

Oijen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Oijen bestond als Nederzetting al in de Romeinse tijd. Het dorp ligt op de oeverwal. De gronden op de oeverwal (zandige kleiafzetting) waren in tegenstelling tot de komgronden (zeer zware kleigronden) geschikt voor bewerking en bewoning. De komgronden overstromden regelmatig. Er waren immers nog geen dijken. De bedijking vond plaats in het begin van de 14e eeuw. Dit ging niet gelijktijdig. Apart van elkaar werden er verschillende polders aangelegd en de bandijk tegen de Maas is zo geleidelijk gegroeid.

In tegenstelling tot vele andere oeverwaddorpen heeft Oijen geen langgerekte structuur. De historische hoofdstructuur bestaat hier uit twee ringvormige straten die aansluiten op de dijk en vanuit die ringen uitstralende wegen als de Sassenstraat, Vlierstraat en Bernhardweg. Deze structuur is duidelijk zichtbaar op de historische kaart.

Ruimtelijke structuur

De structuur van Oijen is een samensmelting van oud en nieuw. De oorspronkelijke wegenstructuur is grotendeels nog aanwezig, maar wordt slechts beperkt ondersteund door historische bebouwing. Alleen aan de Oijense Benedendijk en nabij de kruising van deze dijkweg met de Bernhardweg beleef je de historie nog. Het overgrote deel van de oorspronkelijke structuur is ingevuld met particulier gebouwde, vrijstaande woningen en projectmatige woningbouw.

De kern is uitgebreid aan de zuidoostzijde. De planmatige woningbouwplannen volgen het kaarsrechte verkavelingspatroon ter plaatse. Dit staat in contrast met de 'kronkelige', historische wegenstructuur. Er is veelal gebouwd volgens de stedenbouwkundige principes van dat moment. Dit heeft niet overal tot een logische stedenbouwkundige structuur geleid. Eerder is sprake van een aaneenschakeling van losse woonstraten.

Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur (twee 'cirkels') is in Oijen behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten en de bijbehorende stratenpatronen.

De gewenste situatie is dat de historische wegenstructuur in asfalt is en de planmatige woonstraten in klinkerverharding. De historische wegenstructuur bestaat uit: Bernhardweg, Vlierstraat, Sassenstraat, Kloosterstraat, Oijense Bovendijk, Pastoor Feletstraat.

Vlierbosstraat met 'ongewenste' essen in komgebied

De bestaande situatie en de gewenste situatie komen grotendeels overeen. Het grootste verschil is de Bernhardweg. Dit is van oudsher de belangrijkste ontsluitingsweg. Deze straat is recent heringericht, maar niet volgens de richtlijnen van deze leidraad. Dan zou de Bernhardweg in asfalt uitgevoerd zijn en zouden de verkeersdrempels / kruisingen eveneens plateaus in asfalt hebben.

Er is gekozen Oijen een eigen centruminrichting te geven. Omdat Oijen niet één van de grote dorpen is, zouden we dat nu niet meer doen. Een ander uitgangspunt is dat we wisselingen van verhardingsmateriaal consequent bij de dorpsentrees maken.

Visie: De hoofdstructuur in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Oijen krijgt eigen karakter

Bernhardweg, historische structuur, recent heringericht met klinkers

Dit is ook in Oijen wenselijk. De nieuwe klinkers worden dan doorgetrokken tot de dorpentree (het bord Oijen). In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben zowel in de bestaande als gewenste situatie een klinkerverharding.

Om het verschil tussen de historische wegenstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Oijen (Bernhardweg, deel Kloosterstraat): eigen

karakter, klinkers

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de historische wegenstructuur van Oijen niet volledig ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Het betreft in het dorp: Bernhardweg, Vlierstraat, Sassenstraat, Kloosterstraat, Oijense Bovendijk, Pastoor Feletstraat. De Oijense Bovendijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). De boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde (groter dan 15 meter).

Ook in het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we juist openheid na. Daarom willen we in het komgebied langs de Vlierstraat liever geen bomen. De Sassenstraat, Vlierstraat (deel), Bernhardweg en de Pastoor Feletstraat liggen op de oeverwal. Hier zijn de bestaande bomen

Pastoor Feletstraat in buitengebied met knotwilgen

dus gewenst.

Langs de Pastoor Feletstraat staan knotwilgen. Dit zijn bomen van de 3e orde, waar bomen van de 1e/2e orde gewenst zijn. Knotwilgen zijn echter ook bomen die bij het landschap passen en hier tot volwassenheid kunnen komen.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de hoofdbomenstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groei mogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Oijen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa +

- conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Oijen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. De aanwezige speelplekken zijn stedelijk ingericht met hekken er omheen. Ingezet wordt op minder formele speelplekken en meer natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

formele speelplek in de Weverstraat

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

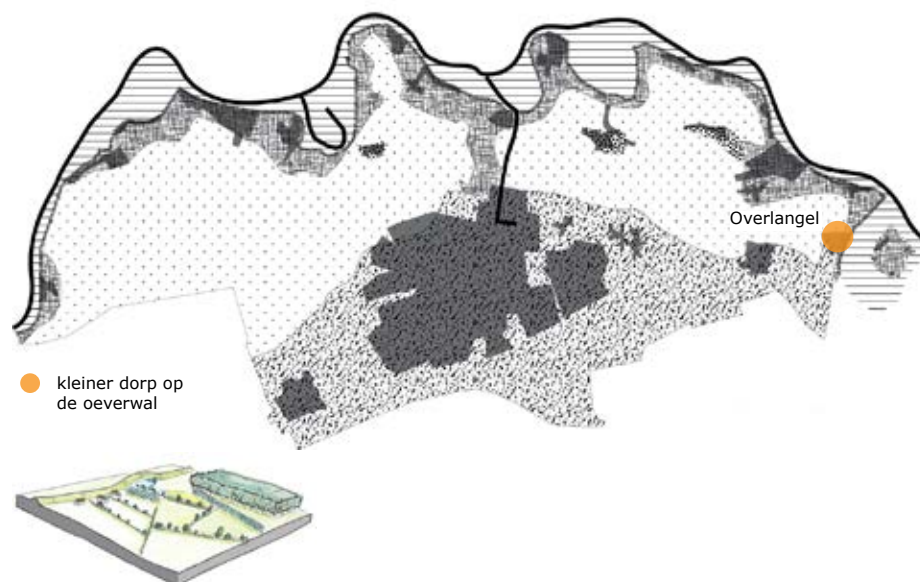

Overlangel

Ligging en ontstaangeschiedenis

Het dorp Overlangel heeft een unieke ligging. Het ligt namelijk in drie landschapstypen: dekzandgebied, oeverwal en komgebied. Opvallend is de ligging achter de dijk (en dus niet aan de dijk). Dit is te verklaren door de zandige ondergrond ten westen van de Maasdijk. Op de randzone van de dekzandrug was een hogere en dus betere vestigingsplek. Overlangel was lange tijd een los- en overslagplaats. Er lag een haven in het oude Langel. Er werd volop handel gedreven. Alle dorpsbewoners leefden van de scheepvaart.

De Maaskanalisation was de doodsteek voor de handel in Overlangel. Sinds 1930 ligt Overlangel aan een afgesneden Maasarm (Keentsche Uiterwaard). De historische bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit boerderijen. Centraal in het dorp liggen de Kerk, de pastorie en de school. Aan de noordwestelijke zijde ligt de bebouwing op terpen. Dit is ook het lager gelegen komgebied.

Ruimtelijke structuur

Van oorsprong heeft Overlangel een gevarieerde en losse verkaveling langs enkele lange lijnen. Op de historische kaart zijn deze lange lijnen goed zichtbaar. Met name de driehoek Oude Graafsestraat en Dr. Ruijsstraat springt in het oog. Ook nu is deze structuur nog goed herkenbaar. Na de Tweede Wereldoorlog is de kom verder verdicht. Met name de planmatige inbreidingswijk Asboom heeft het dorp verdicht. Overlangel voelt daardoor als een compact, landelijk dorp.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Overlangel. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische structuren zijn eveneens in asfalt. De zogenaamde nieuwe structuur, de inbreidingswijk Asboom, heeft een klinkerverharding.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Overlangel en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal of dekzandrug (en-rand). Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is

maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Oude Graafsestraat, Dr. Ruijsstraat, Kerkstraat, Overlangelseweg, Brinkstraat en Veldweg.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorps karakter. Zo staan bij de kerk en pastorie een aantal hele oude markante bomen. Deze bomen zijn sfeerbepalend voor de Kerkstraat. Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. In de boomstructuur laten we dan ruimte ten bate van private prachtexemplaren. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

beeldbepalende beuk in de pastorietaan

De 'nieuwe' inbreidingswijk Asboom behoort niet tot de hoofdbomenstructuur. Hier mogen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorps uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitaires zijn. Zo staat langs de Overlangelseweg (T-splitsing Veldweg) een mooie groep eiken. En op het pleintje Asboom staat een plataan die alle ruimte krijgt om groot te worden. Al deze bomen dragen bij aan het dorps, lommerrijke karakter van Overlangel. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

bomengroep met eiken langs de Overlangelseweg

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Overlangel de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Overlangel en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

- asphalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

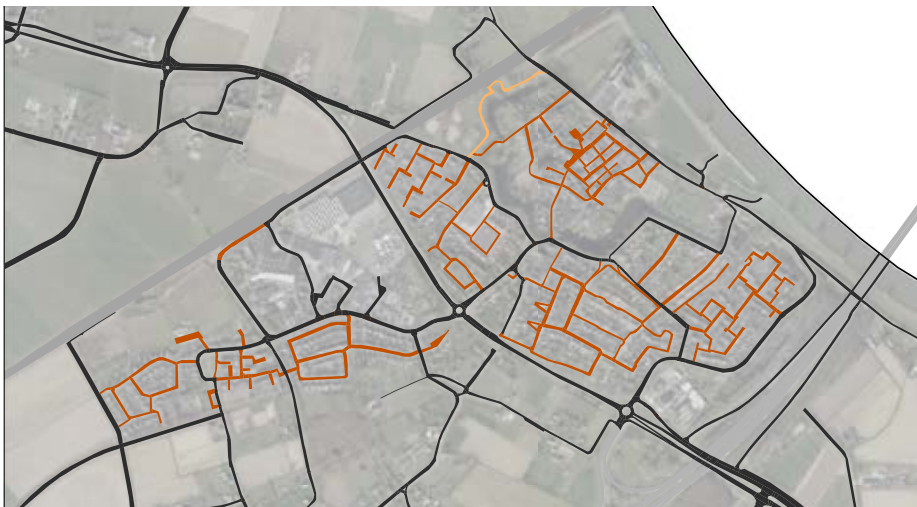
verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

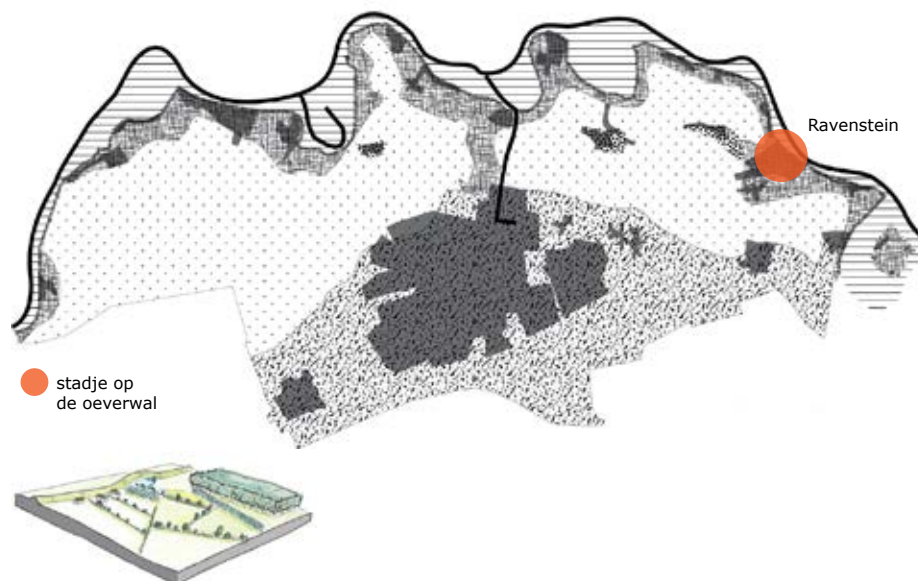
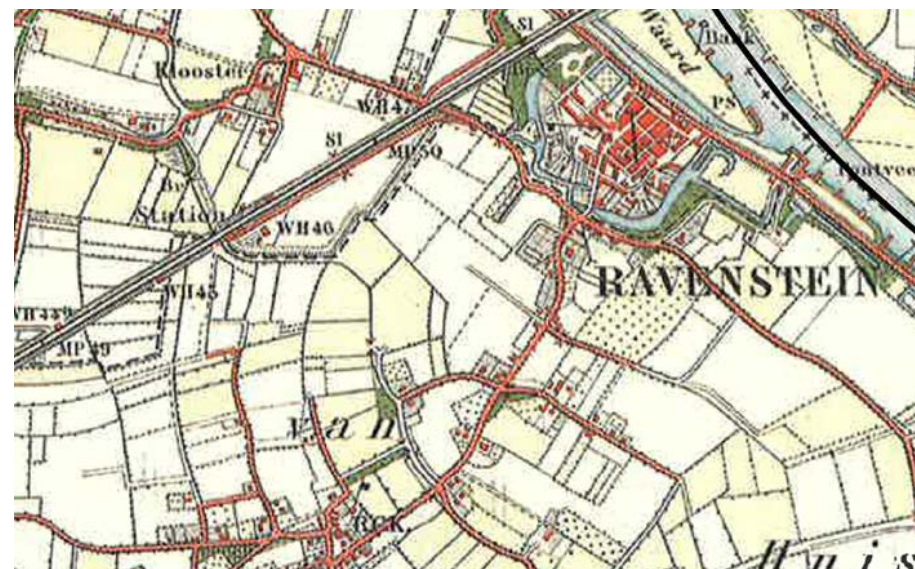

Ravenstein

Ligging en ontstaangeschiedenis

Ravenstein is een vestingstadje op de oeverwal. Het stadje ligt ingeklemd tussen het spoor in het noordwesten, de snelweg aan de zuidoostzijde en de Maas aan de noordkant. De uitbreidingen bevinden zich in het zuidwesten.

Ravenstein is in 1360 gesticht door Walraven van Valkenburg. Om tol te kunnen heffen, heeft hij een stenenhuis (stein) ter plekke van de agrarische nederzetting Langel neergezet. De naam Ravenstein is hiervan afgeleid.

Langel is daarna gesplitst in Neerlangel en Overlangel. De Maasdijk dateert van 1331. In 1380 verkreeg Ravenstein stadsrechten en daarmee recht op een omwalling. Ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog is de ommuring vervangen door complexe, grotendeels aarden vestingwerken. Eind zeventiende eeuw is de vesting ontmanteld. Veel van de vestingwerken is gelukkig bewaard gebleven en/of hersteld. Lange tijd bestond de bebouwde kern van Ravenstein alleen uit het historische vestingstadje. Daarbuiten lag agrarische gebied met een bebouwingslint richting Huisseling.

In de afgelopen eeuwen heeft Ravenstein kennis gemaakt met nieuwe ontwikkelingen. De spoorlijn uit 1881 heeft een nevengeul afgesneden die vlak voor de Maasdijk liep, waardoor deze verlandde. Bovendien is er in de uiterwaarden vlak voor het stadje een fabriek (De Heus) neergezet. Samen hebben deze ontwikkelingen de oorspronkelijke relatie met het water erg verzwakt.

De aansluiting op het spoor, de Maas en de snelweg betekende veel voor het stadje. Na de Maaskanalise (1930-1940) kwam er vaart in de ontwikkeling. Symbool daarvan is de verkeersbrug over de Maas. Na de oorlog kwamen de eerste planmatige woonuitbreidingen buiten de vesting. Uiteindelijk is het gehele gebied tussen de spoorlijn, de snelweg, de Dorpenweg en het vestingstadje opgevuld met diverse, planmatig opgezette woonbuurten. In de jaren '80 werd de sprong over de Dorpenweg gemaakt. Ravenstein groeide door steeds een wijkje aan te plakken stapsgewijs naar het spoor, ten noorden van Huisseling. Binnen de bebouwde kom, in de oksel van het spoor en de Dorpenweg, ligt bedrijventerrein De Kolk.

Ruimtelijke structuur

Het vestingstadje is een aparte eenheid, die begrensd wordt door de vestinggordel (gracht en lommerrijk groen). De afgelopen decennia is er veel gebouwd in het oude stadje, maar vrijwel uitsluitend in de 'Bossche School' architectuur. Dit heeft het stadje behoed voor detonerende architectuur en heeft prachtige gebouwen opgeleverd, die respect tonen aan hun omgeving. Het stadje heeft de status Beschermd Stadsgezicht.

De ontwikkeling van de infrastructuur rondom Ravenstein is bepalend geweest voor de wijze van groei van Ravenstein. De Maas en de spoorlijn vormden al voor de eerste planmatige woonuitbreidingen de ruimtelijke begrenzing aan de noord- en westzijde. Later, rond 1960-1970, zijn de uitbreidingsmogelijkheden van Ravenstein verder ingeperkt door de aanleg van respectievelijk de A50 en de Dorpenweg. Het woongebied buiten de vesting, bestaat uit een aaneenschakeling van woonbuurten met elk hun eigen karakteristiek. De historische wegen, Graafsestraat en Grotestraat, zijn binnen deze woonbuurten nog herkenbaar. In de naoorlogse periode werd er steeds een stuk grond rondom de stadsgracht verworven, dat getransformeerd werd tot een nieuwe woonbuurt. Zo is het gebied tussen de spoorlijn, snelweg, Dorpenweg en het vestingstadje uiteindelijk opgevuld met diverse, planmatig opgezette woonbuurten. De buurten zijn ontworpen en gebouwd volgens de stedenbouwkundige principes, die op dat moment gangbaar waren. Dit heeft niet overal tot een logische stedenbouwkundige structuur geleid. In de woonbuurten aan de westzijde en de oostzijde zijn (nagenoeg) alleen rijwoningen

gebouwd. In het overige deel ten noorden van de Dorpenweg zijn naast rijwoningen ook veel vrijstaande en half vrijstaande woningen gebouwd. Het kleine bedrijventerrein Langakker vormt ruimtelijk een zelfstandig gebied in de oksel van de A50 en de Dorpenweg.

Het gedeelte ten zuidwesten van de Dorpenweg heeft ruimtelijk weinig relatie met Ravenstein. Alleen via de rotonde op de Dorpenweg is deze langgerekte woonbuurt met de rest van de kern verbonden. Het zijn rustige woonbuurten met overwegend vrijstaande en half vrijstaande woningen. De rijwoningen zijn op een paar plekken binnen de buurt geconcentreerd. In de oksel Dorpenweg – spoor ligt het bedrijventerrein De Kolk.

Verharding

Ravenstein is één van de stadjes. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft. Ravenstein heeft een zeer hoogwaardige inrichting die past bij het historische vestingstadje. Op de rijbanen zijn natuurstenen keien toegepast en de trottoirs zijn veelal van gebakken klinkers in waalformaat. Het meubilair en de verlichting sluiten hier bij aan.

De gewenste situatie is dat de historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur van de woonwijken in asfalt zijn en de woonstraten in klinkerverharding. In de bestaande situatie is het onderscheid tussen de ruimtelijke hoofdstructuur en de woonstraten echter slecht te maken. Zoals in 5.1.2 aangegeven gaan we de historische / ruimtelijke structuur weer leesbaar maken. De historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur (asfalt) bestaat uit: Stationssingel,

Contre Escarpe, Doolhof, Maasdijk, Veersingel, Mgr. Zwijssenstraat, Grotestraat, Schaafdries, Dorskamp, Hongerveldstraat. De wegen in het buitengebied en de wegen op het bedrijventerrein voeren we ook uit in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben een klinkerverharding. Zo heeft de Prinses Irenestraat nu asfalt liggen, terwijl klinkers hier gewenst zijn. Andersom liggen er klinkers in de Mgr. Zwijssenstraat, Stationssingel, Grotestraat, Dorskamp en Hongerveldstraat klinkers, terwijl hier asfalt gewenst is.

inrichting stadje Ravenstein; natuurstenen keien en gebakken klinkers

Bijzonder gebied is de omgeving van het station. De Stationssingel maakt onderdeel uit van de historische en ruimtelijke hoofdstructuur. Het is echter ook een verblijfsgebied met een bijzondere functie. Daarom is hier voor (beton) klinkers gekozen.

Boomstructuur

Boomstructuren: Grote bomen van de 1e orde ondersteunen de historische / ruimtelijke structuur van Ravenstein. Ligging op de oeverwal is daarbij een voorwaarde. De groenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de kaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Hier komen boomstructuren van de 1e orde. Het betreft o.a.: Stationssingel, Contre Escarpe, Doolhof, Maasdijk, Veersingel, Mgr. Zwijssenstraat, Grotestraat, Schaafdries, Hongerveldstraat.

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. In de openbare ruimte wordt ruimte gelaten t.b.v. prachtexemplaren. Bomen in de openbare ruimte vormen samen met bomen in tuinen de boomstructuur.

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Ravenstein staan echter nog prachtige lindes en essen op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke ruimtelijke beeld.

Ravenstein heeft een beschermd stadsgezicht. Belangrijk onderdeel daarin is de vestinggordel. Langs het water staan veel monumentale bomen die opgenomen zijn in de lijst 'Bijzonder waardevolle bomen'. Deze bomen koesteren we. De vestinggordel met bijbehorende beplantingsstructuur is zeer waardevol en blijft behouden. Het vestingstadje is compact en stenig. Bomen moeten volwassen kunnen worden. Juist in een stenige omgeving is het

Maasdijk met lindes

extra belangrijk op goede groeiomstandigheden te letten.

De Dorpenweg is de hoofdonsluitingsweg tussen de verschillende kernen. De dorpenweg ligt hier op de oeverwal. Deze weg wordt begeleid door grote inheemse bomen (iep en es). Het is wenselijk de begeleiding door bomen nog verder te versterken.

In de woonstraten waar geen boomstructuur op de kaart staan, mogen wel bomen staan/komen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. In de uitbreidingswijken is een groene (dorpse) uitstraling het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeiomstandigheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te groeiweinig ruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitair zijn. Zo staan we op het grasveld/ speelveld grote essen. Op dit soort locaties moeten grote bomen

behouden, dan wel geplant worden.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Ravenstein de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Centrumgebied Ravenstein: Light-Oma CDMT-35 Plus + gietijzeren Mast van 3.80 m. (historisch ogend armatuur en mast).
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

In het centrum van Ravenstein staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk bijvoorbeeld aan de molen en de vestingwerken.

Foto Ravenstein bij nacht

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Ravenstein met uitzondering van het centrum. Het centrum van Ravenstein heeft zijn eigen specifieke karakter. Net zo goed

als de ontwerper afwijkende verharding en verlichting mag kiezen geldt dat ook voor het meubilair. Daarmee is en wordt het centrum van Ravenstein bijzonder. Het bijzondere historische karakter van het vestingstadje is leidend.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Ravenstein is een stadje. Het stedelijk karakter beperkt zich tot het vestingstadje. Daar buiten heeft Ravenstein een dorps karakter. Dit wil niet zeggen dat in de dorpse wijken geen speeltuintjes met speeltoestellen nodig zijn. We zetten naast formeel ingerichte speelplekken nadrukkelijk in op spelaanleidingen en natuurlijk spelen. De hoeveelheid formeel ingerichte speelplekken willen we beperken.

Het vestingstadje zelf is compact en stenig. De vestinggordel is hier een grote groene oase met ruimte voor natuurlijk spelen en spelaanleidingen. Hier is ook ruimte voor formeel ingerichte speeltuintjes.

- asfalt
- klinkers
- zand

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

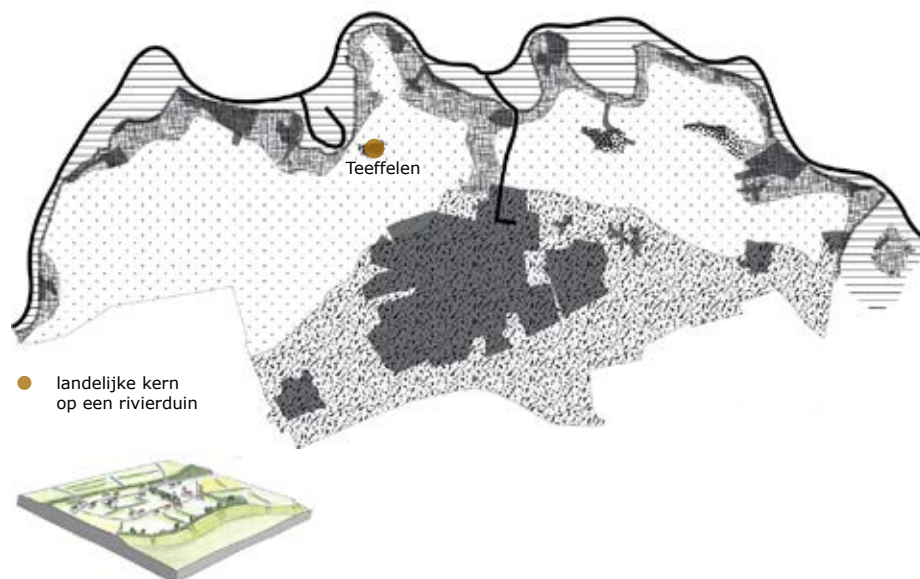
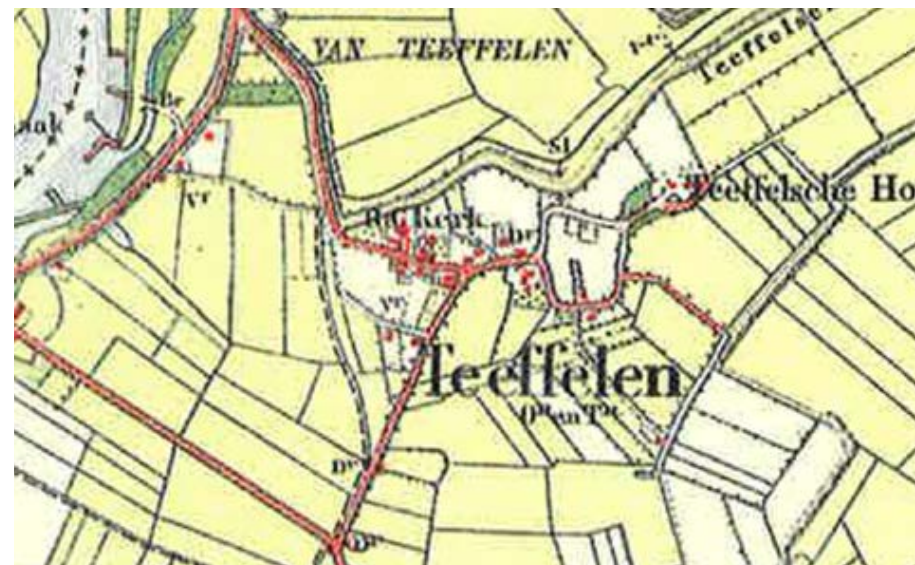

Teeffelen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Teeffelen ligt op een rivierduin. De hoger gelegen ligging ten opzichte van het lager gelegen komgebied maakte de rivierduin al vroeg geschikt voor bewoning.

Archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat Teeffelen al sinds de late Bronstijd/vroeg IJzertijd (2700 jaar geleden) bewoond is. Zo'n lange aaneengesloten periode van bewoning is uniek. Aan de Maaskant hebben door de eeuwen heen veel dijkdoorbraken plaatsgevonden.

Verschillende waardevolle gebouwen zijn zo te prooi gevallen aan het water. Naast de ellende van de dijkdoorbraken was er de jaarlijkse (soms vaker) overstroming van het poldergebied door de Beerse Maas. Om dijkdoorbraken te voorkomen was er een overlaat bij het dorpje Beers gemaakt. De Beerse Overlaat werd in werking gezet als het waterpeil in de Maas boven een bepaald peil stond en de watercapaciteit te groot was om af te voeren. Het hele poldergebied van Noordoost Brabant stond dan onder water. Teeffelen werd dan een 'eiland'. De Beerse Overlaat werd in 1942 gedicht. Na 1945 heeft er wat verdichting plaatsgevonden met woningen.

Ruimtelijke structuur

Teeffelen is ontstaan op een zandige opduiking (rivierduin) in de Beerse Overlaat. Het dorp bestaat uit een agrarische bebouwingslint dat als een krans om de akker is gelegen en het lint van de Pastoor van Weerdstraat. Deze hoofdstraat ligt op het hoogste punt van de nederzetting. Aan deze straat liggen de school, de pastorie en de kerk. De agrarische bebouwing aan de oostzijde bestond lange tijd voornamelijk uit vrijstaande boerderijen. Na de Tweede wereldoorlog is dit lint verdicht met woningen. Vanuit verschillende richtingen zijn vanuit het open landschap (Beerse Overlaat) mooie zichtlijnen aanwezig naar dit historisch waardevolle dorp.

De oorspronkelijke dorpsstructuur zoals deze voorkomt op de historische kaart is tot op heden vrijwel ongewijzigd. De westzijde bestaat uit de Pastoor van Weerdstraat. Het oostelijk deel bestaat uit een ringvormige wegenstructuur. Naar alle zijden zijn waardevolle open zichten naar het open landschap.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Teeffelen. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt. In het hart van Teeffelen bij de kerk is een uitzondering gemaakt. Hier is gekozen voor een stukje centruminrichting. Omdat Teeffelen niet één van de grote dorpen is, zouden we dat nu niet meer doen. Het kerkplein onderbreekt hier de historische structuur van de Pastoor van Weerdstraat. De voorkeur gaat uit naar het laten doorlopen van historische structuren

het kerkplein in Teeffelen onderbreekt de historische structuur

Hoofdbomenstructuur

De hoofdbomenstructuur ondersteunt de historische structuur van Teeffelen en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de rivierduin. In het komgebied streven we openheid na. De hoofdbomenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur

zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de hoofdbomenstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde (groter dan 15 meter). Het betreft in het dorp: Pastoor van Weerdstraat, Singel, Hoefstraat en Rotsestraat. De bestaande bomenstructuur komt redelijk overeen met de gewenste hoofdbomenstructuur. De lindes langs de Singel moeten nog wel flink wat groeien. Langs de Pastoor van Weerdstraat is het gedeeltelijk verkeerd om. Hier willen we juist overal grote bomen op de rivierduin en geen bomen in het open komgebied. De bestaande bomen in het komgebied (Pastoor van Weerdstraat, Rotsestraat en Hoefstraat) zouden we nu niet meer aanplanten. Zonder deze bomenstructuur is het verschil komgebied – rivierduin veel duidelijker. De knotwilgen (Rotsestraat, Hoefstraat) zijn geen bomen van de 1e orde, maar wel inheemse bomen die goed bij het landschap passen en tot volwassenheid kunnen komen (of al zijn).

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in- of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de bomenstructuur. Dit geldt bijvoorbeeld voor de rode beuk bij de pastorie en kerk. Deze boom staat in de lijst bijzonder waardevolle bomen Oss.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Teeffelen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Teeffelen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. We zetten zoveel mogelijk in op natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

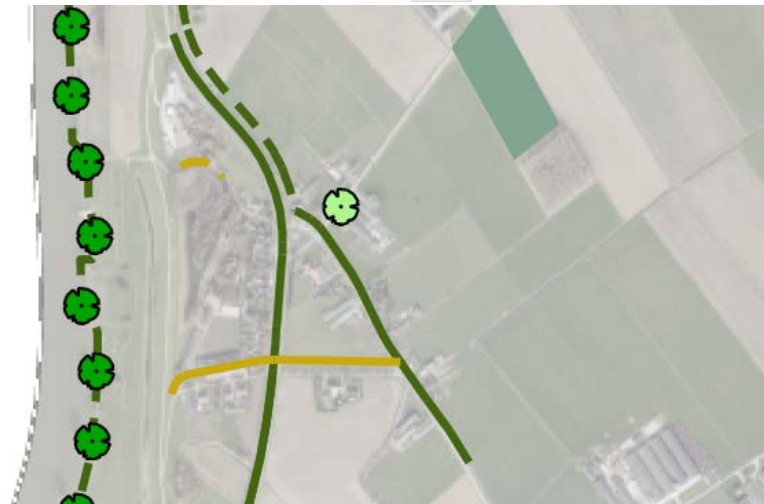
- asphalt
- klinkers
- zand

verharding *bestaand*

- boomstructuur 1e/2e orde
- knotwilgen structuur
- bijzonder waardevolle boom
- bakenbomen

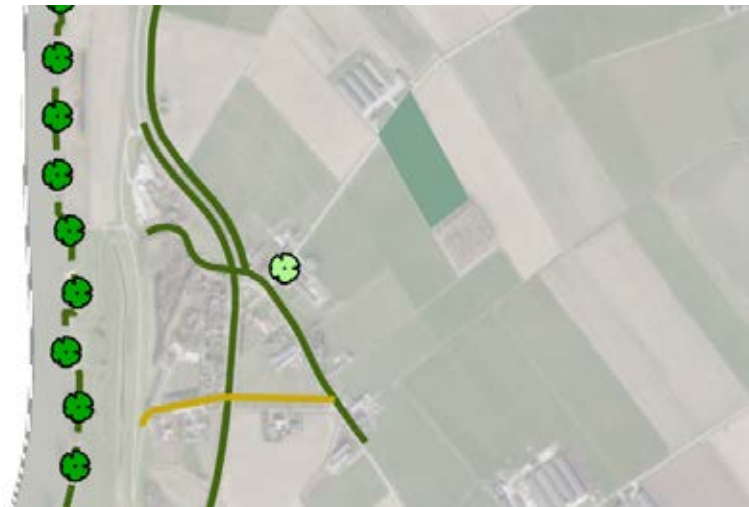
boomstructuur *bestaand*

verharding *toekomstbeeld*

boomstructuur *toekomstbeeld*

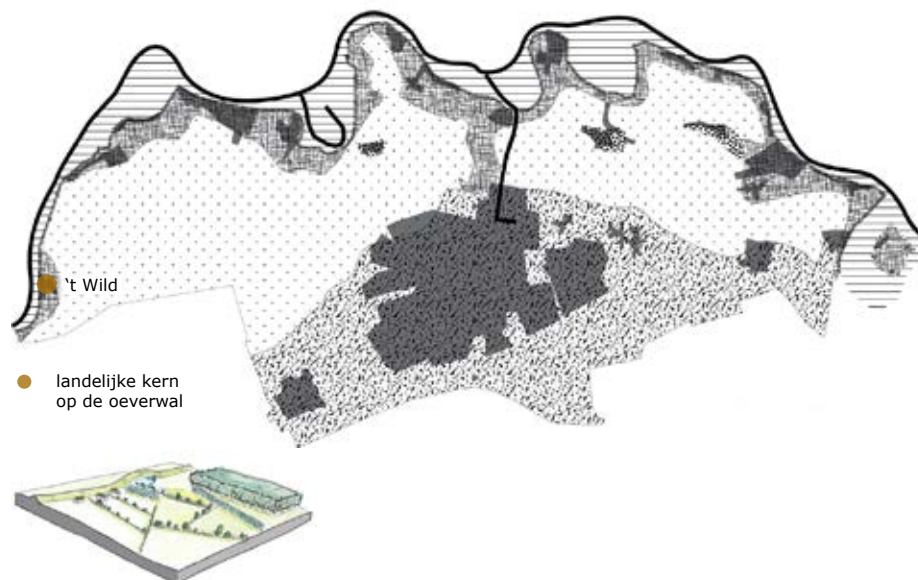
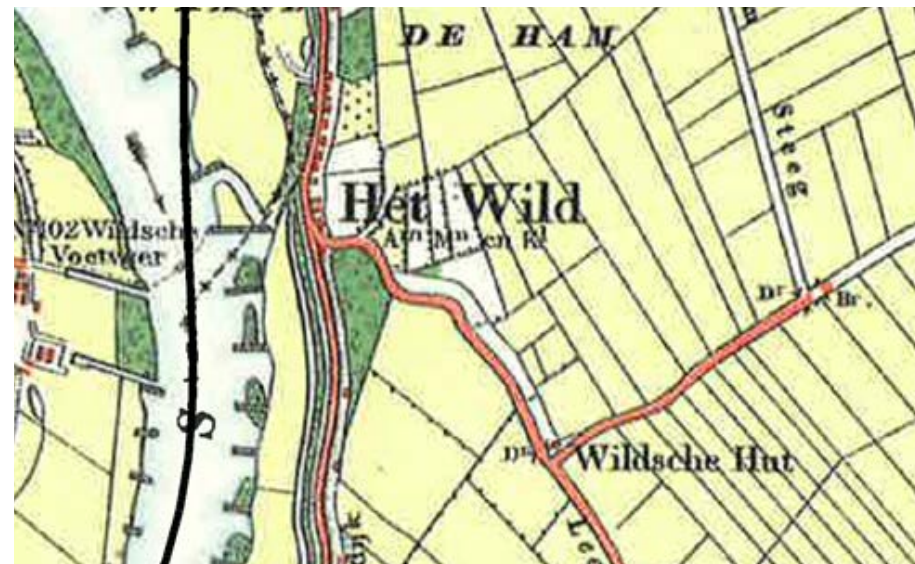

't Wild

Ligging en ontstaangeschiedenis

't Wild is het meest westelijk gelegen dorp in de gemeente Oss. Het ligt op de oeverwal vlakbij de plek waar de Hertogswetering in de Maas stroomt.

Na de bedijking van de Maas in de eerste helft van de 14e eeuw is buurtschap 't Wild ontstaan. Het is altijd een klein gehucht gebleven: eind 18e eeuw stonden er 10 huizen en rond 1930 waren er dat nog steeds maar 23. Naar school en naar de kerk ging men in Alem, dat toen nog aan deze kant van de Maas lag. In de Tweede Wereldoorlog werd 't Wild met de grond gelijk gemaakt

door de Duitsers. Na de oorlog keerden de bewoners terug en bouwden 't buurtschap weer op. Ditmaal echter meer landinwaarts. Het ontwerp van de nieuwe kern is een typisch voorbeeld van de "Delftse School". Na de Maaskanalisation lag Alem aan de andere zijde van de Maas en ging men in Maren naar school en de kerk. Oorspronkelijk lag 't Wild als dijkebebouwing op de Maasdijk. Na de oorlog is besloten de kern meer landinwaarts te bouwen. Het stedenbouwkundig ontwerp is van C. van Oijen. Het stratenpatroon is gebaseerd op een Brabantse dorpsplattegrond en vertoont een klein driehoekig dorpsplein in het midden.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen grotendeels overeen in 't Wild. Het betreft een klein dorp op de oeverwal, dat opgaat in het landschap. Zowel de wegen in het dorp als in het buitengebied willen we hier graag in asfalt. Alleen een deel van de Leeuwkesgraaf en de parallelweg zijn nu in klinkers uitgevoerd. Bij een herinrichting dient de verharding in 't Wild eenduidig te worden.

parallelweg in betonklinkers

Boomstructuur

't Wild ligt op oeverwal op de grens naar het komgebied. Op de oeverwal willen we dat de historische/ruimtelijke hoofdstructuur ondersteund worden door de boomstructuur. Dit kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Het zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). In het komgebied streven we juist naar openheid. De bestaande boomstructuur en de gewenste boomstructuur komen in 't Wild nagenoeg overeen. Alleen langs de Leeuwkesgraaf en de Broeksteeg mag de boomstructuur aangevuld worden. De Wildse Dijk behoort ook tot de historische/ruimtelijke hoofdstructuur. Op de dijk mogen van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). Voor de boomstructuren in het buitengebied geldt dat ze in principe in het komgebied ophouden. Hetzelfde geldt voor de essen langs de Provinciale weg. Langs de Zandenweg en Leeuwkesgraaf staan knotwilgen. Dit zijn bomen van de 3e orde, waar bomen van de 1e orde gewenst zijn. Knotwilgen zijn echter bomen die bij het landschap passen en hier tot volwassenheid kunnen komen.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op een locatie als de 'Brink' zetten we daarom in op grote bomen. Ook koesteren we de grote bomen op privé terrein. Deze kunnen onderdeel uitmaken van de boomstructuur. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper in ieder geval nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Een voorbeeld van bijzonder waardevolle bomen op privaat terrein zijn de groep knotlindes bij Wildseweg 2.

Provincialeweg op oeverwal; essen

Provincialeweg in komgebied

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in 't Wild de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel 't Wild en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. Bij de horeca aan de 'Brink' bevindt zich een kleine speeltuin. Ook bevinden zich op de 'Brink' binnen het hek wat speeltoestellen en kleine dieren.

Beestenbende: kinderen van 7 tot 11 jaar, die helpen mee om de buurt schoon te houden

7

duurzaamheidsmaatregelen

Inventarisatie/inspiratie duurzaamheidsmaatregelen

Op het gebied van duurzaamheid willen we als gemeente Oss het goede voorbeeld geven. Daarom maakt de gemeente momenteel een overzicht van duurzaamheidsmaatregelen die toepasbaar zijn in de openbare ruimte. Dit overzicht inventariseert wat al gedaan wordt en wat we nog kunnen doen. Tevens is het een bron van inspiratie en stimulatie.

1. Voorbeelden duurzame inrichting en beheer openbare ruimte:
2. Afkoppelen hemelwater
3. Natuurvriendelijke wateroevers
4. Inkoop inheems/biologisch geteeld plantmateriaal
5. Zelfbeheer in de openbare ruimte
6. Bewonersparticipatie
7. Social return
8. Hergebruik element verhardingen
9. Hergebruik asfalt
10. Minimaal en functionele verharding
11. Schapenbegrazing,
12. Ecologisch bermbeheer
13. Chemievrije onkruidbestrijding
14. FSC hout
15. Ledverlichting OVL en VRI
16. Dimmen OVL
17. Actieve markering
18. Materiaalkeuze lichtmasten
19. Duurzaam en lokaal inkopen
20. Zonnestroom parkeermeters
21. Fietsstraten
22. Gesloten grondbalans
23. Wadi's
24. Waterdoorlatende/waterpasserende verharding
25. Bijenlinten
26. Natuur in de stad
27. Natuurlijk spelen
28. Beestenbende
29. Archeologie/speelboerderij
30. Archeologie/straatnamen en infopanelen horzak
31. Duurzaam veilig verkeer
32. Eigen tractie op elektriciteit en gas
33. Hergebruik regenwater veegwagens
34. Snoei-/maaiafval als biomassa
35. Bijzondere bomen, boomstructuur
36. Groene golf N329
37. Duurzame kunststoffen (PP) in riolering
38. Zwerfvuil Afval Pakkers (ZAP)
39. Blikvangers
40. Inzet landschapsbeheer
41. Warmtewisselaar WvdT
42. E-laadpunten fietsen en auto's
43. HOV en wijkbus (vervoerketen)
44. Etc.

8

ontwerpen & beheren

Beheer bewust ontwerpen - ontwerp bewust beheren

De ontwerper houdt bij het ontwerpen al rekening met beheer en handhaving. Andersom worden het ontwerp en de onderliggende uitgangspunten zorgvuldig meegenomen bij de uitvoering. Dit noemen we beheer bewust ontwerpen en ontwerp bewust beheren. (zie hoofdstuk 5.1 integrale benadering)

Korte checklist beheer bewust ontwerp:

- Groen en vooral bomen krijgen voldoende ruimte voor nu en in de toekomst;
- Zo min mogelijk obstakels en bebording toepassen;
- Technisch goed ingerichte openbare ruimte. Dit voorkomt schade achteraf;
- Functioneel goed ingerichte openbare ruimte. Alle functies hebben een plaats, geen gevaarlijke situaties, voor iedereen is de inrichting herkenbaar. Dit voorkomt latere aanpassingen;
- De inrichting is afgestemd op de gewenste onderhoudskwaliteit;
- Onderhoudsmachines hebben voldoende toegang. Denk aan het voorkomen van rechte hoeken bij parkeervakken in verband met het vegen;
- Makkelijk te onderhouden inrichting (onkruidvrije constructies);
- Op levensduur afgestemde inrichting;
- Houdt rekening met de eisen vanuit trillingen, geluid en lucht. Denk aan de toepassing van geluidsarm asfalt en verkeersdrempels;

- De inrichting is te handhaven en voldoet aan wet- en regelgeving. Dit voorkomt latere aanpassingen (paaltjes op trottoir) of onoplosbare overlast;
- Combineer zoveel mogelijk;
- De watersystemen aanpassen op de klimaatverandering. We krijgen steeds vaker, hevigere regenbuien. Dit geeft meer en vaker hinder en overlast als we onze watersystemen niet daarop aanpassen. Daarom is meer waterberging en/of infiltratie in de openbare ruimte noodzakelijk.

Korte checklist ontwerp bewust beheren:

- Zorg door middel van integrale afstemming voor een goede balans tussen enerzijds samenhang en uniformiteit in inrichting (aansluiten bij bestaande materialen) en anderzijds een afwijkende, innovatieve en verrassende oplossing.
- Check de ontwerpuitgangspunten of karakteristieken van de plek en sluit daarop aan of wijk bewust en gemotiveerd af.
- Voorkom verrommeling van het straatbeeld door integrale afstemming.
- Bedenk altijd: Beeldkwaliteit zit hem vaak juist in de details. Check daarom wat de standaard is.

9

begrippenlijst

Openbare ruimte De ruimte die voor iedereen toegankelijk is en voorzieningen kent die voor algemeen en gemeenschappelijk gebruik bestemd zijn en daarom door de gemeente beheerd worden.

Beheer Het geheel van activiteiten op korte, middellange en lange termijn, gericht op het laten functioneren van een voorziening gedurende de levensduur. Oftewel de continue zorg voor het goed functioneren van de voorzieningen. Beheer is meer dan onderhoud. Het is een visie over hoe duurzame kapitaalgoederen zo effectief mogelijk in stand gehouden worden. Het beheer van de openbare ruimte omvat ondermeer de volgende taken:

- Inzichtelijk maken areaalgegevens;
- Inzichtelijk maken kwaliteit openbare ruimte;
- Inzichtelijk maken wettelijke kaders;
- Opstellen gemeentelijke kaders;
- Aangeven juridische consequenties;
- Opstellen meerjarenplanningen en begrotingen;
- Opstellen uitvoeringsprogramma's (o.a. IUP);
- Onderhoud;
- Klachten en verzoeken;
- Dienstverlening (afzettingen, vergunningen).

Onderhoud Alle (technische) activiteiten die nodig zijn om functievervulling en staat van onderhoud gedurende de levensduur mogelijk te maken binnen de vooraf afgesproken kwaliteitsniveaus.

Dagelijks onderhoud Regelmatig terugkerende onderhoudswerkzaamheden zoals schoffelen, snoeien, bebording en markering (cyclus > 1x per 7 jaar).

Groot onderhoud / renovatie Grootschalig onderhoud (cyclus < 1x per 7 jaar) zoals aanbrengen slijt- en deklagen, onderhoud aan civieltechnische kunstwerken, etc.

Reconstructie Het vervangen van de voorziening in dezelfde vorm.

Herinrichting Het vervangen van de voorziening in een aangepaste vorm.

IBOR Inrichting en Beheer Openbare Ruimte. Dit is een afdeling binnen Gemeentebedrijven.

LIOR Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. Dit document.

